మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ప్రధమాశ్వాసము.

దేవా హరి హర నాధా! జనమేజయుడు వైశంపాయనునికి మహా భారత కధను ఇలా చెప్పసాగాడు.. జనమేజయుడు వైశంపాయనుని చూచి, "ఓ వైశంపాయన మహర్షి! ఒకరిని ఒకరు గెలువ వలెనని తలంపుతో పాండవులు, కౌరవులు తమ తమ బాహు బల గర్వముతో ఎలా ప్రవర్తించారు? యుద్ధము ఏ విధంగా జరిగింది? నాకు వివరంగా చెప్పండి." అని అడిగాడు. దానికి వైశంపాయనుడు ఈ విధంగా చెప్పసాగాడు.

"" పుణ్య క్షేత్రమైన కురుక్షేత్రమందు రెండు పక్షముల వారు తమ తమ సైన్యములతో యుద్ధమునకు కాలు దువ్వుతూ విడిసి ఉన్నారు. తన దుర్వినయమునకు కలత నొందిన ధృతరాష్ట్రుడు సంజయుని తన వద్దకు వద్దకు పిలిపించుకున్నాడు. ఇద్దరూ ఏమి కుమారుల జరుగబోతోందో అని వ్యాకులత చెందుచున్న సమయమున వ్యాసుడు వారి వద్దకు వచ్చాడు. ధృతరాష్ట్రుడు వ్యాసునికి అర్ఘ్యపాద్యాదులు ఇచ్చి అర్చించాడు. "ధృతరాష్ట్రా! ఈ భూమి మీద ఉన్న రాజులకు కాలం తీరిపోయింది. అందుకే ఈ మహాభారత యుద్ధము సంప్రాప్త మయినది. దీని గురించి నీవు చింతించి ప్రయోజనము లేదు. నేను నీకు దివ్యదృష్టిని ప్రసాదించెదను. అనుదినము జరుగు యుద్ధవిశేషములను కనులారా చూడుము." అని చెప్పాడు. "వ్యాసమహర్షి! అన్నదమ్ములు ఘోరంగా యుద్ధం చేసుకుంటుంటే నేను చూడలేను. కేవలం నాకు యుద్ధవిశేషములు వినే భాగ్యం ప్రసాదించు." అని అడిగాడు. వ్యాసుడు పక్కనే ఉన్న సంజయుని చూచి "సంజయా! నీవు ధృతరాష్ట్రునకు యుద్ధ విశేషములు అన్నియు సవిస్తరముగా వివరించుము. నీకు రెండు పక్షముల సైన్యములలో జరుగు అన్ని విషయములు, వారి రహస్య సంభాషణములు, వారి వారి మనో వృత్తులు, తెలుసుకోగలిగే శక్తిని ప్రసాదిస్తున్నాను. నీవు తలుచుకున్నంత మాత్రముననే యుద్ధభూమికిపోగలవు. యుద్ధభూమిలో తిరగ గలవు. నీకు ఏ శస్త్రము, అస్త్రము తగలదు. కాబట్టి నీవు యుద్ధ విశేషములు అన్ని కనులారా చూచి, చూచింది చూచినట్లు ధృతరాష్ట్రునకు చెప్పుము. అని సంజయునకు శీఘ్రగమనము, దూర శ్రవణము మొదలగు శక్తులు ప్రసాదించాడు. "ధృతరాష్ట్రా! ఇది భూభారమును తగ్గించుట కొరకు సంప్రాప్తమైన యుద్ధము. దీనికి చింతిచి ప్రయోజనము లేదు. ధర్మము జయిస్తుంది. నీవు నిశ్చింతగా ఉండుము. ప్రస్తుతము ఎన్నో దుశ్శకునములు గోచరిస్తున్నాయి. భూమండలము మీద ఉన్న రాజులందరూ నశిస్తారు. కుల నాశము తప్పదు. ఇప్పటి కన్నా మించి పోయింది లేదు. నీవు నీ కుమారుని ఒప్పించి, పాండవులకు వారి రాజ్యభాగము వారికి ఇప్పించు. యుద్ధము నివారించు." అని పలికాడు వ్యాసుడు.

"" "మహాత్మా! మీరు నా మేలు గోరి ఈ విధంగా చెపుతున్నారు. కాని నా కుమారుల మూర్ఖత్వము గురించి నాకు తెలియును. వారు నా మాట వినరు. నా వల్ల తప్పులేకుండా ఎన్నో విధములుగా చెప్పి చూచాను. వ్యవహారము పాకము తప్పినది. ఇంక నేను ఏమీ చేయలేను. " అని నిస్సహాయుడై పలికాడు ధృతరాష్ట్రుడు.

"ధృతరాష్ట్రా! యుద్ధములో జయాపజయములు దైవాధీనములు.

అమరనాథ అమర

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ప్రథమాశ్వాసము.

ఎలా జరగాలో అలా జరుగుతుంది. నేను వెళ్లి వస్తాను. అని చెప్పి వెళ్లిపోయాడు వ్యాసుడు. ధృతరాష్ట్రుడు సంజయుని చూచి "సంజయా! ఈ భూమి కోసం ఎందరో రాజులు ఎన్నో యుద్ధాలు చేసారు. ప్రాణాలు పోగొట్టుకున్నారు. ఈ భూమి అంటే అంత తీపా! సంజయా! అసలు ఈ భూమి యొక్క స్వరూమపు, పరిమాణము గురించి వివరింపుము." అని అడిగాడు. దానికి సంజయుడు ఇలా చెప్పసాగాడు. "మహారాజా! ఈ భూమిలో నానావిధము లైన చరాచరములు జన్మిస్తుంటాయి. జీవిస్తుంటాయి. మరణిస్తుంటాయి. అన్ని జీవులకు నిలయము ఈ భూమి. ఆకాశము యొక్క గుణము శబ్దము. వాయువు యొక్క గుణములు శబ్దము, స్పర్శ. తేజము (అగ్ని) యొక్క గుణములు శబ్ద, స్పర్శ, రూపములు. నీటి యొక్క గుణములు శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రసములు. భూమికి శబ్దము, స్పర్శ, రూపము, రసము, గంధము (వాసన) గుణములు. కాబట్టి పంచభూతములలో భూమి ప్రధానమైనది.

మేరు పర్వతమునకు దక్షిణమున, సుదర్శనము అను పేరు గల ప్రదేశమున, 2,500 యోజనముల పొడవున విస్తరించి, మధుర ఫలములతో నిండిన, ఒక జంబూ వృక్షము గలదు. దాని పళ్లు ఎల్లప్పుడూ బాగా పండి పోయి ఆ చెట్టు కింద రాలు తుంటాయి. అవి చితికి పోయి, వాని రసము పొంగి పొరలుతూ ఏరులై పారుతూ, ఆ పర్వతమునకు చుట్టూ తిరిగి, ఉత్తర కురుభూములను ప్రవేశించి, ప్రవహిస్తూ చివరకు సముద్రము చేరుకుంటుంది. ఆ నదిని జంబూ నది అంటారు. ఆ నదిలో ప్రవహించు నీరు సోకిన ప్రదేశమంతా బంగారు మయమగును. కాబట్టి అప్పటినుండి బంగారమునకు జాంబూనదము అని పేరు వచ్చినది. ఆ నదీ జలములు తాగిన జనులకు ముసలి తనము, రోగములు, దాహము ఉండదు అని చెప్పుకొందురు. జంబూ వృక్షము పేరిట ఈ ద్వీపమునకు జంబూ ద్వీపము, సుదర్శనద్వీపము అను పేరు వచ్చినది.

ఈ ద్వీపమునకు తూర్పు, పడమరలు సముద్రముతో నిండి ఈ ద్వీపములో హిమాచలమును, దానికి ఆవల హేమ కూటమును, నిషధ పర్వతమును, తరువాత క్రమ క్రమమపుగా, నీల, శ్వేత, శృంగవంత పర్వతములు గోచరిస్తాయి. మొదట చెప్పిన మూడు పర్వతములకు ఇవతల, తరువాత చెప్పిన మూడు పర్వతములకు అవతల, మధ్యలో మేరుపర్వతము ఉన్నది. అది 16,000 యోజనములు భూమిలోనికి చొచ్చుకొని యున్నది. ఆ పర్వతము పొడవు 84,000 యోజనములు. ఈ మేరు పర్వతమున దేవతలను, దేవ మునులును, గంధర్వ, కింపురుషులు, దేవతలు, దేవేంద్రాది దిక్పాలకులు, బ్రహ్మదేవుడు విహరిస్తూ ఉండెదరు. దానికి ఉత్తరమున ఉన్న కర్ణికార వనంబున మహేశ్వరుడు గౌరీ సమేతుడై విహరించుచుండును.

ఈ జంబూ ద్వీపమున జనపదములు తొమ్మిది ఖండములుగా విభజింపబడినవి. వానిని వర్షములు అందురు. అవి వరుసగా.

(1) ఉత్తర సముద్రము, శృంగవంతము నకు మధ్య ప్రదేశము ఐరావత వర్షము అందురు.

అమరనాధ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ప్రథమాశ్వాసము.

(2) శ్వేత పర్వతము, శృంగ వంతము నడుమ ప్రదేశము హైరణ్మయ వర్షము అందురు.
(3) నీల శైలమునకు ఉత్తర దక్షిణ ప్రదేశములు (3) రమణక వర్షము, (4) నిలాకృత వర్షము అని అందురు.
(4) మేరు పర్వతమునకు తూర్పు, పశ్చిమ ప్రాంతములు (5) భద్రాశ్వ వర్షము (6) కేతు మాలా వర్షము. అందురు.
(5) మేరు పర్వతమునకు ఉత్తరమున ఉన్న ప్రదేశమును
(6) హిమవత్పర్వతమునకు అటు ఇటు ప్రదేశమును
(7)హరి వర్షము అందురు.
(8) కింపురుష వర్షము (9) భారత వర్షము

ఈ జంబూ ద్వీపము 80,600 యోజనములు విస్తీర్ణము కలదు. దీనికి రెండింతలు విస్తీర్ణములతో, లవణ, ఇక్షురస, సుర, ఘృత, దధి, క్షీర, శుద్ధజల మయములయిన సముద్రములు, క్రమముగా ఒకటికి ఒకటి రెట్టింపుగా విస్తీర్ణముతో కలవు. ఇందులో లక్ష ద్వీపము, శాల్మల ద్వీపము, క్రౌంచ ద్వీపము, కుశద్వీపము, శాకద్వీపము, పుష్కరద్వీపము అను ఆరు ద్వీపములు కలవు.

ఈ ద్వీపములలో అనేక పర్వతములు, నదులు, జనపదములు ఉన్నవి. దీని కంతకు కర్త, భర్త, హర్త, అయిన శ్రీమన్నారాయణుడు పాలసముద్రమునకు ఆవల, కనక మయమై, ఎనిమిది చక్రములతో మనోజవమయిన ఒక దివ్యరథము మీద వైకుంఠమున, విహరించు చుండును." అని చెప్పాడు సంజయుడు. "సంజయా! ఈ భరత వర్షం కోసం భరత వర్షంకోసం దురాశతో మైమరిచి పాండవులు కౌరవుడు పరస్పరం యుద్ధం చేసుకుంటున్నారు కదా! ఇంతకన్నా దురాశాపరులు ఈలోకంలో ఉంటారా!" అని అన్నాడు ధృ తరాష్ట్రుడు. "మహారాజా! నీవు పాండవులను అన్యాయంగా నిందించుచున్నావు వారికి ఈ భూమి పై ఎలాంటి ఆశ లేదు. నీ కుమారుడే శకుని మాటలు విని, దురాశాపరుడై, దుశ్చర్యలకు పాల్పడ్డాడు. వరకు ఇంత చేటు దాపురించినది. ఎంతో మంది రాజులు తమ తమ దేశములనుండి వచ్చి పాండవులలో పోరిడి గెలువ వెనని తలంపుతో సుయోధనుని పక్షాన యుద్ధం చేస్తున్నారు. వారిని కూడా

పూర్వము ఎంతోమంది రాజులు ఈ భూమిని జయించవలెనని ఎన్నో యుద్ధాలు చేసారు వారిలో భగీరథుడు, యయాతి, రఘువు, నహుషుడు లాంటి మహానుభావులు ఈ భూమిని పాలించి యజ్ఞ యాగములు చేసి ఎంతో యశస్సు గడించారు. ఈ భారత వర్షము రత్నగర్భ. అటువంటి ఈ భారత వర్షము కొరకు అందులో ఉన్న సంపదల కొరకు ఆశపడి, ఈర్ష్య, అసూయలతో యుద్ధములు చేయకుండా ఉంటారా చెప్పు. అదియును కాక..... ఇటువంటి భరత వర్షమున, మలయము, శుక్తిమంతము, వింధ్య, పారియాత్ర, మహేంద్రము, ఋక్షవంతము, సహ్యాద్రి, అను ఏడు పర్వతములు కలవు. వీని యందు, రత్నములు, మణులు, ఇనుము, రాగి, తగరము, వెండి, బంగారము మొదలగు ఖనిజ విశేషములు ఎన్నో కలవు.

అమరనాథ్ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ప్రధమాశ్వాసము.

ఇందులో గంగ, తుంగభద్ర, వేత్రవతి, వేదవతి, కృష్ణవేణి, పెన్న, యమున, తమస, శరావతి, కావేరి, గోదావరి, నర్మద, బాహుద, సరయు, శతద్రువు, వితస్త, విపాశ, తామ్రపర్ణి, అను మహా నదులు ప్రవహించు చున్నవి. వీటి వలన భరత వర్షము, ధనధాన్యములు పాడి పంటలు సంపదలతో అలరారుచున్నది. ఇవి కాక భరత వర్షమున, పాంచాల, పాండ్య, బర్బర, వత్స, మత్స్య, మగధ, మళయాళ, కళింగ, కుళింగ, కురు, కొంకణ, టెంకణ, త్రిగర్త, సాముద్ర, సాళ్వ, శూరసేన, సుధేష్ణ, సుహ్మ, కరూశ, కాశ, కోసల, యవన యుగంధర, ఆంధ్ర, సింధు, ఛేధి, చోళ, పుళింద, పుండ్రక, పాండ్య, అభీర, సౌవీర, సౌరాష్ట్ర, మహారాష్ట్ర, విదేహ, విదర్భ, ద్రవిడ, దశార్ణ, కర్ణాట, గౌళ, అంగ, వంగ, మరాఠా, లాట, బాహ్లీక, బహుదాన, కిరాత, కేకయ, అశ్మంతక, కాశ్మీర, గాంధార, కాంభోజ, కేరళ, మాళవ, నేపాళ, ఘూర్జర, కుంతల, అవంతి, మొదలగు జనపదములు కలవు. ఈ జనపదములలో వసించు జనులు సమస్త వస్తు సంపదలతో సుఖంగా జీవించుచున్నారు. కాబట్టి సమస్త జనులకు, రాజులకు ఈ భూమి కామధేనువు వంటిది. ఇంత భూమి, ఇన్ని సంపదలు, ఖనిజములు, ఉన్నప్పటికిని, బలవంతులైన రాజులు తమకు ఉన్న భూమి చాలును అని అనరు. ఇంకా కావాలి ఇంకా కావాలి అంటూ తండ్రి, కొడుకులు, అన్నలు, తమ్ములు అన్న బేధము లేక ఈ భూమి కోసం యుద్ధములు చేసి ఒకరిని ఒకరు చంపుకుంటున్నారు. కాబట్టి కౌరవ పాండవులు ఈ భూమి కోసం పోరాడటం ఎంత చేటు తెచ్చిపెడుతుందో కదా! ఈ భూమి మీద పోగాలము దాపురించినట్టులున్నది." అని అన్న రాజులందరకు సంజయునితో ధృతరాష్ట్రుడు "సంజయా! ఇంక నీవు పోయి యుద్ధరంగమున ఏమి జరుగుచున్నదో చూచి రమ్ము." అని అన్నాడు. సంజయుడు వెంటనే యుద్ధభూమికి బయలు దేరాడు. సంజయుడు కురుక్షేత్రమునకుపోయి కొన్ని రోజులకు తిరిగి వచ్చాడు. రాగానే ధృతరాష్ట్రుని పాదముల మీద పడి ఏడుస్తున్నాడు. "అయ్యో! పరాక్రమ వంతులలో కెల్ల పరాక్రమ వంతుడైన భీష్ముడు. అంపశయ్య మీద పడి ఉన్నాడు. పరశురాముని జయించిన భీష్ముడు ఒక శిఖండి చేత భంగ పడ్డాడు. ఈ భీష్ముని అండ చూచుకొని నీ కొడుకు ఇంతకు ముందు జూదము ఆడి గెలిచాడు. ఇప్పుడు ఆ భీష్ముడే యుద్ధము అనే జూదములో ఓడిపోయాడు. పాండవుల సైన్యముతో పది రోజులు వీరోచితముగా పోరాడిన భీష్ముడు కడకు అస్తమించాడు. పదివేల మంది వీరులు తన మీదికి ఒక్కసారిగా ఎదిరించి వచ్చినా చలించని భీష్ముడు, ఒక్క శిఖండి చేతిలో ఓడిపోయాడు. మహానుభావుడు కేవలం నరుడు కాడు." అంటూ విలపిస్తున్న సంజయుని మాటలు విని, ధృతరాష్ట్రుడు కొంతసేపు మూర్ఛపోయాడు.

"సంజయా! తరువాత తేరుకొని కంటినిండా నీరు పెట్టుకొని దేవాసురులు ఒక్కటిగా వచ్చినా చలించని భీష్ముడు ఒక్క శిఖండి చేతిలో ఓడిపోయాడా! తన శస్త్రా స్త్రములతో విరోధులను మదమడంచుచున్న భీష్ముని, ఒక్క శిఖండి ఎదిరించాడా! ఇంత కన్నా ఆశ్చర్యం ఏముంటుంది సంజయా! భీష్ముడు అనే కాలమేఘాన్ని శిఖండి అనే చిరుగాలి

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ప్రధమాశ్వాసము.

చెదర గొట్టిందా! హతవిధీ! అంబకోసం తన మీదికి యుద్ధమునకు వచ్చిన పరశురాముని ఎదిరించి ఓడించిన భీష్ముడు, పాండవుల కోసం వచ్చిన శిఖండి చేతిలో ఓడిపోయాడా! అతని సత్వము, శౌర్యము, శీలము, పరాక్రమము, అతని శుద్ధవ్రతము, నాశము లేనివని నమ్మాను కదా సంజయా! ఇప్పుడు ఏమి చెయ్యాలి. అని రోదించాడు ధృతరాష్ట్రుడు. "" "సంజయా! శిఖండి భీష్ముని మీద బాణవర్షము కురిపించు చున్నపుడు మనవాళ్లు ఒక్కరూ అడ్డం రాలేదా! ఇన్ని అక్షౌహిణుల సైన్యము ఏమి చేయుచున్నది. ఒక్క శిఖండిని ఎదిరించలేకపోయారా! ద్రోణుడు, కృపుడు, అశ్వత్థామ, శల్యుడు పారిపోయారా! పాండవులు, శిఖండి కలిసి భీష్ముని ఎదిరించినపుడు, నా కొడుకులందరూ భయపడి, చేవ చచ్చి, అడవుల్లో దాక్కున్నారా! భీష్ముడు ఆహవ భూమిలో

అసహాయుడై పడి ఉన్నప్పుడే మన సేన అంతా చెల్లాచెదరై నశించి ఉండవలసినది. లేని ఎడల అటువంటి శరశాస్త్రకోవిదునికి ఈ తీరున రణరంగములో కూలిపోవలసిన దురవస్థ ఎందుకు దాపురించినది? ఔరా! కుల వృద్ధు డైన గాంగేయుని చంపి రాజ్య చెయ్యడానికి సమ్మతించిన పాండవులకు దైవము కూడా తోడు అయినది కదా! ధర్మము నశించింది. భీష్ముని చంపి రాజ్యము తీసుకొనడం అధర్మము, పాపం కాదా! అయ్యో! ఇప్పుడు కౌరవ సేన అనాధ అయినది కదా! నా కుమారులు ఏమయి పోయారో! ఎంత బాధపడుతున్నారో కదా! సంజయా! ఈ పది రోజులు యుద్ధము ఎలా జరిగింది. ఎవ్వరెవ్వరు ఎప్పుడెప్పుడు ఏమేమి చేసారు. ఇన్నిరోజులు గాంగేయుడు ఏ విధంగా యుద్ధం చేసాడు. సవిస్తరముగా చెప్పుము." అని అడిగాడు. దానికి సంజయుడు ఈ విధంగా చెప్ప సాగాడు. "మహారాజా! నీ అవి నీతి వలననే కదా ధర్మపరులైన పాండవులు ఇన్ని కష్టములు కలిగాయి. ముందు వెనుకలు చూడకుండా పరులకు అపకారములు చేసిన "" వారికి ఎప్పటికైనా వాటి ఫలితము అనుభవించవలసినదే కదా! అని చెప్పి సంజయుడు "రాజా! నీ ఆజ్ఞ మేరకు నేను యుద్ధరంగము నకు వెళ్లాను. నేను విన్నది, చూచినది,
అని మనసులో నాకు తెలిసినది, వివరంగా చెప్పెదను వినుము." వేదవ్యాసుని ప్రార్ధించాడు. ఆయన కృపతో ఈ విధంగా చెప్పసాగాడు. 'ఆ రోజు రాత్రి నిన్ను వదలి నేను మన సైన్యము నిలిచి ఉన్న ప్రదేశమునకు పోయి నీ కుమారుని స్థావరమునకు వెళ్లాను. అక్కడ గాంగేయుడు మొదలగు కురు వీరులు చుట్టూ కూర్చుని ఉండగా నీ కుమారుడు వారి మధ్యలో కూర్చుని మంతనాలు సలుపుతున్నాడు. నన్ను చూచి మర్యాదలు చేసాడు. నేను ఒక పక్క కూర్చుని అక్కడ జరిగిన విషయములు చూస్తూ ఉన్నాను. సుయోధనుడు తన తమ్ముడు దుశ్శాసనుని చూచి "దుశ్శాసనా! మనము చిరకాలమునుండి పాండవులతో యుద్ధం చెయ్యడం కోసం ఎదురు చూచు చున్నాము. ఈ కోరిక ఈ నాటికి నెరవేరింది. మన సైన్యమునకు భీష్ముడు ఆరవ ప్రాణము. కాబట్టి మనము అందరము పితామహుని భీష్ముని కాపాడుకొనవలెను. ఇతను ఒక్కడే పాండవ సైన్యమును అంతమొందించ గల వీరుడు. మనలను అందరనూ

అమరనాధ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ప్రధమాశ్వాసము.

రక్షించు ఇతనిని మనము కంటికి రెప్పలా కాపాడుకొనవలెను. ఎందుకనగా ఇతరు లెవ్వరూ ఇతనిని యుద్ధములో ఎదిరిం బతుక జాలరు, ఒక్క శిఖండి తప్ప. శిఖండి చేతిలో ఈ మహానుభావునికి ఓటమి రాకుండా మనము రక్షించుకొన వలయును. అసలు ఇతనికి శిఖండి ఎదురు పడకుండా చూడండి. అని పలికాడు. తరువాత యుద్ధమునకు సన్నాహములు మొదలయినవి. శంఖములు, దుందుభులు, మంగళ వాద్యములు మ్రోగుచుండగా కౌరవ సైన్యము యుద్ధమునకు బయలు దేరింది. సువర్ణ కేతనముతో భీష్ముడు తన రధము మీద దేదీప్యమానంగా వెలిగిపోతున్నాడు. కాంచనమయవేదిక తన కేతనముగా ద్రోణుడు తన రధము మీద బయలు దేరాడు. బంగారు గోవును కేతనముగా గల కృపుడు, తోకతో గల సింహము తన కేతనముగా గల అశ్వత్థామ, అరటి చెట్టు తన కేతనముగా శల్యుడు, ఇంకా మిగిలిన రాజులు రణోత్సాహంతో బయలు దేరారు. యాదవ బలములతో కృతవర్మ, మహా రధుడైన జయద్రధుడు తన సైన్యముతోనూ, ఏనుగుల బలగములతో విందానువిందులు, కళింగ దేశపు రాజు భగదత్తుడు తన సైన్యము తోనూ, గాంధార దేశాధీశుడు శకుని, తన కొడుకులు, తమ్ములతో, తన సేనలో తోనూ, సోమదత్తుడు, భూరిశ్రవుడు, బాహ్లికుడు, తమ తమ సేనలతోనూ యుద్ధ భూమి లో మోహరించారు.

కాంభోజరాజు సుదక్షిణుడు, కోసల రాజు బృహద్బలుడు, మాహిష్మతీపుర నాధుడు నీలుడు, త్రిగర్తదేశాధీశుడు సుశర్మ, అసుర వీరుడు అలంబసుడు, సాళ్వ, సౌవీర, శూరసేన, యవన రాజులందరూ తమ తమ సేనలతో మోహరించారు. వీరందరూ 10 అక్షౌహిణులు ఉన్నారు. పదకొండవ అక్షౌహిణి సైన్యముతో పాము పడగ కేతనముతో నీ కుమారుడు, ఏనుగు నెక్కి బయలుదేరాడు. నీ కుమారునికి ఇరు పక్కల, దుశ్శాసనుడు, దుర్మర్షణుడు, వివింశతి, వికర్ణుడు మొదలగు వారు తమ తమ వాహనముల మీద అనుసరించారు. ఈ ప్రకారము కౌరవ సేన యుద్ధభూమి చేరుకుంది. అప్పుడు సర్వ సైన్యాధ్యక్షుడైన భీష్ముడు అక్కడకు చేరుకున్న రాజులనందరనూ పిలిచి "మహావీరులారా! క్షత్రియులకు యుద్ధ
ఇంతకు ముందు ఎందరో మహానుభావులు యుద్ధములో మరణించి ఆ స్వర్గ ద్వారముల వెంట నడిచారు. మీరు అందరూ కూడా ఆ మార్గమున నడచుటకు సిద్ధంగా ఉండాలి. ఎందుకంటే క్షత్రియ వీరులకు, ఇంటిలో ఉండి, రోగముల బారి పడి చావడం కంటే పాపము మరొకటి ఉందా. కాబట్టి క్షత్రియునకు రణరంగములో పోరాటము ఒక పెన్నిధి వంటిది." అని పలికాడు భీష్ముడు. ఆ మాటలు విన్న క్షత్రియ వీరులు "మేము మీ వెంట ఉంటాము. విజయమో వీరస్వర్గమో తేల్చుకుంటాము." అని జయజయధ్వానాలు చేసారు. తమ తమ సైన్యములతో యుద్ధమునకు సన్నద్ధమైనారు. ఆ సమయంలో భీష్ముడు సుయోధనుని చూచి "సుయోధనా! నేను యుద్ధము చేయు సమయమున కర్ణుడు తన పుత్ర, మిత్ర, అమాత్య, బంధు సహితముగా యుద్ధమునకు రాకూడదు." అని రూఢి చేసుకున్నాడు. "ఎట్టి పరిస్థితులలోనూ కర్ణుడు యుద్ధ భూమిలో అడుగుపెట్టడు. అని సుయోధనుడు పలికాడు. మరియు

అమరనధ్ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ప్రధమాశ్వాసము.

"పితామహా! మీరు ఒక సమ యోచితమైన వ్యూహరచన చెయ్యండి. అని ప్రార్ధించాడు. అలాగే అని భీష్ముడు ఒక విచిత్రమైన వ్యూహ రచన చేసాడు. భీష్ముడు, ద్రోణుడు పడమర ముఖంగా నిల్చున్నారు. తమకు ఒకపక్క కృపాచార్యులు, అశ్వత్థామలను, మరొక పక్క కృతవర్మ, శల్యులను నిలువమన్నారు. వెనుక పక్క బాహ్లిక, సోమదత్త, భూరిశ్రవసులను నిలిపారు. మధ్యలో సుయోధనుడు నిల్చున్నాడు. సంశప్తకులైన సుశర్మ మొదలగు వారిని అక్కడక్కడ నిలిపారు. ఈ ప్రకారము ఒక వ్యూహము పన్నాడు భీష్ముడు. పాండవులు కూడా తమ తమ సైన్యములతో యుద్ధభూమిలో ప్రవేశించారు. అగ్రభాగాన యుధిష్టరుడు తన యుధిష్ఠిరుడు తన రధము మీద వెలిగిపోతున్నాడు. ధర్మజునికి అటు పక్క భీముడు తన గదాయుధంతో, ఇటు పక్క అర్జునుడు తన చేతిలో ఇంద్ర ధనుస్సు లాంటి గాండీవంతో నిల్చున్నారు. శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుని రధసారధిగా రధంమీద కూర్చుని ఉన్నాడు. అర్జునుని రధం పైన కపిధ్వజము రెపరెపలాడుతూ ఉంది. అర్జునుడు గాండీవమును ఎక్కుపెట్టి ధనుష్టంకారము చేసాడు. నకుల సహదేవులు అతనిని అనుసరించారు. ద్రౌపదీ పుత్రులైన ఉపపాండవులు తమ తమ సైన్యములతో మోహరించారు. ప్రతి వింధ్యుడు, శ్రుతసోముడు, శ్రుతకీర్తి, శతానీకుడు, శ్రుతసేనుడు, సౌభద్రుడు, తమ తమ సైన్యములతో రణభూమి ప్రవేశించారు. పాంచాల రాజు ద్రుపదుడు తన ఏనుగుల సైన్యముతో వచ్చాడు. తన కుమారులు, తన అన్నదమ్ములతో యుద్ధానికి సిద్ధమైనాడు మత్స్యదేశాధిపతి విరాటుడు. యాదవ యోధులతో సాత్యకి, వీరప్రలాపములు చేస్తూ చేకితానుడు, వారి వెంట తన సైన్యముతో వీరుడు శిఖండి యుద్ధభూమిలో విహరిస్తున్నారు. మగధ దేశాధీశుడు సహదేవుడు సముద్రమును పోలిన తన సేనతో యుద్ధ రంగం ప్రవేశించాడు. తన పరాక్రమము వెల్లి విరియ, అధిక మైన భుజబలంతో ధృష్టకేతుడు, తన సహోదరునితో యుద్ధసన్నద్ధమై వచ్చాడు. రాక్షస వీరుడు, భీముని కుమారుడు, అయిన ఘటోత్కచుడు తన రాక్షస సైన్యముతో యుద్ధభూమిలో ప్రవేశించాడు. అలాగే పాండ్య రాజు, కేకయ రాజులు ఐదుగురు, శైబ్యుడు, ఇంకా వివిధ దేశాధీశులు తమ తమ సైన్యములతో పాండవుల పక్షాన యుద్ధ చేయడానికి సన్నద్ధమైనారు. ఈ ప్రకారము పాండవుల పక్షాన ఏడు అక్షౌహిణుల సైన్యం యుద్ధభూమిలో మోహరించింది. ఈ సైన్యమును సర్వసైన్యాధ్యక్షు డైన ధృష్టద్యుమ్నుడు ముందుండి నడిపిస్తున్నాడు. ఆ ప్రకారము పాండవ సైన్యము శమంతపంచకము సమీపమునకు చేరుకున్నది.

పాండవాగ్రజుడు యుధిష్టరుడు, పాంచాల, మత్స్యదేశాధీశులు చుట్టు ఉండగా తూర్పు మొహం గా నిలబడి ఉన్నాడు. వారి ఎదురుగా భీష్మాదులున్న కౌరవ సేన నిలబడి ఉన్నది. యుధిష్ఠిరుడు తన సైన్యములోని వివిధ రాజ్యాధినేతలను చూచి, "వీరాధివీరులారా! మనము ఈ యుద్ధమున గెలిస్తే ఈ భూమినంతయు కైవసం చేసుకుంటాము లేని ఎడల స్వర్గలోక సుఖములు అనుభవిస్తాము. మనము దేని కైనా సిద్ధముగా ఉండాలి. అని వీరోచితంగా పలికాడు. ఆ మాటలు విని వివిధ దేశాధిపతులు

అమరనాధ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ప్రధమాశ్వాసము.

జయజయధ్వానాలు చేసారు . తమ తమ శంఖములు పూరించారు.' అని చెప్పాడు సంజయుడు. అది విని దృతరాష్ట్రుడు "సంజయా! మన సైన్యములు ఎక్కువ. పాండవుల సైన్యలు స్వల్పము. కాని ఏ ధైర్యంతో వారు యుద్ధానికి దిగుతున్నారు." అని అడిగాడు. "రాజా! అది కూడా చెబుతాను విను." అని సంజయుడు చెప్పసాగాడు. ధర్మరాజు అర్జునుని చూచి "అర్జునా! చూడు. కౌరవ సైన్యము చాలా బలంగా ఉంది. మన సైన్యము వారి ముందు చాలా స్వల్పముగా ఉంది కదూ!" అని అంటున్న అన్నయ్య ధర్మజుని మొహంలోకి చూచి అర్జునుడు ఇలా అన్నాడు. 'అన్నయ్యా! పూర్వము ఒకసారి నారదుడు భీష్మ ద్రోణులు వింటూ ఉండగా నాకు ఇలా చెప్పాడు. అధర్మ వర్తనులకు ఎక్కువ సైన్యము ఉన్నప్పటికినీ, కొంచెం గా ఉన్న ధర్మతత్పరులైన వారి సేనలు వారిని గెలవగలవు. అది అలా ఉన్నప్పటికినీ, అన్నయ్యా! అమానుష శక్తి గల భీముని గదా విహారము తట్టుకోడానికి ఎవరి కన్నా వీలవుతుందా! ధృష్టద్యుముని, శిఖండిని మొదలుగాగల పాంచాల భూపతులను గెలవ డానికి ఎవరి తరం అవుతుంది చెప్పు! ఇంకా విరాటుడు, మొదలగు మాత్స్య భూపతుల పరాక్రమము నీకు తెలియనిది కాదు కదా! ఇంకా మనవైపు సాత్యకి, చేకితానుడు మొదలగు యాదవ రాజులు ఉన్నారు. ఇంకా అవక్ర పరాక్రమ వంతుడు అభిమన్యుడు, మాయా విద్యా విశారదుడు ఘటోత్కచుడు ఉన్నారు కదా. వీటన్నిటిని మించి నీ ధర్మనిరతి, శ్రీకృష్ణుని సంరక్షణ మనకు ఉన్నాయి కదా! ఇంక నీ గాండీవము సంగతి నీకు తెలియనిది కాదు. అయినా అన్నయ్యా నీ శక్తి నీకు తెలియదు. నీవు దేవతలనే జయించగలవాడవు. నీకు కోపము వస్తే ఎవరు ఏమవుతారో వాళ్లకే తెలియదు. కాబట్టి నీవు మన సైన్యమును గురించి కలత చెంద వలదు." అని అన్నాడు అర్జునుడు. అది విని ధర్మనందనుడు " అర్జునా! నీ వచనములు నా మనసుకు ఎంతో ఆనందాన్ని కలిగించాయి. కౌరవులకు దీటుగా మనము కూడా ఒక వ్యూహము పన్న వలెనని ధృష్టద్యుమ్నునికి చెప్పు." అని అన్నాడు. "అటులనే అన్న య్యా" అంటూ అర్జునుడు ధృష్టద్యుమ్నుని వద్దకు పోయి ధర్మజుని మనోగతము తెలిపాడు. ధృష్టద్యుమ్నుడు ఒక వ్యూహము రూపొందించాడు. అభిమన్యుని, ఉపపాండవులను, నకుల సహదేవులను వెంటపెట్టుకొని భీమసేనుడు సేనకు అగ్రభాగంలో నిలిచాడు. చేకితానుడు, సాత్యకి, పాంచాల, మత్స్యాధి పతులు తమ తమ బలగములతో ఉత్తర, దక్షిణ భాగములో నిలిచారు. నడుమ గజారూఢుడై ధర్మరాజు నిలిచాడు. అందరి కన్నా ముందు అర్జునుడు వెంట ఉండి రక్షిస్తూ ఉండగా, శిఖండి భీష్ముని ఎదురుగా నిలిచాడు. వెనుక భాగమున మగధ రాజు సహదేవుడు, ధృష్ట కేతుడు మొదలగు వారి నిలిచారు. రధములు, ఏనుగులు, అశ్వములు, కాల్బములతో కురు పాండవ సైన్యములు నేన ఈని నట్టు కనపడుతున్నాయి. మగవారందరూ ఈ భూమి మీద ఉన్న, బాలురు వృద్ధులు తప్ప మిగిలిన ఆ యుద్ధంలో పాల్గొంటున్నారు. అందరూ విజయం తమదే అంటూ జయజయధ్వానాలు చేస్తున్నారు." అని అన్నాడు సంజయుడు. ఇది విని ధృతరాష్ట్రుడు " సంజయా! పాండవ కౌరవ సైన్యములలో ఎవరి సైన్యం బలంగా

అమరనాథ్ అమర్

ఉందంటావు." అని సందేహం వెలిబుచ్చాడు. "దేవా! రెండు పక్కల ఉన్న వారలు ఎదుటి వారి కంటే తమ బలమే ఎక్కువని పలుకుతున్నారు. నీ కుమారుడు సుయోధనుడు కూడా తన బలమే ఎక్కువ అనుకుంటున్నాడు. కాని నాకూ చూడగా, శ్రీకృష్ణుని అండ ఉన్న పాండవుల బలమే ఎక్కువ అని పిస్తూ ఉంది. తరువాత, కృష్ణార్జునులు తమ తమ శంఖములు, పాంచజన్య దేవదత్తములు, పూరించారు. ఆ శంఖ నాదములు విని పాండవ సైన్యములో ఉత్సాహం పెల్లుబికింది. కౌరవ సైన్యము గుండెల్లో గుబులు పుట్టింది. తమ తమ సేనలకు ఉత్సాహం కలిగించడానికి కౌరవ సైన్యములో కూడా మంగళ తూర్యనాదములు మ్రోగాయి. ఆ సమయమున ధర్మరాజు తన ఆయుధములను రధములో విడిచి పెట్టి, కవచము విడిచి, రధము దిగి, పాద చారియై, మౌనంగా, చేతులు కట్టుకొని, కౌరవ సేనలో ఉన్న భీష్ముని వంకకు పోతున్నాడు. అది చూచి పాండవులు, కృష్ణుడు, సాత్యకి, ఇంకా ధర్మజునికి ఆప్తులైన రాజులు కలవర పడ్డారు. వారు కూడా రధములు దిగి ధర్మజుని వెంబడించారు. "మేమంతా ఉండగా నీవు కాలి నడకన వెళ్లడానికి కారణమేమి? యుద్ధమునకు అన్ని సిద్ధము చేసుకొని ఇప్పుడు ఇలా నడిచి వెళ్లడం భావ్యమా! శత్రువులు మనలను హేళన చేయరా! పిరికి వాడు అనుకోరా!" అని భీముడు, అర్జునుడు, నకుల సహదేవులు తలకొక మాట అడుగుతున్నారు. కాని ధర్మజుడు మారు మాటాడక ముందుకు వెళుతున్నాడు. అది చూచి కృష్ణుడు "ధర్మజుని తలంపు నాకు తెలియును. అతడు భీష్మ, ద్రోణ, కృప, శల్యులకు నమస్కరించి, వారల వద్దనుండి యుద్ధము చేయుటకు అనుమతి కోసం వెళుతున్నాడు. పెద్దల అనుమతి తీసుకొని యుద్ధం చేస్తే విజయం తధ్యం అని పెద్దలు చెబుతారు కదా. కాబట్టి ఆ మంచి పని చెయ్యడానికి ధర్మజుడు వెళుతున్నాడు." అని పలికాడు కృష్ణుడు. ఏమి ఆ మాటలు విన్న వారు అలాగే నిలబడిపోయారు. ధర్మజుడు చేస్తాడో అని చూస్తూ ఉన్నారు. కృష్ణార్జునులు, భీముడు, నకుల, సహదేవులు, ధర్మజుని వెంట వెంట వెళ్లారు. ధర్మజుడు భీష్ముని రధం వద్దకు వెళ్లాడు. అది చూచి కౌరవ సేనలో ఉన్న ప్రముఖులు "ధర్మరాజు ఇప్పుడు ఇక్కడకు ఎందుకు వచ్చాడో! అని తలలు ఎత్తి చూస్తున్నారు. ఇంక కొంతమంది, "ధర్మజుని వెంట భీమార్జునులు, నకుల సహదేవులు, అభిమన్యుడు, సాత్యకి, విరాటుడు, ద్రుపదుడు, ధృష్టద్యుమ్నుడు, శిఖండి తమ పక్షాన ఉండగా ఇంకా ధర్మజునికి భయం ఎందుకు." అని అనుకున్నారు.

ఇంకొంతమంది "అయినా ధర్మరాజు పిరికి వాడు కాదు కదా! ఈ సయమంలో ఇక్కడు ఎందుకువచ్చాడో! అని ఆశ్చర్య పోతున్నారు. ఈ ప్రకారము తలకొక విధంగా తర్కించుకుంటున్నారు. "కౌరవ సేనలో ఉన్న వారు మానధనుడైన ధర్మనందనుడు భీష్మునితో ఏమి మాట్లాడతాడు? భీష్ముడు ధర్మజుని ఏ విధంగా సన్మానిస్తాడు? కృష్ణార్జునులు ఏమంటారో? భీముడు, నకుల సహదేవులు ఏ విధంగా మాట్లాడతారో? అసలు వీళ్లందరూ ఈ "" సమయంలో ఇలా రావడం ఏమిటి? అని వారిలో వారే మాట్లాడుకుంటున్నారు. ధర్మరాజు మౌనంగా భీష్ముని వద్దకు వెళ్లాడు. నమస్కారం చేసాడు. "మహానుభావా! నీకు ఎదురు నిలిచి

అమరనాధ అమర

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ప్రధమాశ్వాసము.

యుద్ధం చేసే దుస్థితి దాపురించి నందులకు చింతిస్తున్నాను. ముందుగా మిమ్మలను కలిసి మీ అనుజ్ఞ తీసుకోడానికి వచ్చాను. యుద్ధము చేయుటకు నాకు అనుజ్ఞ ఇవ్వండి. మీ దీవెనలు తీసుకొని వెళితే నేను శత్రువులను గెలువగలను." అన్నాడు ధర్మరాజు.

"ధర్మజా! ఈ సమయంలో నీ రాక అత్యంత సముచితము, శ్రేయస్కరముగా నున్నది. నీవు కనుక ఇలా రాక పోయినట్టయితే నీకు శాపం ఇచ్చి ఉండేవాడిని. నీవు వచ్చావు. నీకు మేలు కలుగుతుంది. నీవు శత్రువులను గెలుస్తావు. నీకు కావలసిన ఒక వరం కోరుకో, నీపక్షాన యుద్ధం చెయ్యడం తప్ప!" అని అన్నాడు. "పితామహా! మీరు రారాజు పక్షాన మాత్రమే యుద్ధం చెయ్యండి కాని నాకు మాత్రం హితము చేయండి. అని అన్నాడు. "ధర్మజా! నీ మనసులో ఏముందో చెప్పు? అని అడిగాడు. భీష్ముడు. "పితామహా! ఏమియు లేదు--మీతో యుద్ధం చేసి గెలిచే ఉపాయం చెప్పండి! " అని అడిగాడు. "" భీష్ముడు చిరునవ్వు నవ్వాడు. "ధర్మజా! యుద్ధములో నన్ను ఎదిరించి గెలవడం ఈ దేవతలకు కూడా సాధ్యంకాదు. అని అన్నాడు. అందుకే కదా మిమ్మలను ప్రార్ధించడం అన్నాడు ధర్మజుడు.

'నా చేతిలో ఆయుధము కిందపడిన గాని నన్ను వధించడం ఎవరికీ సాధ్యంకాదు. ఇప్పటికి ఇంతే చెప్పగలను. ఇంతకన్నా వివరంగా చెప్పడానికి ఇది తరుణం కాదు. ఈ సారి నన్ను కలిసినప్పుడు నీ మనోరధం నెరవేరుస్తాను." అని అన్నాడు భీష్ముడు. ఇవ్వండి. "అయితే మరల మిమ్మలను మరలా కలుస్తాను. అనుజ్ఞ "" అని భీష్మునికి నమస్కరించి ఆయన అనుమతి పొంది, భీష్ముని వద్దనుండి బయలు దేరాడు. కృష్ణార్జునులతో సహా ధర్మరాజు, ద్రోణుడు, కృపాచార్యుడు, శల్యుల వద్దకు క్రమముగా వెళ్లాడు. వారి పాదములకు నమస్కారము చేసాడు. ఒక్కొక్కరి వద్ద నుండి యుద్ధము చేయుటకు అనుమతి తీసుకున్నాడు. తనకు జయము కలుగవలెనని ఆశీర్వదించమని ప్రార్ధించాడు. "ధర్మజా! నీకు తోడుగా కృష్ణుడు ఉండగా మరొకరిని జయం కలుగవలెనని ఆశీర్వదించమనడం ధర్మము కాదు. ఏ పక్షాన కృష్ణుడు ఉంటాడో ఆ పక్షానికి జయం కలుగుతుంది. ఇది సత్యం. అని అన్నాడు. ద్రోణుడు. ""

అప్పుడు ధర్మజుడు అతనిని వధించు ఉపాయం చెప్పమన్నాడు. 'ధర్మజా! నా చేతిలో ఆయుధము ఉన్నంతవరకు నన్ను గెలవడం ఎవరికీ సాధ్యంకాదు. కాని నేను ప్రాయోపవేశము చేసి, నా శస్త్రాస్త్రములను విడిచి పెట్టినప్పుడు, నన్ను చంపవచ్చును. బాగా నమ్మదగ్గవాడు నాకు అత్యంత దుస్సహమైన అశుభ వార్త చెప్పినపుడు మాత్రమే నేను అస్త్రసన్యాసం చేస్తాను. ఈ సమయంలో శత్రువులు నన్ను చంపగలరు." అని పలికాడు ద్రోణుడు. ధర్మజుడు కృపాచార్యుని కూడా అతనిని వధించు ఉపాయము అడిగాడు. "ధర్మజా! నేను ఎవరి చేతులోనూ చంపబడను. కాని నీకు జయం కలుగుతుంది." అని పలికాడు. "" విజయునిగా దీవించాడు. కృపాచార్యుడు ధర్మజుని (మహాభారతయుద్ధములో చావ కుండా బతికి బయట పడ్డవాళ్లు కృపాచార్యుడు, కృతవర్మ, అశ్వత్థామ మాత్రమే. వీళ్లనే రధిక త్రయము

అమరనాధ అమర

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ప్రధమాశ్వాసము.

అన్నారు.).
ధర్మజుడు మద్రపతి శల్యుని వద్దకు పోయి తమరు కర్ణునికి సారధి అగుట సంభవించినపుడు అతనిని శూలముల వంటి మాటలతో చికాకు పరచ వలెనని తనకు శల్యుడు ఇదివరకు ఇచ్చిన మాటను గుర్తుచేసాడు. ధర్మజా! నాకు ఆ మాట గుర్తు ఉన్నది. ఆ ప్రకారమే చేస్తాను. "" నిశ్చింతగా ఉండు." అని పలికాడు. ధర్మరాజు ఈ ప్రకారము అందరి వద్ద ఆ శీర్వాదము తీసుకుంటూ ఉండగా శ్రీకృష్ణుడు, యుద్ధము ఎలా జరుగుతున్నదో అని వినోదంగా చూడటానికి వచ్చిన కర్ణుని వద్దకు పోయి "కర్ణా! నీవు భీష్ముని మీది కోపంతో యుద్ధం చెయ్యనని అలిగావు అని విన్నాను. మరి భీష్ముడు చనిపోయే దాకా పాండవుల పక్షాన వినోదంగా యుద్ధం చెయ్యరాదా! అని అడిగాడు. "కృష్ణా! నేను భీష్ముని మీద కోపంతో యుద్ధం నుండి వైదొలిగాను. కాని నేను సుయోధనునికి ఇచ్చిన మాట తప్పను. అది నీకు తెలుసు "" కదా! అని అన్నాడు కర్ణుడు. ఆమాటలు విన్న కృష్ణుడు నవ్వుతూ పాండవుల వెంట వెళ్లాడు.

ధర్మరాజు కొంచెం దూరం పోయి కౌరవ సైన్యము ఎదురుగా నిలిచి "ఓ కౌరవ సైన్య ప్రముఖులారా! మీలో ఎవరైనా నా మీద అభిమానంతో నా పక్షాన రాదలచు కొన్న రావచ్చును. వారిని నా తమ్ముల వలె ఆదరిస్తాను అని పలికాడు. "" ఆ మాటలు విని నీ కుమారుడు యుయుత్సుడు (సుయోధనుని తమ్ముడు) "నేను వస్తాను నన్ను మీలో కలుపుకోండి. అరిచాడు. ధర్మరాజు సంతోషించి రమ్మన్నాడు. అని పెద్దగా యుయుత్సుడు సుయోధనుని దుర్మార్గములను ఖండించుచూ, పాండవులను పొగుడుతూ, తన సేనలతో సహా పాండవ పక్షం చేరాడు. ధర్మజుడు యుయుత్సుని తన పక్షమునకు సాదరంగా ఆహ్వానించాడు. తరువాత ధర్మజుడు తన రథం వద్దకు వచ్చాడు. రధాన్ని అధిరోహించాడు. కవచము తొడుక్కున్నాడు. ధనుర్బాణములను ధరించాడు. అది చూచి తక్కిన యోధులు అందరూ తమ తమ రధములను అధిష్టించారు. ధృష్టద్యుమ్నుడు పన్నిన వ్యూహం ప్రకారము నిలిచారు." అని చెప్పిన సంజయుని చూచి ధృతరాష్ట్రుడు ఇలా అన్నాడు.

మనకు నాలుగు వేదాలు ఉన్నాయి. ఋగ్వేదము, యజుర్వేదము, సామవేదము, అధర్వణ వేదము. ఈ వేదములలో చెప్పబడిన రాజుల కధలు, దేవతల కధలు, యజ్ఞయాగాది క్రతువులు, రాజనీతి విషయాలు, నీతి విషయాలు, యుద్ధరీతులు, అనుసరించవలసిన వ్యూహములు, ఇత్యాది విషయములు అన్ని మహాభారతములో మనకు కనపడతాయి. వేదాంగములు అయిన ఉపనిషత్తులలో ఉన్న విషయములు అన్నియు, క్రోడీకరించి, సరళమైన భాషలో అందరికీ అర్ధమయ్యే రీతిలో భగవద్గీతరూపంలో 18 అధ్యాయములలో పొందుపరిచాడు వ్యాసభగవానుడు. అందుకే మహా భారతమును పంచమ వేదము అన్నారు.

మహాభారతము 18 పర్వములయితే, భగవద్గీత 18 అధ్యాయాలు. యుద్ధముకూడా 18 రోజులు జరిగింది. ఒకటికి ఒకటి అనుసంధానమయి ఉన్నాయి. కాబట్టి భగవద్గీత మహాభారతములో

అమరనాథ అమర

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ప్రధమాశ్వాసము.

అంతర్భాగము అన్న విషయంలో ఏ మాత్రం సందేహం లేదు. ఇరుపక్షముల సైన్యములు మోహరించి యుద్ధము చెయ్య డానికి కదను తొక్కుతుంటే, ఇరు సైన్యముల మధ్య నిలబడి, కృష్ణుడు. తీరుబడిగా, 700 శ్లోకములు అర్జునుడికి చెప్పాడా! ఇక్కడ మనం గమనించవలసిన విషయం ఏమిటంటే వ్యాసుడు సందర్భము వచ్చినప్పుడల్లా నీతి శాస్త్రము ఏదో ఒక పాత్ర చేత మనకు బోధించాడు. నారదుడు ధర్మరాజుకు రాజనీతి బోధించాడు. విదురుడు ధృతరాష్ట్రునకు నీతిసూత్రాలు బోధించాడు. ద్రౌపది సత్యభామకు పతివ్రతా లక్షణాలు వివరించింది. మనం చదువుకున్నాము. భగవద్గీతలో ఉపనిషత్సారము పూర్తిగా అందించాడు. కాబట్టి దానిని మనం చదివి అధ్యయనం చేసి ఆచరించవలె కాని, ఎక్కడ చెప్పాడు, ఎప్పుడు చెప్పాడు, ఎలాచెప్పాడు, అది సాధ్యమా? ఇది సాధ్యమా? అని కుశంకలతో పొద్దుపుచ్చకూడదు. కనీసం భగవద్గీతలో ఒక్క శ్లోకం అన్నా చదివి, అర్ధంచేసుకొని ఆచరించడానికి ప్రయత్నం చేస్తే మనజన్మలు సార్ధకం అవుతాయి కాని ఇలా సందేహాలు లేవ నెత్తుతుంటే నిత్యశంకితులుగానే మిగిలిపోతాము.

ఇంకా కొంతమందికి మరొక సందేహం వచ్చింది. భగవద్గీతలో చెప్పిందే చెప్పారండీ. శ్రీ కృష్ణుడు ఇలా చెప్పిందే చెప్పి సుత్తి కొడతాడా! వ్యాసుడు అలా రాస్తాడా! అందుకని ఇప్పుడు మనం చదివే భగవద్గీత అంతా వ్యాసుడు రాయలేదు. కాలక్రమేణా ఎన్నో శ్లోకములు ప్రక్షిప్తములు (అనగా తరువాత ఇతరుల చేత చేర్చబడినవి అని అర్ధము) అయినాయి అని కొంతమంది వాదన. ఆ వాదనకు అనుకూలంగా వారు అలాంటి ప్రక్షిప్తములను తొలగించి, ఒక సంక్షిప్త గీతను ప్రచురించారు కూడా. ఈ వాదోపవాదాలలో నిజం ఉన్నా లేకపోయినా, ఒక్కటి మాత్రం నిజం. మనం సర్వజ్ఞులము కాము. మన మేధస్సు పరిమితం అయినది. ఒకసారి చెబితే అర్ధం కాదు. పదే పదే చెప్పాలి. చెప్పవలసిన విషయం అతి క్లిష్టమయినది. కాబట్టి ఒక విషయం పలుమారు చెప్పినందువలన తప్పులేదు కదా! భగవద్గీత మొదటి అధ్యాయంలో భగవద్గీత ఏ సందర్భంలో ఎవరికి ఎందుకు చెప్పవలసి వచ్చింది అన్న విషయం వివరించారు. రెండవ అధ్యాయములో, తరువాత చెప్పబోవు విషయములు అన్నియు ఒక విషయసూచికలో మాదిరి వివరించారు. మూడవ అధ్యాయము నుండి కర్మయోగముతో మొదలెట్టి ఉపనిషత్తులతో ఉన్న విషయములు అన్ని వివరంగా చెప్పారు. మధ్యలో మనకు పూర్తిగా అర్ధం అయ్యేవిధంగా విజువల్సు కూడా చూపించారు (విశ్వరూప సందర్శనం). తరువాత ఈ విద్య ఎంత గుహ్యమైనదో వివరించారు. అర్జునుడు లేవనెత్తిన సందేహములు అన్ని ఓపికగా తీర్చారు. ఆఖరు అధ్యాయంలో అప్పటిదాకా చెప్పిన విషయములు అన్ని ఒక్కసారి సింహావ లోకనం చేసారు. ఆఖరున ఫలశ్రుతి గా శ్రీకృష్ణుడు, అర్జునుడు ఎక్కడ ఉంటారో అక్కడ సర్వసంపదలు, సకల ఐశ్వర్యైములు సుస్థిరమైన నీతి సమృద్ధిగా ఉంటాయి అని ముగించారు. కాబట్టి ఇలాంటి సందేహములు సరికావు. ఇంకా కొంతమంది దేహధారులకు మరొక విచిత్రమైన సందేహం కలుగుతూ ఉంది. భగవద్గీత ఒక మతగ్రంధం అని అది హిందువులకు మాత్రం పరిమితం అయినది అని.

అమరనధ్ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ప్రథమాశ్వాసము.

భగవద్గీత చెప్పబడిన కాలం ద్వాపర యుగం. అప్పుడు మతాలు లేవు. ఆ రోజుల్లో రాజ్యం కోసం, కొట్లాడుకున్నారేకాని, మతం కోసం కొట్లాడుకోలేదు. భగవద్గీతలో హిందూమతం అనే పదం ఎక్కడా మనకు వినపడదు. కాబట్టి ఇది ఒక సంకుచితమైన అభిప్రాయం. భగవద్గీత ఒక యూనివర్సల్ కోడ్ ఆఫ్ కాండక్ట్. ఈ ప్రపంచంలో అందరూ అనుసరించ తగ్గది. ఈ లోకంలో ప్రతి మనిషి మాతృగర్భం నుండి భూగర్భం దాకా చేసే సుదీర్ఘమైన ప్రయాణంలో అనుదినము ఎలా ప్రవర్తించాలో వివరించి చెప్పిన గ్రంధం భగవద్గీత. నేటి విద్యార్థులలో, యువకులలో, యువతులలో తలెత్తుతున్న నిరాశా వాదాన్ని పారద్రోలి, వారిని కార్యోన్ముఖులును చేసే చక్కని ఔషధము భగవద్గీత. ఈ గీతలో ప్రతి శ్లోకము ఆణిముత్యమే. ప్రతి పదమూ అనుసరణీయమే. భగవద్గీతలోని ఏ ఒక్క శ్లోకమును చదివి, అర్థం చేసుకొని, త్రికరణశుద్ధిగా ఆచరిస్తే వారి జీవితం శోభాయమానం అవుతుంది అనడంలో అతిశయోక్తి లేదు. తిక్కన గారు భగవద్గీతను క్లుప్తంగా వివరించారు. అది ఇక్కడినుండి మొదలవుతుంది.)

భగవద్గీత

దృతరాష్ట్రుడు సంజయునితో ఇలా అంటున్నాడు.

"సంజయా! ధర్మక్షేత్రమైన కురుక్షేత్రమున యుద్ధము చెయ్యడానికి సిద్ధమైన మన బలములు, పాండవ బలములు ఏమి చేయుచున్నారో చెప్పు" అని అ డిగాడు దానికి సంజయుడు ఇలా చెప్పాడు. "మహారాజా! దుర్యోధనుడు పాండవులు పన్నిన యుద్ధ వ్యూహమును చూచాడు. ఆచార్యుడైన ద్రోణుని వద్దకు పోయి ఇలా అంటున్నాడు. "ఆచార్యా! చూడండి! నీకు శిష్యుడు, ద్రుపద పుత్రుడు అయిన దృష్టద్యుమ్నుడు పన్నిన వ్యూహం చూడండి. పాండవుల సేన బలంగా ఉన్నది. అందులో భీమార్జునులను పోలిన వీరులు సాత్యకి, ద్రుపదుడు, దృష్టకేతుడు, చేకితానుడు, కాశిరాజు, పురుజిత్తు, కుంతిభోజుడు, శైబ్యుడు, యుధామన్యుడు, ఉత్తమౌజుడు, అభిమన్యుడు, ద్రౌపది పుత్రులు, మొదలగు వారందరూ యుద్ధసన్నద్ధులై ఉన్నారు. భీముని చే రక్షింపబడుతున్న పరిమితమైన పాండవ సేనను చూడండి.

ఇంక మన సేనలో, మీరు, భీష్ముడు, కృపాచార్యుడు, అశ్వత్థామ, శల్యుడు, వికర్ణుడు, భూరిశ్రవుడు, ఇంకా పెక్కుమంది రధికులు, నానా అస్త్ర శస్త్ర కోవిదులు, వివిధ యుద్ధరీతులలో విశారదులు ఉన్నారు. వీరందరూ నా కోసం తమ తమ ప్రాణములు విడుచుటకు సిద్ధంగా ఉన్నారు. భీష్మాభి రక్షితమైన మన సేన అపరిమితము. మీరందరూ మన సేనానాయకుడు భీష్మునికి రక్షణగా నిలవండి." అని అన్నాడు సుయోధనుడు. ఈ మాటలు విన్న భీష్ముడు సుయోధనునికి ప్రియం కలిగేటట్టు సింహనాదం చేసాడు. తన శంఖము పూరించాడు. కూడా తమతమ శంఖములు పూరించారు. తూర్యనాదములు దిక్కులు పిక్కటిల్లేటట్టు మోగాయి. మిగిలిన వారు వివిధములైన అప్పుడు కృష్ణుడు పాంచజన్యమును, అర్జునుడు దేవదత్తమును, భీమసేనుడు పౌండ్రమును, యుధిష్ఠిరుడు అనంత విజయమును,

అమరనాథ అమర

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ప్రధమాశ్వాసము.

నకులసహదేవులు, సుఘోష, మణి పుష్పకములును, పాంచాల, విరాట, సాత్యకి, ధృష్టద్యుమ్నులు, శిఖండి, ఇతర ప్రముఖ దండనాయకులు తమ తమ శంఖములు పూరించారు. ఈ శంఖ నాదములకు కౌరవుల హృదయములు పగిలిపోయినవి. పాండవులు, వారి పుత్రులు, ఇతర యోధుల మనసులు ఆనందంతో పరవళ్లు తొక్కాయి. యుద్ధమునకు సమయమయినది. అర్జునుడు గాండీవము చేతిలోకి తీసుకున్నాడు. నారిని సారించాడు. కౌరవుల పక్షాన ఉన్న వీరులను తేరిపార చూచాడు. కృష్ణుని చూచి ఇలా అన్నాడు. "కృష్ణా! ఇప్పుడు నేను కౌరవులలో ఎవరెవరితో యుద్ధం చేయాలో చూడాలి కదా. కాబట్టి మన రధమును ఉభయ సైన్యములకు మధ్యలో నిలుపుము." అని అన్నాడు. ద్రోణ, ప్రముఖ యోధులు అప్పుడు కృష్ణుడు భీష్మ, ద్రోణ, ప్రముఖ చూచుచుండగా తన రధమును అర్జునుడు చెప్పినట్టు నిలిపాడు. "అర్జునా! ఇప్పుడు కౌరవులలో ఉన్న ప్రముఖ వీరులను చూడుము." అని అన్నాడు.

అప్పుడు పార్ధుడు తన బలములలోనూ, కౌరవ బలములలోనూ ఉన్న సోదరులను, సుతులను, మేనమామలను, గురువులను, బంధువులను, పెద్దలను చూచి విషాదంతో కుంగిపోయాడు. కృష్ణుని చూచి "కృష్ణా! దుర్మదాంధుడైన సుయోధనుని వలన గదా ఈ యుద్ధము దాపురించినది. ఈ యుద్ధ భూమి లో ఇరుపక్షముల లోని బంధువులను మిత్రులను చూచి మనసు వికలమైనది. కంపరముగానున్నది. గాండీవము చేతిలో నిలువడం లేదు. కాళ్లు తేలిపోవుచున్నవి. ఈ యుద్ధము నేను చేయజాలను. ఎవ్వరి కోసం అయితే ఈ భూమిని జయించాలని యుద్ధం చేస్తున్నామో, ఎవ్వరి సుఖం కోరి ఈ యుద్ధమునకు పాల్పడ్డామో, వారందరూ తమ తమ ధన, మాన, ప్రాణములు పణంగా పెట్టి యుద్ధ ము చేస్తున్నారు. చావడానికి సిద్ధంగా ఉన్నారు. తాతలను, మామలను, సుతులను, తండ్రులను, తమ్ములను, అన్నలను, గురువులను, శిష్యులను, మిత్రులను, వధియించి నేను సాధించే ఈ నెత్తుటి తో తడిసిన రాజ్యభోగములు నాకు ప్రీతిని కలిగిస్తాయా! నాకు కీర్తి దశదిశలా వ్యాపిస్తుందా! నాకు శ్రేయస్సు కలుగుతుందా! అక్కడ ఉన్న బంధువులను మనం చంపుతున్నాము. వారి చేతిలో మన బంధువులు వస్తున్నారు.

ఇంక మిగిలిందేమిటి! కాబట్టి ఈ పాపముతో కూడిన యుద్ధమునకు నేను అంగీకరించను. ఈ పదునాలుగు భువనములు ఏలడానికైనా సరే ఇలాంటి యుద్ధము ఎలా చెయ్యగలను? కృష్ణా! వాళ్లు యుద్ధం చేస్తే చెయ్యనీ. నాకు మాత్రం వారితో యుద్ధం చెయ్యడానికి మనసు రావడం లేదు. ఆ తరవాత వచ్చే కీడును, దుష్పరిణామాలను, తలంచ కుండా, అత్యంత లోభంతో, ధృతరాష్ట్రుని పుత్రులు కుల క్షయానికి పాల్పడు తున్నారు. యుద్ధం చేస్తున్నారు. ఈ విషయం నీకు తెలుసు నాకు తెలుసు. తెలిసి కూడా వీరిని మనం నిర్దయగా చంపడం వలన మనకు ఏమి ఒరుగుతుంది చెప్పు. కృష్ణా! కులనాశము అయితే కులధర్మములు అంతరించిపోతాయి. దాని వలన వర్ణ సంకరము కలుగుతుంది. ఈ కులనాశకులు నరకానికి పోతారు. ఇంతపాపం మనం మూటకట్టుకోడం

అమరనాథ్ అమర

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ప్రధమాశ్వాసము.

ఎందుకు చెప్పు! రాజ్యలోభంతో సమస్త బంధుజనులను నేను చంపలేను. చంపను. అని రధం మీద కూర్చున్నాడు అర్జునుడు.

ఆ ప్రకారంగా శోకసంవిగ్న మానసుడు, విషాదంతో విహ్వలుడు అయిన అర్జునుని చూచి కృష్ణుడు ఇలా అన్నాడు. "ఈ యుద్ధ సమయంలో నీకు ఈ విధమైన మోహము, విరుద్ధ భావము ఎలా కలిగింది అర్జునా! నీకు ఇలాంటి పిరికి తనము తగునా! ఇది వివేక హీనులు అనుసరించ దగినది కానీ నీ వంటి వీరుడకు తగదు. వీరుడవై లెమ్ము. మనసులో ఉన్న పిరికి తనము పారద్రోలుము. యుద్ధమునకు సన్నద్ధుడవు కమ్ము" అనిన కృష్ణుని మాటలు విని అర్జునుడు ఇలా అన్నాడు. "కృష్ణా! భీష్మద్రోణులు బాధించడం ధర్మమా! పూజార్హులు. వారిని బాణములతో మాన్యులను చంపడం మగతనం అనిపించుకుంటుందా! దీనికన్నా భిక్షము ఎత్తుకొని జీవించడం అత్యంత సుఖప్రదము కాదా! నాకు ఎదురుగా నిలిచినది, నేను చంపబోవునది ధృ తరాష్ట్రుని తనయులు కారా! కృష్ణా! ఈ శోకము నా ఇంద్రియములను నిలువునా దహించుచున్నది. నాకు ఇంద్రపదవి ఇచ్చినను నా ఈ శోకాగ్ని చల్లారదు. కాబట్టి నేను ఈ యుద్ధము చేయలేను. నేను నా గురువులను, బంధుజనులను యుద్ధములో నొప్పించలేను.

ఈయుద్ధములో మనము గెలిచినా, వారు గెలిచినా ఈ రెంటికి పెద్ద వ్యత్యాసము ఉండదు. నేను కార్పణ్యదోషాపహత స్వభావుడను. ధర్మమూఢచేతస్కుడను. ధర్మాధర్మ విచక్షణ చేయలేకున్నాను. అందులకే నిన్ను శరణుజొచ్చినాను. నీ శిష్యుని మాదిరి నన్ను మన్నింపుము. నన్ను శాసింపుము. నాకు తరుణోపాయము ఉపదేశింపుము." అని ప్రార్థించాడు అర్జునుడు. ఆ మాటలు విన్న కృష్ణుడు చిరునవ్వునవ్వి ఇలా అన్నాడు. "అర్జునా! శోకించుటకు తగని వారి కొరకు నీవు హృదయ విదార కంగా శోకించుచున్నావు. పైగా బాగా అన్నియు తెలిసిన పండితుని వలె మాట్లాడు తున్నావు. ఎక్కడైనా పండితులు ఉన్న వారిని గురించి గాని, చనిపోయిన వారిని గురించి గాని ఆలోచించెదరా! నీవు అవివేకంతో ఆరాట పడుతున్నావు. నీమనస్సు వివేక వంతమయిన ఎడల, ఇటువంటి శోకములన్నియు పటాపంచలైపోతాయి. పార్థా! పరమ జ్ఞానమునకు కారణములైన వాక్యములు చెపుతాను విను. మనము ఈ దేహమున బాల్యము, యౌవనము, వార్థక్యము మొదలగు అవస్థలు పొందినట్టుగానే, మనము పాత వస్త్రములు విడిచి కొత్త వస్త్రములు ధరించినట్టుగానే, ఈ దేహము విడిచి మరొక దేహమును ధరిస్తూ ఉంటాము. దానివలన ఆత్మహాని జరగదు. పుట్టుక, చావు ఈ దేహానికి మాత్రమే కాని ఆత్మకు కావు. మన శరీరము కత్తులతో గాని ఆయుధములతో గాని ఖండింపబడినట్టు, ఆత్మ ఖండింపబడదు. మనలో ఉన్న పురుషుడు నొప్పించే వాడు కాదు. నొప్పింపబడే వాడు కాదు. ఆత్మ కు అభావము (లేకుండా పోవడం) అనేది ఉండదు. అలాగే ఈ శరీరము శాశ్వతము కాదు. ఆత్మ స్వభావము ఈ ప్రకారం గా ఉండటం వలన నీవు ఎవ్వరి గురించి శోకింప అవసరము లేదు. మనలో ఉన్న ఆత్మ

అమరనాథ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ప్రధమాశ్వాసము.

నాశనము అవుతుందని, మరొకరు ఆత్మను నాశనం చేస్తారని చెప్పేవారు అవివేకులు. మనలో ఉన్న పురుషుడు ఎవ్వరిని చెడుపడు. తాను చెడడు. ఆత్మ నాశనము లేనిది. ఎవరూ దానిని నాశనము చేయలేరు. పురుషుడు అని వేరే ఎవరూ లేరు. నేనే ఆ పురుషుడను. పురుషోత్తముడను. ఈ ఆత్మ బాధపడునది కాని, బాధింపబడునది కాని కాదు." అని అర్జునునికి ఆత్మ తత్త్వమును వివరించాడు శ్రీకృష్ణుడు. "మనలో కలిగే సుఖదుఃఖములకు మూలము అహంకారము. నీవు అహంకారమును వదలి నీ నీ స్వకర్మమును ఆచరింపుము. నీ స్వకర్మము యుద్ధము. కాబట్టి రణోత్సాహముతో యుద్ధము చేయుము. అని బోధించాడు. "అర్జునా! యుద్ధము క్షత్రియులకు ఉత్తమ ధర్మము. యుద్ధము తెరిచియున్న స్వర్గద్వారము వంటిది. కాబట్టి లెమ్ము. యుద్ధము చేయుము. దీనికి ఇంక అనుమాన పడవలసిన పనిలేదు." "అర్జునా! కర్మఫలములను బ్రహ్మార్పణము చేసి నీవు కర్మము చేయవలయును. ఈ తత్వజ్ఞానము కలిగిన ఎడల కర్మల ఎడల ఆసక్తి దానంతట అదే నశించును." అని శ్రీకృష్ణుడు కర్మయోగము గురించి అనేక వాక్యములు చెప్పాడు. విజయుడు అడిగిన అనేక ప్రశ్నలకు తగు రీతిలో సమాధానాలు ఇచ్చాడు. అది వినిన అర్జునుడు శ్రీకృష్ణునితో " కృష్ణా! అతి గుహ్యమైన ఈ శాస్త్రమును నా మీది కృపతో, అనుగ్రహంతో, దయతో నాకు ఉపదేశిం చితివి. ఆది విని నాలో ఉన్న భ్రమలు అన్నియు తొలగిపోయినవి. యోగుల హృదయములకు మాత్రమే సాధ్యమైన నీ అతులిత, ఐశ్వర్య, విభూతులతో ఒప్పు నీ రూపమును కనులారా గాంచవలెనని కోరికగా మహా భారతము భీష్మ పర్వము ప్రధమాశ్వాసము ఉన్నది. నీ దివ్యరూపమును నేను చూచు భాగ్యమును నాకు కలిగించి నా కనులకు ప్రీతి గావించు." అని ప్రార్థించాడు అర్జునుడు. అప్పుడు శ్రీకృష్ణుడు "నానా వర్ణములు, నానావిధములైన ఆకృ తులు గలిగి, ఇదివరకు ఎన్నడు కని విని ఎరుగని, అపూర్వమైన, ఆశ్చర్యకరమైన రూపములతో కూడిన నా దివ్య రూపమును చూపెదను చూడుము. నా ఈ రూపము చూచుటకు మానుష నేత్రములకు అలవి కాదు. కాబట్టి నా దివ్య రూపమును చూచుటకు వలయు దివ్యదృష్టిని ఇచ్చుచున్నాను." అని అర్జునునికి దివ్యదృష్టి ప్రసాదించాడు. యోగీశ్వరేశ్వరుడైన లక్ష్మీపతి, తన దివ్యరూపమును అర్జునునికి చూపించాడు. ఆ విశ్వరూపుని దివ్య తేజము, వేయిసూర్యుల కాంతితో సమానమై అలరారింది. ఆ మహా మూర్తిని చూచి అర్జునుడు పులకించిపోయాడు. అనేక దండప్రణామములు విస్మయంతో ఆచరించాడు. చేతులు జోడించి ఇలా ప్రార్థించాడు. "దేవా! నీ దివ్య దేహము నందు దేవతలు, రాక్షసులు, గంధర్వులు మొదలగు దేవయోనులు, బ్రహ్మ దేవుడు, ఈ చరాచరమైన సమస్త జగత్తు, నాకు కనపడుతున్నది. నీ ముఖములు, నీ బాహువులు, నీ పాదములు, నీ కన్నులు, అనేకములు కనపడుచున్నవి. అనేక కిరీటములు, అనేక భూషణములు, చక్రము, గద మొదలగు ఆయుధములు కలిగి అనేక రూపములలో కన్పట్టుచున్నావు. ఇది చాలా ఆశ్చర్యముగా నున్నది. మొదలు ఏదో, మధ్య భాగము ఏదో, తుది ఏదో తెలియకున్నది. నీ తేజము అప్రమేయమై, దేదీప్యమానమై వెలుగొందుచున్నది. అద్భుతమైన నీ విరాట్ రూపము

అమరనాథ్ అమర

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ప్రధమాశ్వాసము.

దుర్నిరీక్షమై యున్నది. ఈ సమస్త జగములకు మూలకారణము పరమ పురుషుడ వగు నీవే అని చూస్తున్నాను. భూమి, ఆకాశము, అంతయు నీవే నిండి యున్నావు. నీవు లేని ప్రదేశము లేదు. సూర్య చంద్రులు నీ కన్నులు గా, పెద్ద పెద్ద కోరలు కలిగిన నీ ముఖములు ప్రజ్వరిల్లుచున్నవి. నీలో రుద్రులు, ఆదిత్యులు, మరుత్తులు, వసువులు ప్రవేశిస్తున్నారు. గుంపులు గుంపులుగా మహా మునులు వచ్చి, నిన్ను ప్రస్తుతిస్తున్నారు. సిద్ధ, సాధ్య, గంధర్వులు నిన్ను ఆశ్చర్యంతో చూస్తున్నారు. ఇటువంటి నీ ఉగ్రరూపమును చూచి నాకు విభ్రాంతి కలుగుచున్నది. నా ధైర్యము సడలిపోయినది. అశాంతి తో ఉన్నాను. నీవు ప్రసన్నుడవై నన్ను రక్షింపుము. భయంకరమైన నీ ముఖములలో నుండి అగ్నిజ్వాలలు వెలువడుచున్నవి. ఆ అగ్నిజ్వాలలోకి ధృతరాష్ట్ర సంతతి అంతయూ, భీష్మాదులు, ఈసమస్త రాజలోకము, ఒక్కమారుగా వచ్చి నీలో ప్రవేశిస్తున్నారు. ఓ మహానుభావా! నా యందు కరుణాయక చిత్తుడవై ఓ నా నీవు ఎవరవో తెలిపి నన్ను కృతార్థుడిని చేయుము." అని వేడుకున్నాడు. అర్జునుడు.

"అర్జునా! నేనే పరమేశ్వరుడను. లోక క్షయ కర్తయగు కాలుడను. ఇచ్చట ఈ జనమును నాశనము చేయుటకు ప్రవృత్తుండనైనాను. ఇక్కడ నీవు చంపవలసినది ఏదీ లేదు. గురువు, భీష్ముడు మొదలగు వారు నా చేత ఎప్పుడో చంపబడ్డారు. నా చేతిలో చంపబడిన వారిని అందరిని నీవు జయించుట, చంపుట నిమిత్తమాత్రము. కావున లెమ్ము. యుద్ధము చేసి రాజ్యము కైవసము చేసుకొనుము." అని పలికాడు పరమాత్మ. ఆ మాటలు వినిన గాండీవి గడగడ వణుకుచూ "నీవు వాయు దేవుడవు వరుణుడవు, సూర్యుడవు, చంద్రుడవు, అగ్నివి. వివిధ తత్త్వములు నీవే. విశ్వలోక సంప్రవర్తన కరుడవు నీవే. నీవు శాశ్వతుడవు. అచ్యుతుడవు. పుండరీకాక్షుడవు. నీ మహిమ ఎరుంగక, నీవు యాదవుడవని, నా సఖుడవని, నా మేనబావ యని నీతో సల్లాపములు ఆడాను. నీతో సహభోజనము చేయుచు నిన్ను మేలమాడాను. ఇంకా ఎన్నో లోక సామాన్యమైన పనులు, అపరాధములు, నీ పట్ల ఆచరించాను. నన్ను క్షమింపుము. తల్లితండ్రులు తమ తమ బిడ్డలను తప్పులు చేసినా క్షమించినట్టు నన్ను క్షమింపుము దేవా!" అని పెక్కువిధముల ప్రార్థించాడు అర్జునుడు. మరియు శ్రీకృష్ణుని విశ్వరూపమును చూచి "దేవా! మునుపు ఎన్నడూ చూడని నీ దివ్యరూపమును కనులారా గాంచ గలిగితిని. నా మనసు సంతోషముతో నిండిపోయినది కాని భయము కూడా కలుగుతున్నది. కాబట్టి, దేవా! నా యందు దయయుంచి నీ పూర్వము సౌమ్యాకారమును ధరింపుము. నాకు ఆహ్లాదము కలిగింపుము. " అని వేడుకున్నాడు అర్జునుడు. దయార్ద్రచిత్తుడగు ఆ పరమేశ్వరుడు అర్జునునితో ఇలా అన్నాడు. "ఎన్నో తపములు చేసిన వారికి గాని, వేదాధ్యయనము చేసిన వారికి గాని దుర్లభమైన నా దివ్యపరమాకృతి నీకు నా యందు ఉన్న భక్తి భావము చేత నీకు మాత్రమే గోచరించినది. ఇతరులు ఎవ్వరికీ చూడ శక్యము కాదు. నా ఈ రూపమును చూచి నీవు ఎటువంటి భయాందోళనలకు గురి కావద్దు. నీ భయమును విడిచి సంప్రీతమనస్కుడవు కమ్ము." అని చెప్పి శ్రీకృష్ణుడు తన పూర్వ

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ప్రధమాశ్వాసము.

రూపమును ధరించాడు. అర్జునుడు శ్రీకృష్ణుని సౌమ్య రూపమును చూచి పులకించి పోయాడు. "దేవా! నీ సౌమ్య రూపమును చూచి నేను కుదుట పడ్డాను. మరల నా సహజత్వమును పొందాను." అని పలికాడు. వాసుదేవుడు అర్జునుని చూచి "అర్జునా! తాను చేయు కర్తవ్య కర్మలను నా కే అర్పించు వాడు, నా యందు అచంచలమైన భక్తి కల వాడు, నన్ను పొందగలడు. " అని పలికాడు. "" ఈ విధంగా శ్రీ కృష్ణుడు అర్జునునకు ఉపనిషత్ సారమును తెలియచెప్పి అతని మనసులోని సందేహములను పోగొట్టి వివేకమును కలిగించాడు. "అర్జునా! నీకు ఈ గుహ్యతరమైన జ్ఞానము ఉపదేశించితిని. దీనిని తెలుసుకొని, నీకు ఎట్లు చేయవలెనని తోచినతో చేయుము. ఇంతకంటే పరమ రహస్యము ఒకటి చెప్పెదను వినుము. సర్వ, ధర్మములను విడిచి ధృఢముగా నన్నే శరణు వేడుము. నన్నే ఆశ్రయింపుము. నీకు ప్రమోదము కలిగేటట్టు నీ యొక్క సకల దురితములను నేను తొలగించెదను. నియతి, తపస్సు, నా యందు భయభక్తులు కలిగి, నాకు భక్తుడైన వానికి ఈ గీతాశాస్త్రమును ప్రీతితో చెప్పుము. పై లక్షణములు లేని వారికి చెప్పవలదు.'

"అర్జునా! నేను చెప్పినది బాగుగా వింటివా ! నీ అజ్ఞానము, మోహము తొలగినదా! అని అడిగిన కృష్ణునికి అర్జునుడు "దేవా! నా మోహము తొలగినది. నా సందేహములన్నియు తొలగిపోయినవి. నీ యొక్క దివ్యరూపమును చూచితిని. స్థిరమైన మనస్సుతో ఉన్నాను. దేవా! నీవు సర్వలోక నిర్వాహకుడవు. నీ మాటలు నాకు శిరోధార్యములు. నీవు చెప్పినట్లు చేసెదను." అని అన్నాడు అర్జునుడు. శ్రీ కృష్ణునికి సాష్టాంగ దండ ప్రమాణము చేసాడు. మరల తన ధనుర్బాణములను చేతిలో ధరించాడు." అని చెప్పి సంజయుడు "దేవా! నేను కూడా మహానుభావుడు భగవాన్ వేదవ్యాసుని కరుణ వలన కృష్ణార్జునుల సంవాదమును విన్నాను. మహా యోగీంద్ర హృదయానంద కరుడైన ఆ దేవదేవుని దివ్యరూపమును చూచాను. ధన్యుడనైనాను. ఆ మహాత్ముడు తన మధుర వాక్యములతో పలికిన అత్యంత గుహ్యమైన యోగ శాస్త్రమును చెవులారా విన్నాను. ఆ మహానుభావుని సంభాషణములు, ఆ విశ్వరూపుని మహనీయాకారము తలంచి తలంచి ఆశ్యర్యపోతున్నాను. నా మనసంతా ఆనందంతో నిండి పోయింది. ఓ మహా రాజా! యోగీశ్వరేశ్వరుడైన శ్రీకృష్ణుడు, ధనుర్ధారి యైన అర్జునుడు ఎచ్చట నిలిచి ఉందురో, అచ్చట విజయము, నీతి, సిరిసంపదలు, ఎల్లప్పుడూ నిత్యంగా నిలిచి "" ఉంటాయి." అని భక్తితో అన్నాడు సంజయుడు.

(శ్రీ తిక్కనామాత్యవిరచిత శ్రీమదాంధ్ర మహాభారతములో భగవద్గీత సంపూర్ణము).

ఆ మాటలు విన్న ధృతరాష్ట్రుడు, "ఒకరికొకరు ఎదురెదురుగా నిలిచిన కౌరవ పాండవులు ఏ ప్రకారము యుద్ధము చేయుచున్నారో విశధంగా తెలుపుము. చెప్పసాగాడు. అని అడిగాడు. సంజయుడు ఇలా "మహారాజా! నీ కుమారుడైన సుయోధనుడు పనుపున అతని తమ్ముడు దుశ్శాసనుని తన సైన్యమును యుద్ధమునకు పురి కొల్పాడు. అప్పుడు కౌరవ సైన్యము శంఖ, భేరీ, మృదంగధ్వానములు చేసింది. ముందు గాంగేయుడు యుద్ధానికి

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ప్రధమాశ్వాసము.

కదిలాడు. పాండవులు కూడా యుద్ధమునకు సన్నద్ధమైనారు. ఒకరిని చూచి ఒకరు గర్జించు కుంటున్నారు. తూర్యనాదములు తూర్యనాదములు మిన్నంటుతున్నాయి భీముడు సింహనాదము చేసాడు. యుద్ధం మొదలయింది.

భీముని దుశ్శాసనుడు, దుర్ముఖుడు, దుష్ప్రహుడు, దుర్మర్షణుడు, వివింశతి, వృషసేనుడు, చిత్రసేనుడు, వికర్ణుడు, ఎదుర్కొన్నారు. అది చూచి సుయోధనుడు పురుమిత్రుడు సంతోషించాడు. నకుల సహదేవులు, అభిమన్యుడు, ఉప పాండవులు, ధృష్టద్యుమ్నుని ఆధ్వర్యములో కౌరవ సేనపై శర పరంపర కురిపించారు. వారి పరాక్రమముచూచి ఇరు పక్షముల సైన్యములు కొంచెంసేపు నిశ్చేష్టులయ్యారు. అది చూచి దుర్యోధనుడు, ధర్మనందనుడు తమ తమ బలగములను యుద్ధం చేయండని పురి కొల్పారు. ఉభయ సైన్యములు ఒకరితో ఒకరు తలపడ్డారు. రధములు, హయములు, గజములు, కాల్బలము ఒకరితో ఒకరు భీకరంగా పోరాడుతున్నారు భీష్ముడు, కౌరవులకు ఉత్సాహం కలిగిస్తూ మధ్యందిన మార్తాండుని మాదిరి వెలిగిపోతున్నాడు. అర్జునుడు తన దేవదత్తమును పూరించి, గాండీవము సంధించి, నారి సారించి, భీష్మునితో యుద్ధానికి తలపడ్డాడు. ఇరువురు ఒకరిమీద ఒకరు అనేక అస్త్ర,శస్త్రములు ప్రయోగించసాగారు.

సాత్యకి కృతవర్మను ఎదుర్కొన్నాడు ఇరువురు ఘోరంగా యుద్ధము చేస్తున్నారు. ఇరువురి శరీరములు రక్తంతో తడిసిపోయాయి. అభిమన్యుడు కోసల రాజుతో యుద్ధం చేసున్నాడు. కోసల రాజు అభిమన్యుని సారధిని పడగొట్టి హయములను చంపాడు. అభిమన్యుడు అతని కేతనమును, విల్లును, విరుగ గొట్టి అతనిని గాయపరిచాడు. భీముని పై భీష్ముడు యుద్ధం చేస్తున్నాడు. ఇరువురు అతి భీకరంగా పోరుతున్నారు. ఒకే ఒక నకులుని దుశ్శాసనుడు ఎదుర్కొన్నాడు. నకులుడు బాణముతో దుశ్శాసనుని విల్లు విరిచి, అతనిని గాయపరిచాడు. దుశ్శాసనుడు వేరే విల్లు తీసుకొని నకులుని బాణములను విరిచి అతని కేతనము విరిచాడు. దుర్ముఖుడు సహదేవునితో యుద్ధం చేస్తున్నాడు. నకులుని మీద శరవర్షము కురిపించాడు. సహదేవుడు అతని బాణములను తుంచి, రధమునకు కట్టిన హయములను చంపి, సారధిని అంతమొందించాడు.

యుధిష్ఠిరుడు శల్యునితో యుద్ధమునకు తలపడ్డాడు. యుధిష్ఠిరుడు శల్యుని విల్లును తుంచాడు. శల్యుడు వేరే విల్లుతీసుకొని యుధిష్ఠిరుని మీద బాణ వర్షము కురిపించాడు. ధృష్టద్యుమ్నుడు ద్రోణుని పైకి ఉరికాడు. ద్రోణుడు అతని విల్లును మూడు ఖండములుగా విరిచాడు. ధృష్టద్యుమ్నుడు వేరొక విల్లు తీసుకొని ద్రోణుని మీద 14 శరములు సంధించాడు. మగధ రాజు సహదేవుడు భూరిశ్రవునితో యుద్ధం చేస్తున్నాడు. వారు ఇద్దరూ ఇంద్రుడు, వృత్రాసురుని మాదిరి యుద్ధం చేస్తున్నారు.. దృష్టకేతుడు బాహ్లికునితో యుద్ధానికి తలపడ్డాడు. రాక్షస వీరుడు అలంబసుడు భీముని కుమారుడైన ఘటోత్కచుడితో యుద్ధమునకు తలపడ్డాడు. మహావీరుడైన శిఖండి ద్రోణుని కుమారుడైన అశ్వత్థామతో తలపడ్డాడు. అశ్వత్థామ శిఖండి

అమరనాథ అమర

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ప్రధమాశ్వాసము.

ఒంటినిండా శరములు నాటాడు.

శిఖండి కూడా అశ్వత్థామ హృదయము చీలునట్లు శరసంధానము చేసాడు. భగదత్తుడు విరాటునిపై ఉరికాడు. అతను వేసిన బాణములు ఆకాశం అంతా కప్పివేసాయి. కేకయ రాజు బృహత్ప్రత్ర విభుడు కృపాచార్యుని ఎదుర్కొన్నాడు. వారు ఒకరి కేతనములు ఒకరు విరుగగొట్టుకున్నారు. చెరి ఒక కత్తిపట్టుకొని రధములు దిగి యుద్ధం చేస్తున్నారు. అది చూచి జయద్రధుడు, ద్రుపదుడు చెరి ఒక పక్కనుండి వచ్చి వారి సహాయంగా నిలిచారు. వికర్ణుడు యుధామన్యునితో యుద్ధం చేస్తున్నాడు. ఒకరితో ఒకరు రౌద్రంగా పోరాడుతున్నారు. చేకితానుడు త్రిగర్తాధీశుడు సుశర్మ మీదికి యుద్ధానికి వెడలాడు. అతనిని తన శరపరంపరతో ఒళ్లంతా తూట్లు పొడిచాడు.

శకుని యుధిష్ఠిరుని కుమారుడు, ప్రతివింధ్యునితో యుద్ధం చేస్తున్నాడు. భీముని కుమారుడు శ్రుతసోముడు కాంభోజ రాజు సుదక్షిణు నితో పోరుతున్నాడు. అర్జునుని కుమారుడు ఇరావంతుడు శ్రుతాయువుతో యుద్ధం చేస్తున్నాడు. ఒకరి రధము ఒకరు విరగ్గొట్టుకున్నారు. వేరే రధములు ఎక్కి మరల యుద్ధం చేస్తున్నారు. విందాను విందులు కుంతి భోజుని, అతని కుమారుని ఎదిరించారు. కుంతి భోజుడు వేయు బాణములు ఎదుర్కొంటూ అను విందుడు అతనిపై శరపరంపర కురిపించాడు. కేకయ రాజులు ఐదుగురు, గాంధారరాజులు ఐదుగురి మీద యుద్ధం చేస్తున్నారు. విరాటుని కుమారుడు ఉత్తరుని మీద నీ కుమారుడు దీర్ఘబాహుడు దుమికాడు.

నకులుని కుమారుడు శతానీకుడు ఉలూకునితో తలపడ్డాడు. ఈ ప్రకారంగా రెండుసేనలు ఒకరితో ఒకరు ఘోరంగా యుద్ధం చేసుకుంటున్నారు. చతురంగ బలములలో ఒక్కొక్క బలము పదులు, వందలు, వేలుగా ఒకరితో ఒకరు పోరుతున్నారు. ఉభయ సైన్యములు ఒకరి మీద ఒకరు బాణములతోనూ, కత్తులతోనూ, కత్తులతోనూ, ఏనుగుల దంతములతోనూ, రధములు ఒకటితో ఒకటి ఢీ కొంటూ, అతి భయంకరంగా యుద్ధం చేస్తున్నారు. ఎదురుగా వచ్చుచున్న ఏనుగులు, రధముల తాకిడికి కాల్బలము తట్టుకోలేక పోతూ ఉంది. గజారోహకులు అది ఇది అనకుండా విచక్షణా రహితంగా అందరిని తొక్కుకుంటూ యుద్ధభూమి అంతా విహరిస్తున్నారు. మంధర పర్వతముతో చిలికినపుడు పాలసముద్రము ఎలా అల్లకల్లోలంగా ఉందో అలా ఉంది యుద్ధభూమి. బాణవర్షములు వర్షంలా కురుస్తున్నాయి. నేలమీద కత్తియుద్ధములు సాగుతున్నాయి. గదలతోనూ, ఈటెల తోనూ, శస్త్రాస్త్రములతోనూ, ఏనుగులు, హయములు, భటులతోనూ, వారు చేసే రణవిన్యాసములతోనూ, భయంకరమైన శబ్దములతోనూ, రణభూమి మార్మోగుతూ ఉంది. వారి రక్తంతో రణభూమి తడిసిపోయింది. ఒక చేయి నరకబడినా మరొక చేత్తో కత్తి పట్టుకొని యుద్ధం చేస్తున్నారు. కాలు తెగినా అమాంతం ఎదుటి వారి మీదికి ఎగిరి వారిని పట్టుకుంటున్నారు.

తల తెగిన తరువాత కూడా తన తల తెంచిన వాడి తల నరికి

అమరనాధ్ అమర

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ప్రధమాశ్వాసము.

కింద పడుతున్నారు. తలలు తెగి పడినా కూడా ఆముఖములలో వీరత్వము కనపడుతూ ఉంది. తమ తమ ఏనుగులు, హయములు, రధములు పడిపోయినా కూడా, పక్కవాడి వాహనము ఎక్కి యుద్ధం చేస్తున్నారు. తాము గాయ పడ్డా తమ బంధువులు, స్నేహితులకు సాయంగా పోతున్నారు. ఎదుటి వాడు తన బంధువైనా సరే వాడితో యుద్ధము చేసి చంపుతున్నారు. సారధి చనిపోయిన తరువాత, రధములకు కట్టిన హయములు దిక్కుతోచక అటు ఇటు పరుగెడుతున్నాయి. ఆ రధ చక్రముల కిందపడి కింద పదాతి దళములు నలిగిపోతున్నాయి. పడ్డవారిని ఏనుగులు తమతమ కాళ్లతో తొక్కుతున్నాయి. దంతములతో ఎత్తి అవతల విసురుతున్నాయి. ఈ ప్రకారం సమరం సాగుతుంటే మధ్యాహ్న కాలం అయింది. అప్పుడు నీ కుమారుడు సుయోధనుడు ప్రేరేపించగా దుర్ముఖుడు, కృపాచార్యుడు, కృతవర్మ, శల్యుడు, వివింశతులు, తమ తమ బాణాగ్నులతో పంచాగ్నుల మాదిరి విజృంభించి భీష్మునికి ఇరుపక్కలా చేరి పాండవ సేనను తరిమి తరిమి కొడుతున్నారు. భీష్ముడు విజృంభించి పాండవ సేనను తుత్తునియలు చేస్తున్నాడు.

ఛేది, పాంచాల, కేకయ రాజులు వారి ధాటికి తట్టుకోలేక పోతున్నారు. తెగి పడ్డ తలలు, విరిగిన విల్లులు, నేలకూలు శరీరములు, విరగుతున్న రధములు, తమ పక్క తరుగుతున్నసేనలను చూచి పాండవ బలములు తల్లడిల్లుతున్నాయి. ప్రళయకాల రుద్రుని వలె విజృంభిస్తున్న భీష్ముని ఎదుర్కొనే వారు లేక పాండవ సైన్యము కకావికలవుతూ ఉంది. ఇంతలో అభిమన్యుడు విజృంభించాడు. శల్యుని ఐదు బాణములతో కొట్టాడు. ఒక బాణంతో కృతవర్మ గుండెలు చీల్చాడు. మరియొక బాణముతో దుర్ముఖుని సారధిని చంపాడు. వివింశతిని తరిమి తరిమి అతని విల్లు విరిచాడు. మూడు బాణములతో కృ పాచార్యుని రధమునకు కట్టిన హయములను చంపాడు. తరువాత భీష్ముని మీదికి ఉరికాడు. భీష్ముని ఒళ్లంతా శరములు నాటాడు. అందరూ ఆశ్చర్యంగా అభిమన్యుని పరాక్రమము చూస్తున్నారు. భీష్ముడు కూడా "ఏమిటిది వీడు మరొక అర్జునుని మాదిరి విజృంభిస్తున్నాడు వీడుసామాన్యుడు కాడు." అని అనుకొన్నాడు. వెంటనే రెండు మూడు బాణములతో అభిమన్యుని కేతనము విరిచాడు. సూతుని చంపాడు. మిగిలిన వారు కూడా అభిమన్యుని మీద శరవర్షము కురిపించారు. అంతట అభిమన్యుడు ఉగ్రుడయ్యాడు. వారు కురిపించుచున్న శరవర్షమును సమర్థంగా తిప్పికొట్టాడు. తన బాణములతో భీష్ముని తాళధ్వజమును విరగ గొట్టాడు. అది చూచి పాండవ సేనలు హర్షధ్వానాలు చేసాయి. కౌరవ సేనలో కలకలం రేగింది. ఇంతలో భీముడు సింహనాదం చేస్తూ అభిమన్యునికి సాయంగా వచ్చాడు. భీష్ముడు కోపంతో భీముని కేతనము విరిచాడు. భీముడు మూడు బాణములతో భీష్ముని కొట్టాడు. కృపాచార్యుని, కృతవర్మను ఎనిమిది బాణములతో కొట్టాడు. శల్యుని ఎదుర్కొన్నాడు. అప్పుడు అతనికి సాయంగా ఉన్న వీరులు భీముని ఎదుర్కొన్నారు. అప్పుడు భీముడు రౌద్రమూర్తి యై వారితో యుద్ధం చేసాడు. వారి వారి సూతులను, హయములను, చంపాడు. వారు విరధులయ్యారు.

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ప్రధమాశ్వాసము.

తరువాత సాత్యకి, ధృష్టద్యుమ్నుడు, కేకయ రాజులు, విరాటుడు, అతని కొడుకులు, ఉత్తరుడు మొదలగు వారు అతనికి సాయంగా వచ్చారు. వారి నందరినీ భీష్ముడు ఎదిరించాడు. మూడు బాణములతో వారిని గాయపరిచాడు.

విరాటుని కుమారుడు ఉత్తరుడు తన గజబలముతో శల్యుని ఎదిరించాడు. ఉత్తరుని ఏనుగు శల్యుని రధం విరుగ గొట్టింది. రధమునకు కట్టిన గుర్రములను నేలకేసి బాదింది. కాలితో నలిపేసింది. ఇది చూచి శల్యుడు కోపించాడు. విరటుని కుమారుని గుండెలకు గురిపెట్టి శక్తి అనే ఆయుధము విసిరాడు. ఆ శక్తి ఆయుధము విస్ఫులింగములు విరజిమ్ముతూ ఉత్తరకుమారుని గుండెను చీల్చుకుంటూ ఆవలికి వెళ్ళింది. ఉత్తరుడు తన ఏనుగు మీదినుండి భూమి మీద పడ్డాడు. మరునిమిషంలోనే వీరస్వర్గము అలంకరించాడు.

అంతటితో ఆగక శల్యుడు తన కత్తిని దూసి ఉత్తరుని ఏనుగు తొండమును నరికాడు. ఉత్తరుని ఏనుగును చంపాడు. పక్కనే ఉన్న కృత వర్మ రధం మీదికి సింహం మాదిరి దూకాడు. తన అనుజుని మరణం కళ్లారా చూచిన ఉత్తరుని సోదరుడు శంఖుడు కోపించి శల్యుని మీదికి దాడి చేసాడు. తన గజబలంతో శల్యుని తో ఘోర యుద్ధం చేస్తున్నాడు. శంఖుని వెంట ఉన్న రధికులు ఒక్కమారుగా శల్యుని మీద పడ్డారు. అది చూచి భీష్ముడు మరి కొందరు రధికులను తీసుకొని శల్యునికి సాయంగా వచ్చాడు. భీష్ముని ధాటికి శంఖుని వెంట వచ్చిన రధికులు, వారి సైన్యములు నిలువలేక పోయాయి. అది చూచి అర్జునుడు శంఖునికి సాయంగా వచ్చాడు. శంఖునికి, భీష్మునికి మధ్యలో నిలిచాడు. అర్జునుడు భీష్ముడు ఘోరంగా యుద్ధం చేస్తున్నారు. ఇంతలో అపరాహ్నమయింది.

అప్పటి దాకా కృతవర్మ రధం మీద ఉన్న శల్యుడు, రధం దిగి తన గద దీసుకొని శంఖుని రధం విరగ్గొట్టాడు. రధము విరిగిన శంఖుడు ఒక కత్తి తీసుకొని రధము దిగి వేగంగా అర్జునుని రధము చాటుకు వెళ్లాడు. భీష్ముడు శంఖుని విడిచి ద్రుపదుని సేనలోకి చొచ్చుకు పోయాడు. వీర విహారం చేస్తున్నాడు. మంచి ఎండలలో కార్చిచ్చు రగిలితే ఎలా అడవిని దగ్ధం చేస్తుందో ఆప్రకారము భీష్ముని ధాటికి పాండవ సేనలు నేలకూలుతున్నాయి.

కేకయబలములు చికాకు పడగా భీష్ముడు తన రధమును చిత్ర విచిత్ర రీతులలో నడుపుతూ, ఎక్కడా తానే అయి కనపడుతూ యుద్ధం చేస్తున్నాడు. తరువాత విరాటుని సైన్యముమీద పడి దానిని దునుమాడుతున్నాడు భీష్ముడు. భీష్ముని చేతిలో తమ బలములు చావు దెబ్బ తినడం చూచి పాండవులు నివ్వెరపోయారు. సూర్యుడు పశ్చిమాద్రిన కుంగినప్పటికినీ, తానే మధ్యందిన మార్తాండుడై వెలుగొందుతున్నాడా అన్నట్లు తన పరాక్రమంతో తేజస్సుతో వెలిగిపోతున్నాడు భీష్ముడు. చంద్రవంశపు రాజైన భీష్ముడు తన ప్రతాపము చూపిస్తూ వెలిగిపోతూ ఉంటే, సూర్యుడు సిగ్గుపడ్డాడా అన్నట్టు సూర్యాస్తమయము అయింది. ఇరు పక్షములు యుద్ధం చాలించారు. పాండవుల మొహములు చిన్నబోయినట్టు చీకటులు ఆవరించాయి. ఉభయ సేనలు తమతమ "" వారాలకు వెళ్లారు. అని సంజయుడు ధృతరాష్ట్రునికి మొదటి "" రోజు

అమరనాథ్ అమర్

యుద్ధవిశేషములు వివరించాడు.' అని వైశంపాయనుడు జనమేజయునకు భారతకధ చెప్పసాగాడు.

మహాభారతము - భీష్మపర్వము - ప్రధమాశ్వాసము - సంపూర్ణము

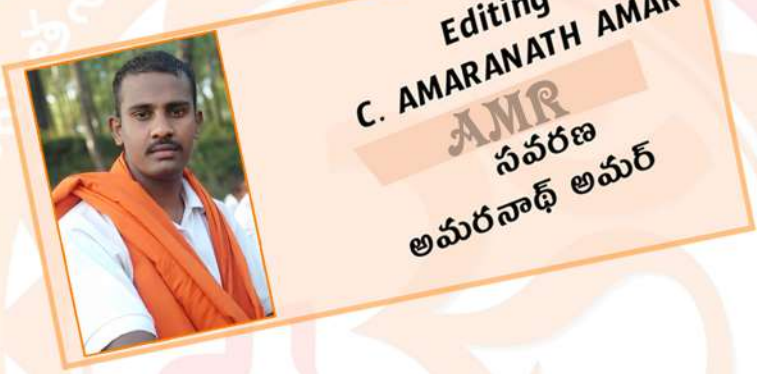

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ద్వితీయాశ్వాసము

హరిహరనాధా! వైశంపానుడు మహాభారత కధను జనమే జయునికి ఇలా చెప్పసాగాడు. ఆ ప్రకారము తమ పక్షానికి విజయం చేకూరిన దానికి సంతోషించి ధృతరాష్ట్రుడు, సంజయుని చూచి " సంజయా! తరువాత ఏమి జరిగినది. చక్కగా వివరింపుము" అని అడిగాడు సంజయుడు దృతరాష్ట్రునితో మహా భారత యుద్ధక్రమమును ఇలా చెప్పసాగాడు. ఆరాత్రి ధర్మతనయుడు మొదటి రోజునే తమకు ఓటమి సంభ వించి నందుకు దుఃఖితుడై తన తమ్ములతోను, మిగిలిన మిత్ర రాజుల తోనూ గూడి శ్రీకృష్ణుని వద్దకు వెళ్లాడు.

"కృష్ణా! చూచితివి గదా! ఈ రోజు భీష్ముడు, కార్చిచ్చు అడవిని కాల్చినట్టు భీష్ముడు మన సేనలను నాశనం చేసాడు. మనం అతనిని చంపు మార్గం కనపడటంలేదు. లోకభీకరుడైన భీష్ముని మామూలు వీరునిగా తలచి భంగ పడ్డాను. నీ మరుదులు, అనగా నా తమ్ములు బాగా గాయపడ్డారు. ఆ భీష్మునితో యుద్ధం చేయడానికి దిక్పాలకులు కూడా చాలరు అని తెలిసింది. భీష్ముని జయిస్తాడని మనం అర్జునుని నమ్ముకున్నాము. ఈ రోజు అర్జునుడు తన పరాక్రమము ఏమియు చూపలేదు. భీముడు మాత్రమే తన యావచ్ఛక్తి ఉపయోగించి కౌరవ సేనలను ఎదిరించాడు. నాకు ఏమి చెయ్యాలో తోచడం లేదు. అయినా జరిగిన దానికి వారిని వీరిని నిందించడం దేనికి? ఈ యుద్ధం మానేస్తాను. మనకు సాయం వచ్చిన రాజులందరిని భీష్మునికి ఎరగా పెట్టలేను. దీని కన్నా మరల అడవులకు పోయి అక్కడ ఆకుకూరలు తినడం మేలు. నీవు ఎలా చెబితే అలా చేస్తాను. నీ వలన కదా మేము ఇప్పటి దాకా అపజయ మెరుగక జయ పరంపరలతో కొనసాగు తున్నాము. కాబట్టి ప్రస్తుత కర్తవ్యమును ఉపదేశింపుము." అని వేడుకున్నాడు. ధర్మనందనుని చూచి కృష్ణుడు ఇలా అన్నాడు. "ధర్మజా! ఏమిటి ఇలా మాట్లాడుతున్నావు. ఈ మనో వేదన ఎందుకు? అసలు నీకు ఎదురు నిల్చేదెవరు చెప్పు. నీ తమ్ములు ఈ ప్రపంచము మొత్తం గెలువ సమర్థులు. భీష్ముని చంపుటకు శిఖండి ఉన్నాడు కదా. భయమెందుకు. సాత్యకి బాహుబలం, అతని అత్యాశ్చర్యకరమైన యుద్ధరీతులు నీకు ఇంకా అవగతము కాలేదు. ద్రుపదుడు, విరాటరాజు నీ కోసం తమ తమ ప్రాణాలు ఇవ్వడానికి కూడా సిద్ధంగా ఉన్నారు కదా. నువ్వు ఎందుకు ఈ ప్రకారము నిరుత్సాహపడతావు. అంతదాకా ఎందుకు ఒక్క ధృష్ట ద్యుమ్నుడు చాలు కౌరవసేన మట్టుపెట్టడానికి. " అని పలికాడు అప్పుడు ధర్మతనయుడు ధృష్టద్యుమ్నుని చూచి "నాడు శ్రీ కృష్ణుడు నిన్ను మాకు చూపించి ఇతడు మన సర్వసైన్యమునకు ఆధి పత్యము వహించునని ఆదేశించాడు. ఆ ప్రకారము నిన్ను సర్వ సైన్యాధ్యక్షుడిని చేసాము.

శ్రీకృష్ణుడు, నేను, నా తమ్ములు, మన మిత్ర రాజులు నీ వెంట ఉన్నాము. నీవు నీ సర్వశక్తులు ఒడ్డి మాకు విజయం చేకూర్చవలసింది." అని అన్నాడు. దానికి ధృష్టద్యుమ్నుడు "ధర్మనందనా! నన్ను ద్రోణుని చంపుటకు మాత్రమే బ్రహ్మ సృష్టించాడని జగమెరిగిన సత్యము. కాబట్టి దాని గురించి మరల మరల చెప్ప పని లేదు. భీష్మునితో సహా కురు సేనలో ఉన్న ప్రముఖ యోధులను ఎలా మట్టుబెట్టెదనో చూడండి. అని పలికాడు. ఆ

అమరనాధ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ద్వితీయాశ్వాసము

మాటలు విని పాండు కుమారులు, సకల భూపతులు, శ్రీ కృష్ణుడు సంతసించారు. తరువాత ధర్మనందనుడు దృష్టద్యుమ్నునితో ఇలా అన్నాడు.

"పూర్వము దేవ దానవ యుద్ధమున బృహస్పతి దేవేంద్రునికి చెప్పిన యుద్ధ వ్యూహము పేరు క్రౌంచ వ్యూహము. అది శత్రు భయంకర మైనది. రేపు నీవు క్రౌంచ వ్యూహమును పన్నుము." అని అన్నాడు. "అలాగే చేసెదను." అన్నాడు ధృష్టద్యుమ్నుడు. ధర్మనందనుడు మనసు తేలికపడి తన తమ్ములతో కలిసి తన స్కంధావారమునకు వెళ్లాడు. ఎవరి నిజనివాసములకు వారు వెళ్లారు. మరునాడు సూర్యోదయం అయింది. పాండవ సైనికుల హృదయ పద్మములు వికసించాయి. ధర్మనందనుడు క్రౌంచ వ్యూహమును పరిశీలించుటకు వెళ్లాడు. అర్జునుడు తన గాండీవము, కపిధ్వజముతో గూడా రథము మీద క్రౌంచ పక్షి ముక్కు భాగంలో నిలిచాడు. కుంతి భోజుడు, శైబ్యుడు, క్రౌంచమునకు నేత్రముల స్థానములో నిలిచారు. ద్రుపదుడు క్రౌంచమునకు శిఖ మాదిరి నిలిచాడు. దశార్ణ, శూరసేన, కిరాత, దేశాధీశులు కంఠాకారములో నిలిచారు. భీమసేనుడు ధృష్టద్యుమ్నుడు చెరి ఒక పక్కన క్రౌంచ పక్షి రెక్కలమాదిరి నిలిచారు. అభిమన్యుడు, సాత్యకి, ఉప పాండవులు, పౌండ్రుడు, చోళులు, పాండ్యులు, భీమ సేనుని పక్కన, నకుల సహదేవులు, ఘటోత్కచుడు, శంబరుడు, వత్స రాజులు, ధృష్టద్యుమ్నుని పక్కన నిలిచారు. కేకయ, కాశి రాజులతో కూడి విరాటుడు క్రౌంచ పక్షి జఘన భాగంలో నిలిచాడు. హూణపతి మొదలగు ప్రముఖులు తన చుట్టు ఉండగా ధర్మరాజు వెన్ను భాగంలో నిలిచాడు. ఆ సయమంలో దుర్యోధనుడు, భీష్మ, ద్రోణ, అశ్వత్థామ, కృప, శల్య, కృత వర్మలను చూచి "మీరు ఒక్కొక్కరు పాండవ బలములను గెలువ గల సమర్ధులు కదా! మీ రందరూ ఒక్కచోట గూడితే సాక్షాత్తూ ఆ పరమేశ్వ రునికైనా మిమ్ములను గెలువ శక్యం కాదు కదా! కాని పాండవుల సైన్యము క్రౌంచ వ్యూహమును పన్ని నిలిచి యున్నది. మనము కూడా తగిన వ్యూహమును పన్ని నిలువ వలయును కదా!" అని పలికాడు. సుయోధనుని మాట మేరకు భీష్ముడు ప్రతి వ్యూహము రచిం చాడు. భీష్ముని ఆదేశము మేరకు కౌరవ సైన్యము మోహరించింది. దుశ్శాసన, వికర్ణ, విందాను విందులు, శూరసేనుడును, యవన, త్రిగర్త రాజులును, ఒక పక్క నిలిచారు. ద్రోణాచార్యులు, కుంతల, దశార్ణ, విదర్భ దేశాధీశులు, గాంధార, సింధు, సౌవీర రాజులు ఒక పక్కను, భీష్ముడు మహా సైన్యముతో నడుమ భాగము లోనూ, మూడు భాగములుగా నిలిచారు. కృతవర్మ, శల్యుడు, అశ్మంత, కాశ్మీరాధీశులు, సుయోధనుని తమ్ములు కొంతమంది, సుయోధనుడు, భీష్ముని వెనుక నిలిచారు. ఈ ప్రకారము ఇరుపక్షముల వారు తమ తమ సేనలను మోహరించారు. యుద్ధము ఆరంభం అయింది. దుర్యోధనుడు తన చేతిని ఊపుతూ యుద్ధం చెయ్యండని తన సేనలను పురి కొల్పాడు. కౌరవ సైన్యము పాండవ సైన్యముతో తలపడింది. భీష్ముడు పాండవులు పన్నిన క్రౌంచ వ్యూహమును చించి చెండా డాడు. రెక్కలు చించాడు. కంఠమును తుంచాడు. తల పగులకొట్టాడు. క్రౌంచ వ్యూహమును కకావికలు చేసాడు అన్ని దిశలు తానే అయి విజ్జృ

అమరనాధ్ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ద్వితీయాశ్వాసము

భించాడు భీష్ముడు. ఇది చూ చి అర్జునుడు కృష్ణునితో ఇలా అన్నాడు. 'బావా! భీష్ముడు మన సేనలను చిందర వందర చేస్తున్నాడు. నా వైపు రావడం లేదు. ఇతని పటాటోపము అణచాలి. ముందు రథము భీష్ముని మీదికి నడుపుము." అని అన్నాడు. 'అర్జునా! నీ మాట ప్రకారము రథం నడుపుతాను. కాని నా మాట కూడా విను. కంగారు పడకు. నీ పరాక్రమంతో, శౌర్యముతో భీష్ముని సమర్ధవంతంగా ఎదిరించు. పక్కనే ఉన్న శల్యుడు మొదలగు "" కురు సేనలకు భయం కలిగించు." అంటూ కృష్ణుడు తమ రథమును భీష్ముని మీదికి నడిపాడు.

అర్జునుడు తనకు అడ్డము వచ్చిన శూరసేనుడి సైన్యములను తన బాణములతో చిందర వందర చేసాడు. గాంగేయుని మీదికి అత్యంత పరాక్రమముతో ఉరికాడు. ఇది చూచి గాంగేయుడు 77 క్రూరమైన బాణములతో అర్జునుని నొప్పించాడు. వెంటనే ద్రోణుడు 25 బాణము లతోనూ, కృపాచార్యుడు 500 బాణములతోనూ, వికర్ణుడు మూడు బాణములతోనూ, శల్యుడు 9 బాణములతోనూ, దుర్యోధనుడు 64 బాణములతోనూ అర్జునుని మీదికి లంఘించారు. కొండ మీద వర్షము కురిసినట్లు కురియుచున్న ఆ బాణ పరంపర చూచి అర్జునుడు సుస్థిరముగా నిలిచాడు. 20 బాణములతో భీష్ముని, 60 బాణములతో ద్రోణుని, 9 బాణములతో కృపుని, వికర్ణుని, శల్యుని చెరి మూడు బాణములతో, దుర్యోధనుని 5 క్రూర మైన బాణములతోనూ అర్జునుడు నొప్పించాడు. ఆ సమయంలో సాత్యకి, మత్స్య రాజైన విరాటుడు, ధృష్ట ద్యుమ్నుడు, ఉప పాండవులు, అభిమన్యుడు అక్కడకు చేరుకున్నారు. భీష్మునికి తోడుగా వచ్చిన యోధులందరి మీదకు ఒక్క మారుగా దాడి చేసారు. అప్పుడు భీష్ముడు 50 పదునైన బాణములను ఒక్కసారిగా అర్జునుని మీదికి వదిలాడు. ఆ బాణములను ఇసుమంతైనను లక్ష్యపెట్టక అర్జునుడు కౌరవ సేనలమీద శర వర్షము కురిపించాడు. ఆ దెబ్బకు కౌరవ సేన పారిపోయారు. అర్జునుడు వారిని తరిమి కొట్టాడు.

అర్జునుడు తన రథమును కౌరవ సైన్యము మీదికి నడిపించి వారిని విచక్షణా రహితంగా రధికులను, సూతులను (రథము నడుపువారు సూతులు) నరికాడు. అర్జునుని పరాక్రమానికి కౌరవ సేన భయపడి పోయారు. అప్పుడు సుయోధనుడు భీష్ముని వద్దకు వచ్చి ఇలా అన్నాడు. "పితామహా! చూస్తున్నారుగా అర్జునుని ప్రతాపము. మన సేనలను విచక్షణా రహితంగా చంపుతున్నాడు. మరి మీకు ఇది బాగుందా! అర్జునుని సమర్ధవంతంగా ఎదుర్కొన జాలిన కర్ణుని కూడా యుద్ధానికి రాకుండా చేసారు. మీరేమో ఏమీ చెయ్యడం లేదు. ఏమిటో! అని అన్నాడు నిస్పృహతో. "" "ఏమిటిది! సుయోధనుడు ఇలా అంటున్నాడు. నా శాయశక్తులా యుద్ధం చేస్తున్నాను కదా! అతను ఇలా మాట్లాడటం బాగా లేదు." అని మనసులో బాధ పడి తన రథమును అర్జునుని మీదికి పోనిమ్మన్నాడు. దుర్యోధనుడు, వికర్ణుడు ఒక పక్క, అశ్వత్థామ ఒక పక్క భీష్ముడికి బాసటగా నిలిచారు. అందరూ ఒక్కుమ్మడిగా అర్జునుని ఎదుర్కొని అతని మీద బాణ వర్షము కురిపించారు.

అప్పుడు అర్జునునికి సాయంగా ధర్మరాజు, భీముడు, నకుల,

అమరనాథ అమర

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ద్వితీయాశ్వాసము

సహదేవులు వచ్చారు. అర్జునునికి, గాంగేయునికి లోకభీకరంగా యుద్ధం జరిగింది. భీష్ముడు అర్జునుని రథ సారథి అయిన శ్రీకృష్ణుని గుండెలు తాకేట్టు బాణములు సంధించి వదిలాడు. ఆ బాణములు శ్రీకృష్ణుని గుండెల్లోకి దూసుకుపోయి రక్తం ప్రవహించింది. అది చూచి అర్జునుడు కోపంతో ఊగిపోయాడు. భీష్ముని మీద బాణ వర్షము కురిపించాడు. ఆ బాణములను తిప్పికొట్టి భీష్ముడు అర్జునుని రథమును తన శరములతో ముంచెత్తాడు. ఈ ప్రకారము ఒకరికి ఒకరు తీసిపోకుండా భీష్ముడు అర్జునుడు యుద్ధం చేస్తున్నారు. అప్పటికి మధ్యాహ్నం అయింది. సూర్యుడు నడి నెత్తిమీదికి వచ్చాడు. ఆ సమయంలో ధృష్టద్యుమ్నుడు ద్రోణుని మీదికి తన రథం పోనిచ్చాడు. ద్రోణాచార్యుని తన నిశిత శరములతో నొప్పించాడు. ద్రోణుడు కోపించి తన క్రూరమైన బాణములతో ముందు ధృష్టద్యుమ్నుని సూతుని చంపాడు. నాలుగు బాణములతో అశ్వములను చంపాడు. అతని విల్లును నడిమికి విరిచాడు. ధ్వజమును విరిచాడు. అంతతోనే ధృష్టద్యుమ్నుడు అమిత మైన క్రోధంతో ద్రోణుని మీద శరపరంపర కురిపించాడు. వాటిని ద్రోణుడు సమర్థంగా ఎదుర్కొన్నాడు. మరల ధృష్టద్యుమ్నునిమీద శర వర్షము కురిపించాడు. ధృష్టద్యుమ్నుడు

వాటిని మధ్యలోనే విరిచి మరల ద్రోణుని మీదికి శరములు సంధించాడు. ఆప్రకారం ఇరువురి మధ్య పోరు భీకరంగా సాగింది. ధృష్టద్యుమ్నుడు ద్రోణుని మీదికి తన గదాయుధము ప్రయో గించాడు. దానిని ద్రోణుడు పొడి పొడి చేసాడు. తరువాత ప్రయోగించిన బల్లెములను మధ్యలో విరిచాడు. తన బాణములతో ధృష్టద్యుమ్నుని విల్లు విరగ్గొట్టాడు. మరొక విల్లు తీసుకొని ధృష్టద్యుమ్నుడు ద్రోణుని మీద శరవర్షము కురిపించాడు. ద్రోణుడు మరల రెండు బాణములతో ధృష్టద్యుమ్నుని సూతుని, అశ్వములను చంపాడు. అతని విల్లు ఖండిం చాడు. వెంటనే ధృష్టద్యుమ్నుడు రథము దిగి గద తీసుకొని గిర గిరా తిప్పి ద్రోణుని మీదికి విసిరాడు. ఆ గదను ద్రోణుడు తన శరములతో నుగ్గు నుగ్గు చేసాడు. వెంటనే ధృష్టద్యుమ్నుడు తన కరవాలమును తీసుకొని విజృంభించాడు. ఆ ప్రకారము ధృష్టద్యుమ్నుడు ద్రోణుడు ఘోరంగాయుద్ధం చేస్తున్నారు. ద్రోణుని శర పరంపర ధాటికి ధృష్ట ద్యుమ్నుడు తట్టుకోలేక పోయాడు. ఇది చూచి భీముడు ధృష్టద్యుమ్నునికి సాయంగా వచ్చాడు. ద్రోణుని మీదికి 7 బాణములు సంధించాడు. ధృష్టద్యుమ్నుని పేరు రథం ఎక్కించాడు. ఇది చూచి సుయోధనుడు కళింగ రాజులకు చేయి ఊపి భీముని ఎదుర్కొన మని సైగ చేసాడు. కళింగ రాజు తన సైన్యముతో భీముని మీదికి వచ్చాడు. ఇంతలో ద్రోణుడు విజృంభించి విరాటుని, ద్రుపదుని మీదికి బాణములనుసంధించాడు. ఇంతలో ధర్మతనయుడు ధృష్టద్యుమ్నునికి సాయంగా నిలిచాడు. ఛేది, కరూశ దేశాల సైన్యాలు భీమునికి అడ్డం వచ్చాయి. కేతు మంతుడు భీమునిమీదికి ఉరికాడు. కేతు మంతుని బాణ ధాటికి ఆగలేక పాండవ సైన్యములు మంటల్లో పడ్డ పురుగు మాదిరి మాడిపోయాయి. మిగిలిన వారు పారిపోయారు. ఆ విజయోత్సాహంతో కేతుమంతుడు ముందు వెనుక చూడకుండా భీముని మీద తన బాణ

అమరనాథ్ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ద్వితీయాశ్వాసము

వృష్టి కురిపించాడు. భీముని హయములు చంపాడు భీమునికి కోపం వచ్చింది. తన గదను తీసుకొని వాడిమీదికి విసిరాడు. ఆ గదాఘాతానికి వాడు, వాడి రథం, వాడి కేతనము నేలకూలాయి. కేతు మంతుడు స్వర్గలోకం చేరుకున్నాడు. భీముడు తన కత్తిని తీసుకొని వీరవిహారం చేస్తున్నాడు. అది చూచిన కళింగ రాజు కుమారుడు శక్రదేవుడు ఆగ్రహంతో భీముని మీదికి ఉరికాడు. కరకు బాణములతో భీముని రధాశ్వాలను వధించాడు. భీముని ఒళ్లంతా బాణములతో కొట్టాడు. భీముడు చలించక తన గదాఘాతంతో శక్రదేవుని ఒకే వేటుకు సంహరించాడు.

కొడుకు చావు చూచిన కళింగ రాజు శ్రుతాయువు కోపించి భీముని మీదికి రథం నడిపాడు. భీముని మీద 14 తోమరములు ప్రయోగించాడు. వాటినన్నింటిని తన కత్తితో తుత్తునియలు చేసాడు భీముడు. అప్పుడు కళింగరాజు సోదరుడు భానుమంతుడు తన గజబలముతో భీముని ఎదుర్కొన్నాడు. భీముని మీద బాణ పరంపర కురిపించాడు. తన ఏనుగును భీముని మీదికి నడిపించాడు. భీమ సేనుడు సింహనాదముచేసాడు. ఆ సింహ నాదానికి దిక్కులు దద్దరిల్లాయి. భీముడు భానుమంతుని ఏనుగును పట్టుకున్నాడు. దాని దంతములు విరిచాడు. భానుమంతుని మీదికి లంఘించి అతనిని తనకత్తితో నరికాడు. అతని ఏనుగును నరికాడు. అది చూచి కళింగుడు ఒక్కసారిగా భీముని మీద పడమని తన గజ సైన్యమును పురికొల్పాడు. అప్పుడు భీముడు ఒంటరిగా నేల మీద ఉన్నాడు. కత్తి తీసుకొని ఆ గజములు తొండములను ఒక్కొక్కటిగా నరుకుతున్నాడు. రధికులను, సారధులను, రథములకు కట్టిన గుర్రములను నరుకుతున్నాడు. ఇంతలో భీముని రథ సారధి భీముని రథమును తెచ్చి అతని ముందట నిలిపాడు. భీముడు తనసారథిని మెచ్చుకొని రథం ఎక్కాడు. విల్లు చేతిలోకి తీసుకున్నాడు. అయిదు బాణములతో కళింగుని కొట్టాడు. ఈ దెబ్బలకు కళింగుడు మూర్ఛ పోయాడు. అతని చక్ర రక్షకులైన సత్యుడు, సత్య దేవుని భీముడు తన బాణములతో చంపాడు. కౌరవ సేన కకావికలయింది. కళింగుని రధమును సారధి పక్కకు తీసుకొని వెళ్లాడు. అది చూచి భీముడు తన శంఖమును పూరించాడు. ఆ శంఖ నాదము విని గాంగేయుడు తరిగి తన శంఖము పూరించి తమ సైన్యములను ఉత్సాహ పరిచాడు. ఇంతలో ధృష్టద్యుమ్నుడు, శిఖండి, సాత్యకి ముగ్గురు భీమునికి తోడుగా నిలిచారు. అందరూ కలిసి భీష్మునికి ఎదురు నిలిచారు. భీష్ముడు శిఖండితో తప్ప మిగిలిన వారందరితో యుద్ధం చేస్తున్నాడు. భీష్ముడు భీముని రథమునకు కట్టిన గుఱ్ఱములను చంపాడు. అంతట కోపించిన భీముడు తన గద తీసుకొని రథము దిగి భీష్ముని మీదికి ఉరికాడు. వెంటనే సాత్యకి భీమునికి అడ్డంగా వచ్చి తన బాణములతో భీష్ముని రథ సారధిని చంపాడు. సారధి లేని గుఱ్ఱములు భీష్ముని రథమును లాగుకొని ఎటోవెళ్లాయి. అదే అదనుగా భీముడు కౌరవ సైన్యమును తన గదతో తును మాడుతున్నాడు. భీముని ధాటికి తాళలేక కౌరవ సైన్యములు పారి పోయాయి. ధృష్టద్యుమ్నుడు భీముని తన రథము మీద

అమరనాథ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ద్వితీయాశ్వాసము

ఎక్కించు కున్నాడు. ఇంతలో సాత్యకి తన రధము తీసుకొని వచ్చాడు. "భీమసేనా! ఒంటరిగా కళింగుని బలం అణిచావు. అతని పుత్రులను, సోదరులను, ఆప్తులను, సైన్యమును ఒంటి చేతితో ఓడించావు." సాత్యకి భీమసేనుని ప్రశంసించాడు.

కళింగ రాజు పరాజయమును పరికించిన శల్యుడు, కృపుడు, అశ్వత్థామ అక్కడకు రావడం చూచి ధృష్టద్యుమ్నుడు భీముని తన రధము నుండి దించాడు. "భీమసేనా నీవునా వెనక ఉండి నన్ను రక్షించు." అని వారి వైపు తన రధము నడిపాడు. అశ్వత్థాము రధము నకు కట్టిన అశ్వములను పది బాణములతో చంపాడు. అశ్వత్థామ శల్యుని రధం ఎక్కాడు. ధృష్టద్యుమ్నుని మీదికి అస్త్రములు ప్రయో గించాడు. ధృష్టద్యుమ్నుడు అశ్వత్థామ, శల్య, కృపులతో ఒంటరిగాయుద్ధం చెయ్యడం చూచిన అభిమన్యుడు అక్కడకు రధం తోలుకుంటూ వచ్చాడు. కృపుడు, అశ్వత్థామల మీద తొమ్మిదేసి బాణములు ప్రయో గించాడు. శల్యుని శరీరం మీదికి బాణవృష్టి కురిపించాడు. వారు కూడా అభిమన్యుని మీద ఒక్కొక్కరు 12 బాణములు ప్రయోగించారు. ఆ సమయములో సుయోధనుని కుమారుడు లక్ష్మణుడు అభిమన్యునితో తలపడ్డాడు. మర్మబేధులైన బాణములతో అభిమన్యుని నొప్పించాడు. అభిమన్యుడు కూడా లక్ష్మణ కుమారుని 50 బాణములతో తిప్పికొట్టాడు. లక్ష్మణుడు అభిమన్యుని విల్లువిరిచాడు. అప్పుడు కౌరవులు హర్షధ్వానాలు చేసారు. అభిమన్యుడు వేరొక విల్లు తీసుకొని లక్ష్మణుని మీదికి బాణ వృష్టి కురిపించాడు. అతని కవచం బేధించాడు. ఇది చూచి దుర్యోధనుడు తన రధమును అభిమన్యుని మీదికి మరలించాడు. సుయోధనునికి సాయంగా భీష్మ, ద్రోణులు ఇతర ప్రముఖ రధికులు వచ్చారు. వారినందరిని చూచి అభిమన్యుడు భయపడలేదు. వారిని చూచి నవ్వుతూ వారితో యుద్ధం చేస్తున్నాడు. ఈ సమయమున అర్జునుడు తన దేవ దత్తమును పూరించుచూ భీష్మ, ద్రోణుల మీద శరవర్షము కురిపించుచూ అభిమన్యునికి సాయంగా వచ్చాడు. ఇది చూచి యుధిష్ఠిరుడు తన సేనలకు చేయి విసిరి సైగ చేసాడు. పాండవ సేన ఒక్కుమ్మడిగా అక్కడకు చేరుకుంది. అర్జునుడు తన వివిధబాణములతో కౌరవ సేనను తుత్తునియలు చేస్తున్నాడు. అర్జునుని బాణములు ఆకాశమంతా కప్పాయి. విరిగిన శరములతో, కరవాలములతో, గదలతో, తలలతో మొండెములతో, ఆ యుద్ధ భూమి భయంకరంగా ఉంది. గజములను నడుపు తున్న వీరులు తమకు ఎవరు అడ్డం వచ్చిన లెక్కచెయ్యకుండా వారిని తొక్కుకుంటూ వీరవిహారం చేస్తున్నారు. శ్రీకృష్ణుడు, అర్జునుడు తమ తమ శంఖములు, పాంచజన్య, దేవదత్తములను పూరించారు.

అప్పుడు భీష్ముడు ద్రోణుని చూచి " ఆచార్యా! ఈరోజు అర్జునుడు శ్రీకృష్ణుని సారధ్యంలో చెలరేగి పోయాడు. అతనిని ఎదుర్కొనే వీరుడు కనిపించలేదు. నన్ను కూడా లెక్కచెయ్యలేదు. మన సేనలు కూడా బాగా అలసిపోయి ఉన్నాయి. సూర్యుడు పశ్చిమాద్రి చేరుకున్నాడు. ఈ రోజుకు యుద్ధం చాలించడం మంచిది అన్నాడు. ద్రోణుడు కూడా అందుకు అంగీకరించాడు. యుద్ధము ఆపమని తమ వారికి

అమరనాధ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ద్వితీయాశ్వాసము

సూచించాడు. ఇరు పక్షములు యుద్ధం ఆ రోజుకు చాలించారు. తమ తమ స్కంధా వారములకు చేరుకున్నారు. మరునాడు భీష్ముడు తమ సేనలతో గరుడ వ్యూహం పన్నాడు. ఆ గరుడ వ్యూహమునకు, తాను ముక్కు భాగములో నిలిచాడు. ద్రోణుడు, కృతవర్మలు కళ్లు ఉండవలసిన స్థానములో నిలిచారు. కృపాచార్యుడు, అశ్వత్థామ తలభాగమున నిలిచారు. త్రిగర్తులతో కూడి భూరి శ్రవసుడు, శల్యుడు, భగదత్తుడు, సౌవీరుడు, జయద్రథుడు కంఠ భాగమున నిలిచారు. సుయోధనుని తమ్ములును, సుయోధనుడు వెన్ను భాగమున నిలిచాడు. విందానువిందులు, కాంభోజరాజు, శూరసేనుడు తోక భాగ మున నిలిచారు. మగధ, కళింగాది రాజులు కుడి రెక్కగా నిలిచారు.

కర్ణాటక, కోసల రాజులు ఎడమ రెక్కగా నిలిచారు. ఈ ప్రకారము గరుడుని ఆకారంలో గరుడవ్యూహం పన్నాడు భీష్ముడు. ఇది చూచాడు అర్జునుడు, ధృష్టద్యుమ్నుని పిలిచాడు. గరుడ వ్యూహమునకు ప్రతిగా అర్ధ చంద్ర వ్యూహమును పన్నమని ఆదేశిం చాడు. ధృష్టద్యుమ్నుడు అర్ధ చంద్రవ్యూహము రచించాడు. పాండ్య, మగధ రాజులతో కలిసి భీమసేనుడు కుడి పక్కన ఉన్న చంద్రుడి కొమ్ము దగ్గర నిలిచాడు. విరాటుడు, ద్రుపదుడు,నీలుడు, తమ తమ సైన్యము లతో భీముడికి ఎడమ పక్కన నిలిచారు. శిఖండి సహితుడై ధృష్ట ద్యుమ్నుడు ముందు నిలువగా, యుధిష్ఠిరుడు తన సేనలతో చంద్రుని మధ్యభాగమున నిలిచాడు. వారి పక్కన, సాత్యకి, నకులసహదేవులు, ఉప పాండవులు,అభిమన్యుడు, ఘటోత్కచుడు, కేకయ రాజులు, తమ తమ సేనలతో నిలిచారు. అర్జునుడు ఎడమ పక్కన ఉన్న కొమ్ముదగ్గర నిలిచాడు. ఈ ప్రకారము అర్ధ చంద్రాకారములో పాండవ సైన్యము నిలిచింది. భేరీ తూర్యనాదములు మిన్నుముట్టాయి. సమయము ఆసన్నం కాగానే ఇరుపక్షములు యుద్ధమునకు తలపడ్డాయి. మూడవ రోజు యుద్ధం ప్రారంభం అయింది.

అర్జునుడు తన గాండీవము సారించి, శత్రుపక్షములోని వారి రథములను, రథికులను, రథములకు కట్టిన హయములను, వారి వారి ధ్వజములను, తన బాణములతో నుగ్గు నుగ్గు చేస్తున్నాడు. గాంధారీ పుత్రులు ఒక్కసారి అర్జునుని మీద పడ్డారు. ఇది చూచి మిగిలిన పాండవులు తమ తమ సైన్యముతో అర్జునునికి సాయంగా వచ్చారు. భీష్ముని ఆధ్వర్యంలో కౌరవ సైన్యము, భీముని కనుసన్నలలో పాండవ సైన్యము భీకరంగా పోరుతున్నారు. ఆ సమయంలో భీష్ముడు, ద్రోణుడు, సైంధవుడు, శకుని, వికర్ణుడు, ఒక్కుమ్మడిగా పాండవ సేనపై పడ్డారు. భీమసేనుడు, ఘటోత్కచుడు, సాత్యకి, శైబ్యుడు, చేకితానుడు, ఉపపాండవులు వారిని ఎదుర్కొన్నారు. పోరు ఘోరంగా సాగుతూ ఉంది. దుర్యోధనుడు తన రథమును భీముని మీదికి పోనిచ్చాడు. ఇది చూచి భీష్ముడు, ద్రోణుడు సుయోధనునికి సాయంగా నిలిచారు. ఇది చూచి అర్జునుడు తన రథమును వారికి మధ్యగా నిలిపాడు. సుయోధనుని మీదికి, భీష్మ ద్రోణుల మీదికి శరసంధానం చేసాడు. వారిని తన బాణములతో ముంచెత్తాడు.

అమరనధ్ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ద్వితీయాశ్వాసము

అర్జునుని పక్కన సాత్యకి సాయంగా నిలిచాడు. ఆ ఇద్దరూ కౌరవ సేనను చించి చెండాడారు. శకుని తన బాణములతో సాత్యకి రధము విరగ్గొట్టాడు. సాత్యకి తన రధము దిగి పక్కనే ఉన్న అభిమన్యుని రధం ఎక్కాడు. సాత్యకి, అభిమన్యుడు కలిసి శకుని ని తమ బాణములతో కొట్టారు. యుధిష్ఠిరుడు భీష్ముని మీదికి తన రధం పోనిచ్చాడు. గాంగే యునితో పోరాటం సాగించాడు. ఇంతలో సుయోధనుడు భీముని మీద శరప్రయోగం చేసాడు. భీముడు వాటిని మధ్యలోనే తుంచి సుయోధనుని వక్షమునకు గురిపెట్టి ఒక్కటే ఒక్క బాణము వేసాడు. ఆ బాణ ధాటికి సుయోధనుడు తన రధంమీద పడి మూర్చ పోయాడు. సుయోధనుని రధ సారధి కంగారుగా తన రధమును పక్కకు తీసుకొని వెళ్లాడు. ఇది చూచి సుయోధనుడు పడి పోయాడని కౌరవ సేనలు భీతి చెందాయి. చెల్లాచెదరయ్యాయి. ఈ పరిణామమును చూచి ధృష్టద్యుమ్నుడు కౌరవ సేనను తరమసాగాడు. అతనికి భీముడు తోడయ్యాడు. కౌరవ సేనలు పారి పోతున్నాయి. భీష్ముడు, ద్రోణుడు కంగారు పడ్డారు. "నిలువండి. పారి పోకండి. సుయోధనుడు క్షేమంగా ఉన్నాడు." అని అరుస్తూ తమ సేనలను నిలువ రిస్తున్నారు. కాని భీముని ధాటికి భయపడి వారుపారి పోతున్నారు.

శకునిని ఎదుర్కొంటున్న అభిమన్యుడు, సాత్యకి, అదే ప్రకారము శకునిని, అతని సైన్యమును తరుముతున్నారు.. శకుని తన బంధు వులతో, సైన్యముతో సహా పారి పోయాడు. మరొక పక్క నుండి అర్జు నుడు కౌరవ సేనను తునుమాడుతున్నాడు. అంతా భీభత్సంగా ఉన్న సమయంలో సుయోధనుడు మూర్చ నుండి తేరుకున్నాడు. జరిగింది గమనించాడు. తన రధమును యుద్ధ భూమి నుండి పక్కకు తీసుకొని వచ్చినందుకు సారధిని కోప పడ్డాడు. భీష్ముడు, ద్రోణుడు ఉన్న చోటనే కదలకుండా నిలబడి ఉండటం చూచాడు. ముందు తన సైన్యమును పారి పోకుండా ఆపాడు. తాను క్షేమంగా ఉన్నానని అందరికి తెలియజేసాడు. సైన్యము కుదుట పడగానే సుయోధనుడు భీష్మ ద్రోణుల వద్దకు వెళ్లాడు. "పితామహా! ద్రోణాచార్యా! మూడులోకములు ఒక్కసారి ఎత్తివచ్చినను మీ రొక్కరే జయించగల సమర్థులు. మీ ఒంట్లో ఊపిరి ఉండగా మన సేనలకు ఇలాంటి దురవస్థ కలుగునా! మీరు పాండ వులతో యుద్ధం చేయనని నాకు ముందే చెప్పి ఉండవచ్చు కదా! పితామహా! మీరు ఆనాడే చెప్పి ఉంటే నేను కర్ణునితో ఎలాగోలాగా సర్ది చెప్పుకొని యుద్ధమునకు రప్పించి ఉండేవాడిని. నిన్ను నమ్మి భంగపడ్డాను. ఇంక మాటలు ఎందుకు లెండి." అని నిష్ఠూరంగా మాట్లాడాడు. ఆ మాటలు విన్న భీష్ముడు చిరు నవ్వు నవ్వి "సుయోధనా! దేవ సేనతో ఇంద్రుడు దిగి వచ్చినా యుద్ధములో పాండవులను గెలువ శక్యము కాదు. అన్ని తెలిసి నీవు ఇలా మాట్లాడటం ధర్మం కాదు. నాలాంటి వృద్ధులు, ఇప్పటికే సగం చచ్చిన వారు, దుర్బుద్ధి కలవారి చేతిలో పాండుకుమారులు ఓడి పోతారా! సుయోధనా! కాని నా ఓపిక ఉన్నంత వరకూ పాండు సేనలతో ఎదిరించి పోరాడెదను." అని పలికాడు.

భీష్ముడు, కౌరవ యోధులు తమ తమ శంఖములను పూరిం

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ద్వితీయాశ్వాసము

చారు. అది విన్న పాండు కుమారులు తమ తమ శంఖములు పూరించారు. భేరి తూర్యనాదములు మిన్నుముట్టాయి. భీష్ముడు విజృంభించాడు. అర్జునుని మీదికి తన రధం నడిపాడు. అప్పటికి సూర్యుడు నడి నెత్తిమీదికి వచ్చాడు. కౌరవ వీరులందరూ భీష్మునికి సాయంగా నిలిచారు. భీముడు మొదలైన వారు అర్జునునికి వెన్నుదన్నుగా నిలబడ్డారు. ఇరువర్గములకు పోరు ఘోరమయింది. హుంకారములు, అదలింపులు, అదలింపులు, రంకెలు, ధిక్కారములు, పొగడ్తలు, వీరాలాపములు, చేస్తూ ఇరు సైన్యములు వీరవిహారం చేస్తున్నాయి. విరిగిన రధములు, కాళ్లు చేతులు లేని మొండెములు, రక్తపు మడుగులు, కింద పడ్డ గుఱ్ఱములు, తలలు తెగిన ఏనుగులు మొదలగు వాటితో యుద్ధభూమి భీకరంగా ఉంది. ఈ ప్రకారంగా భయంకరంగా ఉన్న యుద్ధ భూమిలో తిరగడం ఇష్టం లేని సైన్యములు గుంపులు గుంపులుగా చేరి చూస్తూ ఉన్నాయి. భీష్ముడు మాత్రం ఎక్కడ చూచినా తానే అయి యుద్ధ భూమి అంతా వీరవిహారం చేస్తున్నాడు. ఆయనను ఎదిరించడం ఎవరికీ శక్యం కావడం లేదు. ఆయన ఒక్క బాణం వేస్తుంటే అందులోనుండి వేయి బాణములుపుడుతున్నాయి. అడవిలో పుట్టిన కార్చిచ్చుమాదిరి భీష్ముడు పాండవ సేనలను తుత్తునియలు చేస్తున్నాడు. ప్రళయ కాలరుద్రుని మాదిరి యుద్ధరంగమున పరాక్రమ నృత్యం చేస్తున్నాడు. అది చూచి పాంచాలురు మొదలుగాగల పాండవ యోధులు భయభ్రాంతులై నివ్వెరపోయి చూస్తున్నారు. ఇది చూచాడు శ్రీకృష్ణుడు. పార్థుని చూచి "అర్జునా! ఏంటయ్యా! కృపుని, ద్రోణ సహితంగా భీష్ముని గెలుస్తాను అన్నావు. కౌరవ సేనను మట్టు పెడతాను అన్నావు. ఇప్పుడు చూడు భీష్ముడు ఎలా విజృంభిస్తున్నాడో. మరి నీవు ఏమి చేస్తున్నావు." అని చురక అంటించాడు.

అదేమిటి బావా! అలా అంటావు. మన రధం భీష్ముని మీదికి పోనిమ్ము. పితామహుని సంగతి నేను చూస్తాను." అన్నాడు అర్జునుడు. "" వెంటనే కృష్ణుడు అర్జునుని రధమును భీష్ముని ఉన్న చోటికి పోనిచ్చాడు. అతనికి ఎదురుగా నిలిపాడు. ఇది చూచి భీష్ముడు అర్జునుని రధములకు కట్టిన హయములమీద, అర్జునుని మీద, కృష్ణుని మీద శరములు సంధించాడు. తన మీద బాణములు వేసిన భీష్ముని మీద కోపించాడు కృష్ణుడు. ఇది చూచి అర్జునుడు భీష్ముని మీద ఒకే ఒక బాణముతో భీష్ముని విల్లు విరిచాడు. భీష్ముడు మరొక విల్లు తీసుకున్నాడు. దానిని విరగ్గొట్టాడు అర్జునుడు. మరొక విల్లు చేపట్టి భీష్ముడు అర్జునుని మీద, కృష్ణుని మీద శరవర్షము కురిపించాడు. నొప్పించాడు. కృష్ణుడు అర్జునుని రధమును అతి చిత్ర విచిత్ర రీతుల పోనిస్తూ ఆ బాణముల బారి నుండి అర్జునుని తప్పించాడు. అర్జునుడు కూడా భీష్ముని మీద అతి క్రూరములైన బాణములను సంధించి విడిచాడు.

అప్పటి కి అపరాహము అయింది. కృష్ణుడు బాగా గాయ పడ్డాడు. గాయ పడ్డ అర్జునుని చూచాడు. తన మనసులో ఇలా అనుకున్నాడు. "పాండవ సైన్యములు అని పారిపోతున్నాయి. వీళ్లలో ఒక్కరికి కూడా భీష్ముని ఎదుర్కొని నిలిచే ధైర్యము ఉన్నట్టు లేదు. అర్జునుడు కూడా

అమరనథ్ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ద్వితీయాశ్వాసము

బాగా గాయ పడ్డాడు. పరిస్థితి ఇదే ప్రకారం కొనసాగితే సుయోధనుని సమస్త కోరికలు ఈ రోజే భీష్ముడు నెరవేర్చగలడు. యాదవులు, కేకయ రాజులు, పాంచాలురు పారి పోతున్నారు. ఇది చూచి కౌరవ సైన్యము ఉన్నదంతో ఊగి పోతున్నారు. ఇప్పుడు నేను ఊరుకుంటే లాభం లేదు. ఆ భీష్ముని చంపి ధర్మ తనయుని గెలిపించ వలెను." అని మనసులో తలచాడు శ్రీకృష్ణుడు.
"" ఇంతలోనే భీష్ముడు మరల అర్జునుని మీద బాణ వర్షము కురిపించాడు. అర్జునుడు ఇంక శరసంధానము చెయ్యలేకపోయాడు. చూచి కృపాచార్యుడు, కృతవర్మ, అశ్వత్థామ, భూరిశ్రవుడు, సైంధవుడు, వికర్ణుడు, ఒక్క సారిగా తమ తమ రధములను అర్జునుని మీదికి పోనిచ్చారు. ఆ సమయమున సాత్యకి తన గజ బలమును అర్జునికి సాయంగా నిలిపాడు. పాండవ సేనలను చూచి సాత్యకి "ఎందుకు అలా పారి పోతున్నారు. మీరు పలికిన పలుకులు మరిచారా! ఈ భీష్ముడు మనలను ఏమి చేస్తాడు. ఈ భీష్ముని సంగతి మనకు తెలియదా! భీష్ముడు లేడు గీష్ముడు లేదు. తరమండి. నరకండి. అని తన సేనలను ప్రోత్సహిస్తూ అర్జునుని రధం దగ్గరకు వచ్చాడు. "సాత్యకీ! పారిపోయే పిరికి పందలను ఎందుకు రమ్మంటావు. ఈ రోజు నేను భీష్ముని చంపుతాను. ద్రోణుని పని చక్కపెడతాను. కౌరవ వీరులను తునుమాడుతాను. వారి సైన్యమును నాశనం చేస్తాను. చతుస్సాగర వేలావలయుత ధరణీతలంబంతయును ధర్మతనయునకు కట్టబెడతాను. నా చక్రాయుధమును ధరిస్తాను. నా పరాక్రమంతో విజృంభిస్తాను. అని పలికి తన సుదర్శనమును మనసులో తలంచాడు. తక్షణము సుదర్శనము వెలుగులు విరజిమ్ముతూ శ్రీకృష్ణుని చేతిని అలంకరించింది. శ్రీ కృష్ణుడు రధమున కున్న పగ్గములను నొగల మీద పెట్టాడు. రధం మీదినుండి దుమికాడు. కట్టుకున్న పీతాంబరము జారిపోతున్నా లెక్క చెయ్యలేదు. మహా కోపంతో రగిలిపోతున్నాడు కృష్ణుడు. తన చక్రాయుధము తో సహా భీష్ముని మీదికి లంఘించాడు. ఇది చూచి కౌరవ సైనికులు నిశ్చేష్టులయ్యారు. అలాగే నిల్చుని చూస్తున్నారు.
ఇది చూచాడు. భీష్ముడు. సంభ్రమముతో రథం దిగాడు. శ్రీకృష్ణునికి ఎదురు పోయాడు. "కృష్ణా! రావయ్యా! నన్ను కృతార్థుని చెయ్యి. రా! నీ ఇష్టం వచ్చినట్టు చెయ్యి.. అని చేతులు జోడించి ప్రార్థించాడు. ఇది చూచాడు అర్జునుడు. తనూ రథం దిగాడు. శ్రీకృష్ణుని వెనక నుండి పట్టుకున్నాడు. కాని శ్రీకృష్ణుని బలానికి తట్టుకోలేక పోయాడు. చతికిల పడ్డాడు. మరల పైకి లేచి శ్రీకృష్ణుని గట్టిగా పట్టుకున్నాడు. "కృష్ణా! నీ కోపం వదలవయ్యా! యాదవులకు, పాండవులకు నీవే కదా దిక్కు. నీవే ఈ ప్రకారం అధైర్యపడితే ఎలాగా! ధర్మనందనుని ధైర్యము, బాహుబలము, వీర్యము, ఏమి కావాలి! ఇది నీకు తగునా లోక నాయకా! శాంతించవయ్యా! నీ సాయం తో నేను కౌరవ సేనను రూపు మాపుతాను. నాకు అపకీర్తి తేవడం నీకు భావ్యమా!" అని ప్రార్థించాడు. ఆ మాటలకు శ్రీకృష్ణుడు శాంతించాడు. తన కోపమును ఉప సంహరించుకున్నాడు. తిరిగి వచ్చి అర్జునుని రథం మీద కూర్చున్నాడు. మరల పగ్గములు చేత ధరించాడు. అర్జునుడు రథం ఎక్కాడు. శ్రీకృష్ణుడు పాంచజన్యము, అర్జునుడు దేవదత్తము పూరించారు.

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ద్వితీయాశ్వాసము

గాండీవాన్ని సంధించాడు. ఇది చూచి కౌరవ బలములు భేరీ మృదంగతూర్య నాదములు మ్రోగించాయి. అర్జునుడు శరసంధానం చేసాడు. ఇది చూచి భీష్ముడు, భూరిశ్రవుడు, శల్యుడు, దుర్యోధనుడు ఒక్కసారిగా అర్జునుని పై శక్తి, గద, తోమరములు ప్రయోగించారు. అర్జునుడు శక్తిని, గదను, తోమరమును ఒక్కొక్క బాణముతో తుత్తునియలు చేసాడు. వారి మీద ఇంద్రాస్త్రము ప్రయోగించాడు. ఆ ఇంద్రాస్త్రము నానా విధములుగా కౌరవ సేనను నాశనం చేసింది. అర్జునుడు భీష్ముని మీద అతి క్రూరములైన అస్త్రములు ప్రయోగించాడు. భూరిశ్రవుని విల్లు విరిచాడు. తొమ్మిది బాణములతో శల్యుని నొప్పిం చాడు. అంతలో పాంచాలురు, విరాట సైన్యము అక్కడకు చేరుకున్నారు. అర్జునుని పరాక్రమమునకు కౌరవ సేనలు తల్లడిల్లి పోయాయి. కౌరవులు అందరూ కలిసి అర్జునుని రథమును చుట్టుముట్టారు. అర్జునుడు ప్రయోగించిన ఇంద్రాస్త్రము కౌరవసేనలను నాశనం చేస్తూ ఉంది. హయములు,రథములు చాపచుట్టగా పడిపోతున్నాయి. ఏనుగులు కూలిపోతున్నాయి. చామరములు, ఛత్రములు, కేతనములు (జండాలు) ఆయుధములు తుక్కు తుక్కు అవుతున్నాయి. అర్జునుడు

దేవదత్తమును, శ్రీకృష్ణుడు పాంచజన్యమును పూరించారు. సింహ నాదము చేసారు. సూర్యుడు పడమట దిక్కుకు చేరుకున్నాడు. అర్జునుని బాణముల ధాటికి ఆగలేక ఆ రోజుకు యుద్ధము చాలించారు. భీష్ముడు, ద్రోణుడు, బాహ్లికుడు, దుర్యోధనుడు తమ తమ బలములతో స్కంధావారములు చేరుకున్నారు. పాండవులు కూడా శ్రీకృ ష్ణునితో సహా తమ విజయమునకు పొంగి పోతూ వంది మాగధులు కీర్తిస్తూ ఉండగా తమ తమ శిబిరములు చేరుకున్నారు. ఈ ప్రకారము మూడవ నాటి యుద్ధం ముగిసింది." అని సంజయుడు ధృతరాష్ట్రునికి చెప్పాడు. మరునాడు నాలుగవ రోజు యుద్ధం ప్రారంభం అయింది. భీష్ముడు అపార మైన కౌరవ సేనతో కురుక్షేత్రమునకు కదలి వచ్చాడు. ద్రోణుడు, సుయోధనుడు, బాహ్లికుడు, రణ రంగము చేరుకున్నారు. భీష్ముడు భయంకరంగా శంఖ నాదం చేసాడు. గజ సమూహముల ఘీంకారములు ప్రతిధ్వనించాయి. పాండవ సైన్యము కూడా యుద్ధ రంగము ప్రవేశించింది. కృష్ణుడు, అర్జునుడు పాండవ సైన్యములో సూర్య, చంద్రుల మాదిరి ప్రకాశించారు. పాంచజన్య, దేవదత్తములు పూరించారు. భేరీ తూర్యనాదములు మిన్నుముట్టాయి. ఇరు సేనలు నాలుగవ రోజుయుద్ధమునకు సన్నద్ధము అయ్యాయి.

ఇరు పక్షములలోని చతురంగ బలములు ఒకర తలపడ్డారు. తోమరములు, కుంతములు, క్షురికలు, బల్లెములు, గదలు మొదలగు ఆయుధములతో కాల్బలము పోరు సాగిస్తూ ఉంది. కరవాలములు తిప్పుతూ శత్రువులను తునుమాడుతున్నారు. గదలు, ముసలములు, ముద్గరములు, మొదలగు వానితో ఒకరిని ఒకరు మోదుకుంటున్నారు. భీష్ముడు ఎక్కడచూచినా తానే అయి యుద్ధ భూమి అంతా కలయతిరుగుతున్నాడు. సుయోధనుడు, ద్రోణుడు, వివింశతి, కృపాచార్యుడు, సోమదత్తుడు, శల్యుడు కలిసి భీష్ముని

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ద్వితీయాశ్వాసము

వెన్నంటి ఉన్నారు. ఇది చూచాడు అభిమన్యుడు. వీరందరినీ ఒకేసారి ఎదు ర్కొన్నాడు. వారు ప్రయోగించిన బాణములను మధ్యలోనే తుంచాడు. భీష్ముడు అభిమన్యుని విడిచి పెట్టి అర్జునుని మీద శరవర్షము కురి పించాడు. అర్జునుడు వాటిని సమర్ధ వంతంగా ఎదుర్కొన్నాడు. భీష్మార్జు నుల పోరు ఘోరమయింది. ఇరు పక్షములవారు వారి పోరును ఆసక్తిగా తిలకిస్తున్నారు. అశ్వత్థామ, భూరిశ్రవ, శల్యుని కుమారుడు, చిత్రసేనుడు, కలిసి ఒక్కుమ్మడిగా అభిమన్యుని ఎదుర్కొన్నారు. అభిమన్యుడు చిరు నవ్వుతో అశ్వత్థామ గుండెలకు గురిపెట్టి కొట్టాడు. శల్యుని కుమారుని విల్లు విరిచాడు. సుయోధనుని విల్లు విరిచాడు. భూరిశ్రవసుని ఓడించాడు. అభిమన్యునితో దీటుగా పోరాడ గల వీరుడే కౌరవ సైన్యములో కరువయ్యాడు. ఆ ప్రకారము ఒకేసారి అనేక మందితో పోరాడుతున్న అభిమన్యుని చూచి అర్జునుడు తాను కూడా ఎక్కడ చూచినా తానే అయి కురు వీరులను చించి చెండాడుతున్నాడు.

అప్పుడు సుయోధనుడు త్రిగర్తులను, కృతవర్మను, కేకయ రాజులను, 35 వేల రధికులతో ఒకేసారి అభిమన్యుని చుట్టుముట్టమని ఆదేశించాడు. వారు అదే ప్రకారము అభిమన్యుని ఎదుర్కొన్నారు. అర్జునుని కొంచెం దూరంలో చూచి ధృష్టద్యుమ్నుడు తన రధమును అర్జునుని వద్దకు పోనిమ్మన్నాడు. ధృష్టద్యుమ్నుడు అర్జునుని రధమును అధిగమించి ముందుకుపోయి, కృపాచార్యుని మూడు శరములతో, పది శరములతో శల్యుని, కృతవర్మమీద ఒక్క బాణమును సంధించాడు. వారి వారి రధములను, హయములను కూల్చాడు. అప్పుడు శల్యుని కుమారుడు పది అమ్ములతో ధృష్టద్యుమ్నుని, మరొక పది బాణములతో అతని సూతుని కొట్టాడు. అది చూచి ధృ ష్టద్యుమ్నుడు కోపించి ఒక భల్ల బాణముతో శల్యుని కుమారుని విల్లు తుంచాడు. నాగాస్త్రము సంధించాడు. శల్య కుమారుని రధసారధిని, రధమును, హయములను కొట్టాడు. శల్యతనయుడు రధమును దిగాడు. తన డాలు కత్తి తీసుకొని శత్రువులను తునుమాడుతున్నాడు. ఇది చూచి ధృష్టద్యుమ్నుడు ఒక గద తీసుకొని శల్యకుమారుని ఎదుర్కొన్నాడు. అతని గదాప్రహారములకు, శల్య నందనుని కత్తి విరిగిపోయింది. డాలు తునా తునకలయింది. రెండవ దెబ్బకు శల్యనందనుని తల పగిలిపోయింది. అతడు తన కత్తి డాలు విడిచి కింద పడిపోయాడు. తనకుమారుని మరణం చూచాడు శల్యుడు. క్రోధంతో ధృష్ట ద్యుమ్నుని మీదికి ఉరికాడు. అద్భుతమైన బాణములను అతని మీద సంధించాడు. సంజయుని ద్వారా ఇదంతా వినిన ధృతరాష్ట్రుడు మనసులో కలతచెందాడు. "అయ్యో ! మానవ ప్రయత్నం సర్వం దైవ యత్నము ముందు వృధాయే కదా. ఆ పాండవులు మన సేనలను సర్వము నిర్మూలించడం తధ్యం. నా కుమారుని దుర్నయము వలన గదా నేడు ఇలాంటి దుర్వార్తలు వింటున్నాను కదా! కౌంతేయులను గెల్చు ఉపాయము ఏదీ తెలియకున్నది." అని అన్నాడు.

అది విని సంజయుడు ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! ఇదేం చూచావు ఇంకా ఎంతోమంది వీరులు చనిపోయారు. చెపుతాను విను. ఆ ప్రకారము శల్యుడు

అమరనాథ్ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ద్వితీయాశ్వాసము

ధృష్టద్యుమ్నుని మీద శరవర్షము కురిపించాడు. అతని విల్లు విరిచాడు. వివిధములైన అస్త్రములతో ధృ ష్టద్యుమ్నుని నొప్పించాడు. అది చూచి అభిమన్యుడు శల్యుని మీదికి వచ్చాడు. ఇది చూచి, సుయోధనుని చేత ప్రేరేపించబడి, దుర్ముఖుడు, దుస్సహుడు, దుర్మర్షణుడు, సత్యవ్రతుడు, చిత్రసేనుడు, పురు మిత్రుడు, వివింశతి, వికర్ణుడు వారి వారి సేనలతో అభిమన్యుని ధృష్ట ద్యుమ్నుని చుట్టుముట్టారు. కాని వారి నందరినీ ధృష్టద్యుమ్నుడు సమర్ధంగా ఎదుర్కొన్నాడు. ఒక్కొక్కరికి తన బాణములతో సమాధానం చెప్పాడు. నకులుడు, సహదేవుడు కూడా అతనికి సాయంగా వచ్చారు. శల్యుని తోయుద్ధం చేస్తున్నారు. వారి నందరినీ శల్యుడు తన బాణములతో నొప్పించాడు. తరిమి కొట్టాడు. పాంచాల, మత్స్య దేశాధి పతులు నకుల సహదేవులకు ఇరుపక్కలా నిలబడి శల్యునితో యుద్ధం చేస్తున్నారు. కౌరవ సైన్యమును తరిమి తరిమి కొట్టారు. ఇది చూచి మన సైన్యములో ఉన్న వీరులు శల్యునికి సాయంగా వెళ్లారు. అప్పటికి సూర్యుడు నడి నెత్తిమీదికి వచ్చాడు. నేడే సమరమునకు సమాప్తమో అన్నట్టు భీమసేనుడు తన గద తీసుకొని తీవ్ర కోపంతో నీ కుమారుడు సుయోధనుని కి ఎదురు నిలిచాడు. అప్పుడు నీకుమారులందరూ కలవరపడ్డారు. సుయోధనుడు మగధ దేశాధీశుని తన గజబలముతో భీముని ఎదుర్కొనమని చెప్పాడు. మగధ దేశాధీశుని గజబలమును చూచాడు భీముడు. చిరు నవ్వు నవ్వాడు. భుజం మీద గద పెట్టుకున్నాడు. రథం దిగాడు. పర్వతముల మీద ఇంద్రుడు పడ్డట్టు ఆ ఏనుగుల సమూహముమీద పడ్డాడు. భీముడు సింహనాదము చేస్తుంటే ఆ ఏనుగుల గుండెలు పగిలి పోయాయి. దొరికిన ఏనుగును దొరికినట్టు చంపుతున్నాడు భీముడు. ఇంతలో ద్రౌపది కుమారులు, అభిమన్యుడు, నకుల సహదేవులు, ధృ ష్టద్యుమ్నుడు, భీమునికి ఇరు పక్కలా తోడుగా నిలిచారు. తమ నిశిత శరములను ఆ ఏనుగుల సైన్యము మీద గుప్పించ సాగారు.

మగధ రాజు తన ఏనుగును అభిమన్యుని మీదికి నడిపించాడు. ఒకే ఒక్క బాణంలో ఆ ఏనుగును కొట్టాడు అభిమన్యుడు. మరొక బాణంతో మాగధుని కొట్టాడు. ఏనుగు మీదినుండి మగధ రాజు కింద పడ్డాడు. చనిపోయాడు. ధృష్టద్యుమ్నుడు తన బాణములతో ఏనుగు బలమును చించి చెండాడాడు. భీముడు తన గదతో ఏనుగులను మోదుతున్నాడు. అతను కొట్టిన దెబ్బలకు, ఆ ఏనుగులకు కొన్నింటికి తొండములు తెగి పడ్డాయి. మరి కొన్ని దంతములు తెగాయి. మరి కొన్నింటికి కుంభస్థలములు పగిలాయి. కొన్నింటికి కాళ్లు నుగ్గు నుగ్గు అయ్యాయి. భీముని ధాటికి ఆగలేక ఏనుగులు ఘీంకరిస్తూ అక్కడ నుండి పారిపోయాయి. ఆ ఏనుగులను అలా చంపుతూ భీముడు ఆ ఏనుగుల బలం మధ్య తిరుగుతున్నాడు. అభిమన్యుడు, ధృష్టద్యుమ్నుడు భీమునికి సాయంగా యుద్ధం చేస్తున్నారు. ఆ ఏనుగుల నెత్తురుతో భీముని గద, భీముని శరీరము తడిసి ముద్ద అయ్యాయి. ప్రళయ కాలంలో యముని మాదిరి విజృంభించి భీముడు ఆ ఏనుగులను తునుమాడుతున్నాడు. ఆ బాణముల వేగమునకు గదాఘాతములకు, బెదిరిన ఏనుగులను పశువుల కాపరి పశువులను తోలినట్టు ఏనుగులను తరిమాడు భీముడు.

అమరనథ్ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ద్వితీయాశ్వాసము

ఇది చూచాడు సుయోధనుడు. తన కకావికలవుతున్న తన సైన్యమును నాలుగు పక్కలనుండి భీముని మీదికి పురికొల్పాడు. సముద్రము పొంగినట్టు కురు సైన్యము భీముని మీదికి ఉరికింది. భీముడు ఆ సైన్యజలధిని చెలియలి కట్టమాదిరి నిలువరించాడు. ధృష్ట ద్యుమ్నుడు, అభిమన్యుడు, ఉపపాండవులు భీమునికి తోడుగా నిలిచారు. తమ శర పరంపరలతో కౌరవ సైన్యమును తునుమాడు తున్నారు. అడవిలో కార్చిచ్చు కాల్చినట్టు భీముడు కౌరవ సైన్యమును మట్టుపెడుతున్నాడు. కౌరవ సైన్యములను చాపకట్టు మాదిరి నేలమీద పడుతుంటే భీముడు ఒక్కొకరిని గదతో మోదుతున్నాడు. కొలనులో గజరాజు ఆడినట్టు ఆ కౌరవ సైన్యము మధ్య భీముడు ఆడుకుంటున్నాడు. ఆ ప్రకారము విజృంభిస్తున్న భీముని చూచి కౌరవ బలాలు గుండెలు జారిపోయాయి. కకావికలయ్యాయి. ప్రాణభీతితో పారిపోతున్నారు. ఇది చూచి భీష్ముడు భీముని మీదికి తన రథం నడిపించాడు. భీముని మీద శరవర్షము కురిపించాడు. అప్పుడు సాత్యకి భీష్ముని అడ్డుకున్నాడు. ఇది చూచాడు రాక్షస వీరుడు అలంబసుడు. సాత్యకి ని అడ్డగించి అతనితో యుద్ధానికి తలపడ్డాడు. పదిబాణములను సాత్యకి మీద ప్రయో గించాడు. సాత్యకి నాలుగు బాణములతో అలంబసుని కొట్టాడు. సోమదత్తుని కుమారుడు భూరిశ్రవుడు సాత్యకిని తొమ్మిది బాణములతో నొప్పించాడు. దానికి ప్రతిగా సాత్యకి భూరిశ్రవుని తన బాణ పరంపరతో ముంచెత్తాడు. ఇంతలో సుయోధనుడు తన తన తమ్ములతో భూరిశ్రవునికి సాయంగా వచ్చాడు. అందరూ ఒక్కుమ్మడి సాత్యకిని చుట్టుముట్టారు. ఇది చూచి భీముడు రెచ్చిపోయాడు. సుయోధనుని మీద, అతని తమ్ముల మీద శరవర్షము కురిపించాడు. భీముని ధాటికి ఆగలేక సుయోధనుని తమ్ములు తలకొక దిక్కుగా పారిపోయారు. తమ్ముల అవస్థ చూచిన సుయోధనుడు కళ్లలో నిప్పులు కురుస్తుండగా తొమ్మిది బాణములు భీముని మీద ప్రయోగించాడు. అప్పటి దాకా నేలమీద ఉండి యుద్ధం చేస్తున్నా భీముడు తన రథం మీద ఎక్కాడు. తన బాణము తీసుకొని సుయోధనుని మీద పది బాణములను వేసాడు. మూడు శరములతో సుయోధనుని రథ సారధి నందకుని కొట్టాడు. దానికి ప్రతిగా సుయోధనుడు భీముని మీద, భీముని రథసారధి విశోకుని మీద 60 బాణములు ప్రయోగించాడు. ఇంకొక బాణముతో భీముని విల్లు తుంచాడు. భీముడు కోపంతో మరియొక విల్లు తీసుకున్నాడు. సుయోధనుని విల్లు ఒక భల్ల బాణంతో తుంచాడు. సుయోధనుడు మరియొక విల్లు చేబూని వజ్రసమానమైన బాణంతో భీముని గుండెలకు గురి పెట్టి కొట్టాడు. ఆ దెబ్బకు భీముడు మూర్ఛపోయాడు. ఇది చూచాడు అభిమన్యుడు. ధృష్టద్యుమ్నుడు, ఉపపాండవులతో కలిసి ఒక్కమాటుగా సుయోధనుని మీద పడ్డారు. ఇంతలో సేదదీరాడు భీముడు. పైకి లేచాడు. ఒక్కసారిగా కౌరవ సైన్యముమీద పడ్డాడు. సుయోధనుని మీద, శల్యుని మీద శర పరంపర కురిపించాడు. సింహమును చూచిన ఏనుగుల మాదిరి కౌరవ సైన్యము పలాయనం చిత్తగించింది. ఆ సమయంలో సూర్యుడు పడమటి దిక్కుకు వాలాడు. అపరాహ్నము అయింది.

అమరనధ్ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ద్వితీయాశ్వాసము

ఈ సమయంలో నీ కుమారులు, సేనాపతి, సుషేణుడు, జలసంధుడు, సులోచనుడు, భీముడు, భీమరధుడు, భీమబాహుడు, దుష్ప్రదర్షుడు, దుర్ముఖుడు, వివిత్సుడు, ఇంకా కొంత మంది కలిసి ఒక్కుమ్మడిగా భీముని ఎదుర్కొన్నారు. భీముని మీద బాణ వర్షము కురిపించారు. భీముడు వారి మీదికి పెద్దపులి బాలమృగముల మీదికి ఉరికినట్టు ఉరికాడు. సేనాపతి శిరము తుంచాడు. మూడు బాణము లతో జలసంధుని చంపాడు. సుషేణుని వక్షస్థలము చీల్చాడు. భీమ బాహుని ఐదు బాణములతో చంపాడు. ఉగ్రుని శిరము తుంచాడు. భీముని, భీమ రధుని ఒకేసారి తన బాణములతో చంపాడు. సులోచనుని నాలుగు బాణములతో చంపాడు. భీముని వీర విహారము చూచి అందరూ భయభ్రాంతులయ్యారు. కౌరవ సైన్యము పారిపోయింది. భీముని వీర విహారము చూచాడు భీష్ముడు. తన సైన్యములోని యోధాను యోధులను చూచి "ఓ యోధాను యోధులారా! భీముడు రాచ కుమారులను నరుకు తున్నాడు, మీరు ఉపేక్షించడం తగునా. రండి భీమునితో పోరాడండి. అని ఎలుగెత్తి అరిగాడు. ఆ హెచ్చరిక విన్న భగదత్తుడు భీముని మీదికి తన ఏనుగును నడిపాడు. భీముని మీద సూర్యుని పైన మేఘాలు కప్పినట్టు శరవర్షము కురిపించాడు. శరపరంపరతో భీముని రధము కాసేపు అదృశ్యము అయింది. ఆ ఇది చూచి అభిమన్యుడు, ఉపపాండవులు కోపోద్దీప్తులయ్యారు. భగదత్తుని ఏనుగు పై బాణవర్షము కురిపించాడు. ఆ ఏనుగు ఇది తట్టుకోలేక ఘీంకరిస్తూ పాండవ సేన మీద పడింది. తన ఇష్టం వచ్చినట్టు పాండవ సేనను తొక్కుతూ, తొండముతో ఎత్తి విసిరి వేస్తూ, పాండవ సేనను నిర్మూలించసాగింది. దాని పాదముల కిందపడి ఎంతోమంది పాండవ యోధులు పరమపదించారు. ఇది చూచి పొంగి పోయిన సుయోధనుడు తన రధమును భీముని మీదికి పోనిచ్చాడు. భీముని గుండెలు తాకేట్టు పలుబాణములు ప్రయోగించాడు. భీముడు కొంతసేపు దిమ్మరపోయాడు. ఇది చూచాడు ఘటోత్కచుడు. తండ్రికి సాయంగా వచ్చాడు. సాయం సమయం అవుతోంది. తన మాయా యుద్ధమునకు అనువైన సమయం అను కున్నాడు ఘటోత్కచుడు.. ఒక ఏనుగు ఎక్కాడు. కౌరవ సేన ముందు నిలిచాడు. ఇంద్రుడు ఐరావతమును ఎక్కి వస్తున్నాడా అన్నట్టు భ్రమ కలిగించాడు. తన చుట్టూ దిక్పాలకుల మాదిరి దానవ వీరులు వస్తున్నారు. ఘటోత్కచుడు సుయోధనుని మీదికి తన ఏనుగును పోనిచ్చాడు. అతనిని తన క్రూరమైన నారాచములతో నొప్పించాడు. ఇంతలో భగ దత్తుడు ఘటోత్కచునికి అడ్డుతగిలాడు. ఘటోత్కచుడు వాడిని పట్టు కున్నాడు. వాడి ఏనుగును చంపాడు. భగదత్తుని అవతలకు విసిరేసాడు. అది చూచి కౌరవ సేనలు పారిపోయాయి. మరల సుయోధనుని మీదికి వచ్చాడు ఘటోత్కచుడు. ఇది చూచి భీష్ముడు ద్రోణుని తో ఇలాఅన్నాడు. "ఆచార్యా! మాయా యుద్ధంలో ఘటోత్కచుడు ఆరితేరినవాడు. భగదత్తుని చంపాడు. సుయోధనుని మీదికి పోతున్నాడు. మనము వాడికి అడ్డుపడాలి. అసలు భగదత్తుడు మహా వీరుడు. ఘటోత్కచుని తో యుద్ధం

అమరనధ్ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ద్వితీయాశ్వాసము

చెయ్యడానికి సమర్ధుడు. కాని ఒక్కదెబ్బకు భగదత్తుడు, వాడి ఏనుగు మట్టికరిచాయి." అన్నాడు. "" "కౌరవ వీరులారా! ఘటోత్కచుడు సుయోధనుని మీదికి పోతున్నాడు, రండి. సుయోధనునికి సాయంగా నిలవండి. అంటూ తన చేయి పైకి ఎత్తి అన్నిసేనలను అక్కడకు రమ్మని పిలిచాడు. తన రధమును కూడా ఘటోత్కచుని మీదికి ఉరికించాడు. అందరూ ఒక్కసారిగా ఘటోత్కచుని మీద పడ్డారు. ఇది చూచిన యుధిష్ఠిరుడు మొదలగు పాండవులు, పాంచాల సైన్యము, మత్స్యసైన్యము, ప్రముఖ దండనాయకులు, కౌరవ వీరుల మీదికి ఉరికారు. యుద్ధము భీషణ రూపం దాల్చింది. భీష్ముడు పాండవ సేనను తునుమాడుతున్నాడు. వీరవిహారం చేస్తున్నాడు. ఘటోత్కచుడు కూడా విజృంభించాడు. సింహనాదము చేసాడు. అతని సింహనాదము విని కౌరవ సేనలోని ఏనుగులు నిజంగా సింహము వచ్చినదనుకొని కకావికలయ్యాయి. ఇది చూచి భీష్ముడు ద్రోణునితో "ఆచార్యా! సూర్యుడు అస్తమి స్తున్నాడు. ఘటోత్కచునితో ఇప్పుడు యుద్ధం చెయ్యడం మంచిది కాదు. ఇప్పుడు పోయి రేపు వచ్చెదము ." అని అన్నాడు. ద్రోణుడు "సరే" అన్నాడు. ఈవిషయం అందరు రధికులకు తెలియచేసారు. ఈ యుద్ధం ఆగిపోయింది. కౌరవ బలములు వెను దిరిగాయి. పాండవ బలములు, భేరీ, శంఖ, తూర్య, భీషణ ఘోషతో సింహనాదములు చేసుకుంటూ తమ తమ శిబిరములకు వెళ్ళారు. ఈ ప్రకారము నాలుగవ రోజు యుద్ధ విశేషములు వివరించాడు సంజయుడు.

నాల్గవ నాటి యుద్ధంలో తన వారు పరాజయము పాలయ్యారు అని విన్న ధృతరాష్ట్రుడు, "సంజయా! నువ్వు ఎప్పుడూ పాండవుల విజయ వార్తలు చెపుతుంటావు. వారికి మేలు చేస్తుంటావు. నా కుమారుల పరాక్రమమును తక్కువ చేసి మాట్లాడతావు. మరి భీష్ముడు, ద్రోణుడు, శల్యుడు, మిగిలిన శూరులు పాండవులతో యుద్ధం చెయ్యడం లేదా! అయినప్పటికీ పాండవులు విజయులగుటకు కారణమేమి? వివరంగా చెప్పు అని అడిగాడు. (ఇక్కడ ఒక చిన్న విషయం ప్రస్తావించుకుందాము. సంజయుడు ఒక వార్తా పత్రిక లాంటి వాడు. టి.వి. ఛానల్ లాంటి వాడు. ఉన్నది ఉన్నట్టు రాయడం, చూసింది చూచినట్టు చెప్పడం అతని ధర్మం. కాని ధృత రాష్ట్రుడు నిజాన్ని జీర్ణించుకోలేకపోతున్నాడు. సంజయుని పక్షపాతిగా నిందించాడు. తనకు అనుకూలంగా వార్తలు చెప్పమని అడిగాడు. ఈనాడు కూడా అదే జరుగుతూ ఉంది. ఒక విశ్వ విఖ్యాత నట సార్వభౌముడు నేరుగా సినిమారంగంనుండి రాజకీయరంగ ప్రవేశం జరిగినప్పుడు ఒక పత్రిక అదే పనిగా వార్తలు రాసి అతనిని గెలిపించి, ముఖ్యమంత్రిని చేసింది. ప్రస్తుతం ఒక్కొక్క పార్టీకి ఒకొక్క పత్రిక బాకా ఊదుతూ ఉంది. ఒక ముఖ్యమంత్రి కుమారుడైతే ఏకంగా ఒక పత్రికే పెట్టాడు. తనకు అనుకూలంగా వార్త రాస్తే వాడు ఉత్తముడు. లేకపోతే వాడి పత్రిక మీద దాడి చెయ్యడం. ఇదీ నేటి వరస. నాటి ధృతరాష్ట్రునికి నేటి రాజకీయ నేతలకు తేడా ఏముంది. యుగాలు మారినా, తరాలు మారిన, మనుషుల మనస్తత్వాలు మారలేదు కదా!) "ధృతరాష్ట్ర మహా రాజా! పాండవుల వద్ద ఎలాంటి మంత్ర తంత్రములు, ఔషధగుణములు కాని లేవు. పాండు

అమరనాథ అమర

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ద్వితీయాశ్వాసము

రాజ కుమారులు ధర్మము, సత్యము తప్పని వారు. కాని నీ పుత్రులు ఆ మార్గాన నడవరు. వారు పాపం చెయ్యడం నువ్వు కళ్లారా చూచావు కదా! ధర్మమేవ జయతే అని కదా ఆర్యోక్తి. కాబట్టి వారు గెల్చుట, మీరు ఓడుట ధృవము. విదురుడు చెప్పిన మాటలు మనము విన్నాము కదా! నీవు అడిగిన మాదిరే అక్కడ సుయోధనుడు కూడా భీష్ముడిని అడిగాడు. దానికి నీ తండ్రి భీష్ముడు ఏమి సమాధానం చెప్పాడో విను. "సుయోధనా! నేను నీకు ఎన్నోసార్లు చెప్పాను. పాండవులకు వాసుదేవుడు సాయంగా ఉన్నాడు అని. కాబట్టి పాండవులకు అసాధ్యము ఏమీ లేదు. ఆ పరమేశ్వరుని రూపు మహాత్మ్యము ఎరిగిన వారు ఎవరూ లేరు. ఎరిగిన వారికి ఆపదలు లేవు. కుంతి కుమారులు శ్రీకృష్ణ ని మహాత్మ్యము ఎరింగి అతనిని ఆశ్రయించారు. కానీ మీరు అతని మాటలు పెడచెవిని పెట్టారు. ఒకసారి కమలసంభవుడు అయిన బ్రహ్మ మానస సరోవరం ఉత్తర పర్వత శిఖరము మీద దేవతలు, మునులు, గంధర్వులు, అప్సరసలు, మొదలగువారితో కొలువు ఉన్నాడు. అప్పుడు ఒక విమానము ఒకటి ఆకాశ మార్గమున ఎగురుతూ ఉంది. ఆ విమానములో సర్వాత్ముడు తన సఖునితో కూడా ఉన్నాడని తెలుసుకున్న బ్రహ్మ దిగ్గున లేచి నమస్కరించాడు. "ఈ లోకముల ఉత్పత్తి, స్థితి, విలయములను వినోదముగా చేయుచూ, మునిగణములతో అర్చింపబడుచూ, నిర్గుణాత్మకుడు, శోక, భయములను రూపు మాపు శుభకర మూర్తి! నీకు నమస్కారము. అని స్తుతించాడు. "" ఓ నారాయణా! నేను నీకు పుట్టిన వాడను. ఈ జగముల నన్నింటిని సృష్టి చేసాను. నీ రక్షణలో ఈ లోకములు వర్ధిల్లుచున్నవి. ఈ సమయమున మనుష్య లోకము తల్లడిల్లి పోవుతున్నది. అసుర ప్రవృ త్తి విజృంభించు చున్నది. నీవు యదు వంశమున పుట్టవలసిన సమ యము ఆసన్నమయినది. నీకు సఖుడు నరుడు. నీవు. నీ సఖుడు నరుడు నరలోకమున జన్మించి, నానారకములైన దైత్యులను సంహ రింపుము. ధరణీ భారమును తగ్గింపుము." అని ఆ దేవ దేవుని, అతని సఖుడు నరుని వేడుకున్నాడు. అప్పుడు నారాయణుడు అట్లే అగుగాక అని దీవించాడు. తరువాత నర నారాయణుడు వెళ్లిపోయారు.

అప్పుడు అక్కడ కొలువు దీరిన వారు బ్రహ్మను చూచి "దేవా! నీవు ఎంతో వినయంతో ప్రార్థించావు కదా! వీరులు ఎవ్వరు?" అని అడిగారు. దానికి బ్రహ్మ ఇలా చెప్పాడు. "వీరు పరమ మునులు. ఆది పురుషులు. నరనారాయణులు. వీరు నాకు ఆరాధ్యులు. అందుకే వారిని భూ లోకంలో పుట్టమని ప్రార్థించాను. దానికి వారు సమ్మతించారు. భూ లోకములో పుట్టిన వీరలను కేవలము మర్త్యులు అని భావించుచూ వారిని లక్ష్యపెట్టని వారు చెడిపోతారు. వారిని భక్తిలో కొలిచెడు వారికి అన్ని శుభములు జరుగుతాయి." అని చెప్పి బ్రహ్మ సత్యలోకమునకు వెళ్లిపోయాడు. అక్కడ ఉన్నవారు కూడా తమ తమ నిజస్థానములకు వెళ్లిపోయారు. "సుయోధనా! ఈ కథను నేను నారదుడు, పరశురాముడు, వ్యాసుడు వారి వల్ల విన్నాను. ఇంతకు ముందు కూడా నిన్ను మహామునులు కూడా నరనారాయణులతో వైరము మంచిది కాదని వారించారు కదా! కాని నీవు మదాంధుడవై వారి మాటలు వినలేదు.

అమరనథ్ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ద్వితీయాశ్వాసము

ఇప్పటి కైనను మించి పోలేదు. నీవు కృష్ణుని ఆశ్రయించి పాండవులతో స్నేహంగా ఉండు." అని చెప్పాడు భీష్ముడు. నీ కుమారుడు సుయోధనుడు తాత భీష్ముని మాటలు పెడచెవిని పెట్టాడు. రాజా! నువ్వు, నీ కొడుకు మంచివారి మాటలను వింటారా చెప్పు! అది సరే ఐదవ దినము యుద్ధము జరిగిన విధము చెపుతాను విను." అని చెప్పసాగాడు సంజయుడు. "" ఐదవ రోజు యుద్ధమునకు కౌరవ సేనలుసమాయత్తమయ్యాయి. భీష్ముడు ఆ రోజు మకర వ్యూహమును పన్నాడు. (అనగా సైన్యమును మకరము అనగా మొసలి ఆకారములో అమర్చుట.). దానికి దీటుగా పాండవులు శ్యేన వ్యూహమును పన్నారు (అనగా సైన్యమును శ్యేనము అనగా డేగ (ఈగిల్) ఆకారములో అమర్చుట. ఈ శ్యేన వ్యూహమున పాండవ యోధులు ఈ ప్రకారం నిలిచారు. ముఖభాగమున భీముడు నిల్చున్నాడు. డేగ కన్నుల మాదిరి ధృ ష్టద్యుమ్నుడు, శిఖండినిల్చున్నారు. తల దగ్గర సాత్యకి నిల్చున్నాడు. మెడభాగమున అర్జునుడు నిల్చున్నాడు. ఎడమ రెక్క వైపు విరాటుడు, ద్రుపదుడు తమతమ సేనలతో నిల్చున్నారు. కుడి రెక్క వైపు కేకయ రాజులు తమ తమ సైన్యములతో నిల్చున్నారు. వీపు భాగమున అభిమన్యుడు, ఉప పాండవులు నిల్చున్నారు. తోక భాగమున నకుల సహదేవులు వెంట రాగాయుధిష్ఠిరుడు నిల్చున్నాడు. ఈ విధంగా శ్యేన వ్యూహము నిర్మితమయింది. ఇరు పక్షములలో ఉన్న సైనికులు చేసిన భేరీ, తూర్య నాదములు, శంఖనాదములు మిన్నుముట్టాయి. యుద్ధం ఆరంభం అయింది. ముందు ఉన్న భీముడు కౌరవులు పన్నిన మకర వ్యూహములోనికి చొచ్చుకుపోయాడు. కకావికలు చేసాడు. నేరుగా భీష్ముని ఎదుర్కొన్నాడు. ఆయన మీద శర వర్షము కురిపించాడు. భీష్ముడు ఆ శరములను మధ్య లోనే తుంచి, మరల భీముని మీద శరవర్షము కురిపించాడు. ఇంతలో అర్జునుడు భీమునికి సాయంగా వచ్చాడు. భీష్మునితో తలపడ్డాడు. కౌరవ సేనలను చించి చెండాడుతున్నాడు. ఒక పక్క భీముడు, మరొక పక్క అర్జునుడు కౌరవ సేనలను భీభత్సం చేస్తున్నారు.

ఇది చూచాడు సుయోధనుడు. ద్రోణుని వద్దకు వెళ్లాడు. "ఆచార్యా! మీరు పాండవ సైన్యమును పట్టి పల్లారుస్తారు అనుకున్నాను. భీష్ముడు అలిగిన దేవతలు కూడా అతని ముందు నిలువలేరు
అనుకున్నాను కాని ఇదేమిటి? అర్జునుడు ఆ ప్రకారము విజృంభిస్తుంటే మీరు చూస్తూ ఊరుకుంటున్నారు." అని నిష్ఠూరంగా మాట్లాడాడు. "సుయోధనా! అర్జునుడు శౌర్య సముద్రుడు. అతనిని గెలవడం అసాధ్యము అని చెప్పాను కదా.. మాకు చేతనైనంత వరకు మేము పోరాడతాము. ఒక్క రోజులో వారిని గెలవడం మాకు శక్యమా!" అని పలికాడు. తర్వాత పాండవులతో యుద్ధం చెయ్యడానికి ఉపక్రమించాడు. ఇంతలో సాత్యకి ద్రోణుని మీదికి దూకాడు. ద్రోణుని మీద బాణ వర్షము కురిపించాడు. దానికి ప్రతిగా ద్రోణుడు సాత్యకి మీద బాణప్రయోగం చేసాడు. ఇది చూచి భీముడు తన రథమును సాత్యకి వైపు మళ్లించి,

అమరనధ్ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ద్వితీయాశ్వాసము

సాత్యకి కి సాయంగా వచ్చాడు. ద్రోణుని మీద అతి కూరమైన బాణ పరంపర కురిపించాడు. ఇది చూచి శల్యుడు, భీష్ముడు ద్రోణునికి సాయంగా నిలిచారు. భీముని మీద శరపరంపర కురిపించారు. ఇంతలో ద్రౌపదీ సుతులు, అభిమన్యుడు భీమునికి సాయంగా వచ్చారు. వారు అభిమన్యునితో కలిసి భీష్మ, ద్రోణులను ఎదుర్కొన్నారు. అదే సందని శిఖండి ధనుష్టంకారము చేస్తూ భీష్ముని మీదికి ఉరికాడు. శిఖండిని చూచి భీష్ముడు తన రధమును మరొక పక్కకు మరలించాడు.

ఇది చూచి సుయోధనుడు ద్రోణాచార్యుని శిఖండి మీదికి పురికొల్పాడు. ద్రోణుడు శిఖండిమీద అస్త్రప్రయోగం చేసాడు. పోరు ఘోరమయింది. రథ, గజ, తురగ, పదాతి దళముల పదఘట్టనములతో రేగినధూళి ఆకాశం కప్పివేసింది. గుర్రముల పేగులు గుట్టలుగా పడ్డాయి. ఏనుగుల కళేబరములు కుప్పలుగా పడ్డాయి. రక్తం కాలువలుకట్టి పారుతూఉంది. ఇరు పక్షములు ఘోరంగా పోరుతున్నారు. ఒక పక్క భీముడు, మరొక పక్క భీష్ముడు తమ తమ సైన్యములకు ముందు నిలిచి పోరుతున్నారు. అర్జునుడు, ద్రోణుడు భీకరంగా యుద్ధం చేస్తున్నారు. నీ కుమారులందరూ ఒక్కుమ్మడిగా భీముని మీదికి ఉరికారు. తమ తమ రధములను భీముని రధము మీదికి దూకించారు. ఎత్తైన కొండ ను మేఘాలు కప్పినట్టు నీ కుమారులు భీముని కమ్ముకున్నారు. ఇదిచూచి అర్జునుడు గాండీవమును ఎక్కుపెట్టి నీ కుమారులను ఎదుర్కొన్నాడు. అర్జునుని ధాటికి ఆగలేక కౌరవ సైన్యములు భయంతో భీష్ముని వెనక చేరాయి. తన సేనలు పారిపోవడం చూచాడు సుయోధనుడు. తన చెయ్యి ఊపుతూ అక్కడకు వచ్చాడు. అది చూచి కాంభోజ, సింధు, గాంధార, సౌవీర, త్రిగర్త, కళింగ సేనలు అక్కడకు చేరుకున్నాయి. వారందరూ ఒక్కుమ్మడిగా భీమార్జునులను ముట్టడించారు. ఇది చూచిన ధర్మనందనుడు, చేది, కాశ, కరూశ, పాంచాల సైన్యమును ధృష్టద్యుమ్నుని నాయకత్వంలో అక్కడకు రావించాడు. అప్పుడు విందాను విందులు కాశిరాజును, సైంధవుడు భీమసేనుని, వికర్ణుడు సహదేవుని, చిత్రసేనుడు శిఖండిని, దుర్యోధనుడు విరాటుని, త్రిగర్తులు నకులుని, ద్రోణుడు చేకితాన, సాత్యకులను, కృపాచార్యుడు ధృష్టద్యుమ్నుని, అభిమన్యుడు సాళ్వ, కేకయ రాజులను, ధృష్టకేతు, ఘటోత్కచులు నీ కుమారుల తోనూ తలపడ్డారు. యుధిష్టిరుడు శల్యుని ఎదుర్కొన్నాడు. సమరం సంకులమయినది. అస్త్రశస్త్రములు ఒకటిని ఒకటి తాకి మంటలు చెలరేగుతున్నాయి. రధములను ఢీకొని కిందపడ్డ ఏనుగులు, ఆ ఏనుగులు తమ తొండములో ఎత్తి కిందికి విసిరిన రధములును, గుర్రముల తాకిడికి గాయపడ్డ పదాతి దళములును, చూచి ఖేచరులు కూడా ఖిన్నులయ్యారు. భీముని పరాక్రమము చూచిన భీష్ముడు అతనిని తన బాణ పరంపరతో నొప్పించాడు. ఇది చూచి సాత్యకి భీమునికి తోడుగా నిలిచాడు. ఉజ్వలమైన వాడి వాడి బాణములను భీష్ముని మీద వేసాడు. భీష్మునికి కోసం వచ్చింది. వెంటనే భీష్ముడు సాత్యకి రధసారధిని చంపాడు. అప్పుడు సాత్యకి రధము అటు ఇటు ఊగిస

అమరనధ్ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ద్వితీయాశ్వాసము

లాడింది. రధమునకు కట్టిన గుర్రములు కకావికలయ్యాయి. వికల రధుడైన సాత్యకి మీద బాణములు వేయుటకు ఇష్టము లేక అతనిని విడిచి పెట్టి భీష్ముడు పాండవ వ్యూహమును చించి చెండాడుతున్నాడు. ఇంతలో విరాటుడు భీష్ముని ఎదుర్కొన్నాడు. మూడు బాణములతో భీష్ముని కొట్టాడు. భీష్ముడు ఆ బాణములను మధ్యలో తుంచి మరల పది బాణములతో విరాటుని కొట్టాడు. భీష్ముని ఎదుర్కొనడానికి అర్జునుడు వచ్చాడు. వెంటనే అశ్వత్థామ అర్జునునికి అడ్డంగా వచ్చాడు. ఆరు బాణములతో అర్జునుని కొట్టాడు. అర్జునుడు నవ్వుతూ అశ్వత్థాము విల్లును విరిచాడు. అశ్వత్థాము వేరొక విల్లును తీసుకొని అర్జునుని మీద శరపరంపర కురిపించాడు. అశ్వత్థామ అస్త్ర శస్త్ర ధాటికి నర నారాయణు లైన అర్జునుడు, కృష్ణుడు బాగా నొచ్చుకున్నారు. అర్జునుడు కోపించి అశ్వత్థామ ఒళ్లంతా తన బాణములతో కొట్టాడు. భీమునికి ఇంతలో భీముడు భీష్ముని ఎదుర్కొన్నాడు. సుయోధనుడు అడ్డం వచ్చి అతని మీద ఐదుబాణములు వదిలాడు. భీముని కవచమును ఛేధించాడు. భీమ సుయోధనులు ఘోరంగా పోరాడుతున్నారు. సుయోధనునికి సాయంగా భీష్ముడు, చిత్రసేనుడు,
పురు మిత్రుడు, సాయంగా వచ్చారు. వారిని అభిమన్యుడు సమర్ధ వంతంగా ఎదుర్కొన్నాడు. పురుమిత్రుని మీద ఏడు శరములు, భీష్ముని మీద ఏడు బాణములు, చిత్రసేనుని మీద పది బాణములు ప్రయో గించాడు అభిమన్యుడు. అభి మన్యుడు ఎన్ని బాణములు వేసినను వాటిని మధ్యలోనే త్రుంచి చిత్ర సేనుడు పురుమిత్రుడు అభిమన్యుని మీద బాణవృష్టి కురిపించారు. అంతట అభిమన్యుడు కోపించి వేసవిలో దావాగ్ని అడవిని కాల్చినట్టు, అత్యంత క్రూరములైన బాణపరంపరను వారి మీద ప్రయోగించాడు. చిత్ర సేనుని విల్లు విరిచాడు. అతని అశ్వములను చంపాడు. ఆ ప్రకారము తన అవిక్ర పరాక్రమును ప్రదర్శిస్తున్న అభిమన్యుని చూచి సుయోధనుని కుమారుడు లక్ష్మణుడు, అభిమన్యుని మీదికి ఉరికాడు. అభిమన్యుడు ముందు లక్ష్మణుని రధమునకు కట్టిన గుర్రములను చంపాడు. తర్వాత రధ సారధిని చంపాడు. రధమును కూలగొట్టాడు. రధము విరిగిన లక్ష్మణుడు శక్తి బాణమును అభిమన్యుని మీద ప్రయోగించాడు. దానిని మధ్యలోనే తుంచాడు అభిమన్యుడు. లక్ష్మణుని ఒళ్లంతా తూట్లు పడేట్టు బాణములను ప్రయోగించాడు అభిమన్యుడు.

ఇది చూచి కృతవర్మ లక్ష్మణకుమారుని తన రధముమీద ఎక్కించుకొని పక్కకు తీసుకొని వెళ్లాడు. సుయోధనుడు తనసేనలను పోరునకు ఉత్సాహ పరిచాడు. భీష్ముడు కూడా పాండవసేనను తును మాడు తున్నాడు. సాత్యకి తన శరజాలముతో కౌరవ సేనను చికాకుపరుస్తున్నాడు. ఇది చూ చి సోమదత్తుని కుమారుడు భూరి శ్రవసుడు సాత్యకి తో పోరు కుసిద్ధం అయ్యాడు. భూరిశ్రవసుని ధాటికి ఆగ లేక సాత్యకి సైన్యము పారిపోయింది. అప్పుడు సాత్యకి కుమారులు అమిత పరాక్రమముతో భూరిశ్రవసుని ఎదిరించారు. "భూరిశ్రవసా! నీతో వినోదంగా యుద్ధం చేయడానికి వచ్చాము. చేవ వుంటే నీతో యుద్ధం చెయ్యడానికి మా లో ఒక్కరిని కోరుకో నీ పరాక్రమము తెలుస్తుంది." అని అన్నారు.

అమరనాధ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ద్వితీయాశ్వాసము

ఆ మాటలువిన్న భూరిశ్రవసుడు మీరందరూ ఒక్కుమ్మడి వచ్చినా నాకేం భయం లేదు అన్నాడు. వారందరూ ఒక్కుమ్మడి బాణవర్షము కురిపించారు. ఆ బాణములను అన్ని మధ్యలో విరిచి, భూరిశ్రవసుడు వారిని తన శరపరంపరతో ముంచెత్తాడు. సాత్యకి కుమారులు కూడా వీరోచితంగా పోరాడుతున్నారు. భూరిశ్రవసుడు వారి విల్లులు విరిచి వారి తలలు నరికి భూదేవికి బలి ఇచ్చాడు.

అది చూచి కౌరవ వీరులు హర్షధ్వానములు చేసారు. తన కుమారుల మరణం చూచినసాత్యకి చలించిపోయాడు. ఉగ్రుడయ్యాడు. తన రధాన్ని కౌరవ సేనమీదికి పోనిచ్చాడు. దొరికిన వాడిని దొరికినట్టు తునుమాడుతున్నాడు. భూరిశ్రవసుని రధమునకు కట్టిన హయములను చంపాడు సారధిని చంపాడు. భూరిశ్రవసుడు కూడా సాత్యకి రధమును విరుగగొట్టాడు. ఇద్దరూ నేల మీదికి దుమికారు. చెరి ఒక కరవాలము తీసుకొని యుద్ధం చేస్తున్నారు. ఇంతలో సాత్యకిని భీముడు, భూరి శ్రవసుని సుయోధనుడు తమ తమ రధముల మీద ఎక్కించుకుని పక్కకు తీసుకెళ్లారు. అర్జునుడు కౌరవ సేన మీదికి దుమికి తన శస్త్రపరంపరతో వారిని ముంచెత్తుతున్నాడు. అర్జునుని అస్త్ర,శస్త్ర ధాటికి కౌరవ సేనలు నుగ్గు నుగ్గు అవుతున్నాయి. సూర్యుడు పశ్చిమాద్రికి చేరుకున్నాడు. ఈ రోజుకు యుద్ధము చాలింతము అని భీష్ముడు ప్రకటించాడు. వీరులందరూ తమ తమ శిబిరములకు వెళ్లారు. ఆ ప్రకారము ఐదవ రోజు యుద్ధము ముగిసినది." అని సంజయుడు అని సంజయుడు ధృతరాష్ట్రునితో చెప్పాడు. మరునాటి తెల్లవారు జామున అర్జునుడు ధృష్టద్యుమ్నుని పిలిచి మకర వ్యూహము పన్నమని చెప్పాడు. ఆ ప్రకారము ధృష్టద్యుమ్నుడు

మకర వ్యూహము రచించాడు. అర్జునుడు, పాంచాల రాజులు తల వైపు ఉన్నారు. నకుల సహదేవులు కన్నుల మాదిరి నిల్చున్నారు. భీమసేనుడు నోటి దగ్గర, అభిమన్యుడు, ఉపపాండవులు, ఘటోత్కచుడు గండ స్థలము(దవడలు), సాత్యకీ సమేతంగా యుధిష్టిరుడు కంఠ భాగమున, ధృష్టద్యుమ్న సహితంగా విరాటుడు వెన్ను భాగమున, కేకయ రాజులు ఎడమ పక్కన, దృష్టకేతుడు, కరూశ రాజు కుడి పక్కన, కుంతిభోజ, శతానీకులు జఘన భాగమున, శిఖండి, ఇరావంతుడు తోకభాగమున, నిల్చున్నారు. ఈ మకర వ్యూహమునకు దీటుగా భీష్ముడు క్రౌంచ వ్యూహమును పన్నాడు. ముక్కుభాగమున భీష్ముడు, ద్రోణుడు తమ తమ సేనలతో నిల్చున్నారు. కృపాచార్యుడు, అశ్వత్థామ నేత్రముల మాదిరి అమరారు. తల భాగమున కృతవర్మ తన సేనలతో నిల్చున్నాడు. కాంభోజ, బాహ్లికులు కంఠభాగమున నిలబడ్డారు. శూరసేనుడితో సహ సుయోధనుడు కడుపు భాగమున తన సేనలతో మోహరించాడు. సౌవీరునితో సహా భగదత్తుడు వీపు భాగమున, విందానువిందులు ఎడమ పక్కన, సుశర్మ కుడి పక్కన, యవనరాజు, శ్రుతాయువు, భూరిశ్రవసుడు తోక వైపు నిలిచారు. ఇట్టు ఉభయ సైన్యములు తమ తమ సేనలను మోహరించి యుద్ధమునకు సన్నద్ధమయ్యాయి.

అమరనధ్ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ద్వితీయాశ్వాసము

శంఖ, భేరి, తూర్యనాదములు మిన్నుముట్టాయి. మకరమునకు తలవైపు జొర బడుచున్న ద్రోణుని చూచి భీముడు తన రధమును అతని మీదికి నడిపాడు. భీముని ధాటికి ద్రోణుని ముందు ఉన్న సేనలు పారి పోయాయి. ద్రోణుడు ఉగ్రుడయ్యాడు. భీముని మేను మీద క్రూరమైన బాణములు నాటాడు. భీముడు ద్రోణుని సూతుని చంపాడు. తానే రథం తోలుకొనుచూ ద్రోణుడు వైరి వీరులను తునుమాడుతున్నాడు. ఇది చూచి భీష్మడు ద్రోణునికి తోడుగా వచ్చాడు. భీష్మ, ద్రోణుల ధాటికి కేకయ రాజులు భయంతో వెనక్కు తగ్గారు. ఇది చూచిన భీముడు కౌరసేనలను చావ కొట్టాడు. వారందరూ చాపకట్టు మాదిరి పడిపోతున్నారు. ఒక పక్క సుయోధనుడు, మరొక పక్క ధర్మరాజు తమ తమ సేనలను చేతులు ఆడిస్తూ, ప్రోత్స హిస్తున్నారు. ఇనుమడించిన ఉత్సాహంతో ఇరుసేనలు పోరుతున్నారు.' అని సంజయుడు ధృతరాష్ట్రునికి ఆరవ దిన యుద్ధము వివరిస్తున్నాడు. 22 ఆ మాటలు విన్న ధృతరాష్ట్రుడు "సంజయా! మన సైన్యములో ఎంతో మంది వీరాధి వీరులు ఉండి కూడా, పాండవులను గెలువ లేకపోవడం దైవ లీల కాకపోతే మరేమిటి చెప్పు. ఇలా జరుగు తుందని నాకు విదురుడు ముందే చెప్పాడు. విదురుడు ఎంత చెప్పినా,
దుర్మార్గుడైన నా కుమారుడు వినలేదు. బుద్ధిఃకర్మానుసారిణి అని అన్నారు కదా ఇదేనేమో! విధికృతము తప్పింప ఎవ్వరి తరము. కానున్నది కాక మానదు కదా! ' అని వేదాంత ధోరణిలో మాట్లాడాడు ధృతరాష్ట్రుడు. "" ఆ మాటలకు సంజయుడు "మహారాజా! నీ కుమారుడు తెలిసి తెలియని వాడు. యుక్తాయుక్త వివేచన లేని వాడు. అతని గురించి ఎందుకు. నాడు జూదమాడు నాడు మనమందరము ఉపేక్షించ బట్టికదా ఈనాడు ఇంతటి దారుణ యుద్ధము దాపురించినది. ఎవ్వరిని అని ఏమి లాభము. ఇంక పశ్చాత్తాపము పడడం మాని, యుద్ధక్రమము వినమని ప్రార్థన. అని సంజయుడు చెప్పసాగాడు. "" ఆ సమయంలో భీమసేనుడు కౌరవసేనలో చొచ్చుకొని పోతూ నీ కుమారులు దుశ్శాసనుడు, దుస్సహుడు, జయుడు, జయత్సేనుడు, వికర్ణుడు, చిత్రసేనుడు, సుదర్శనుడు, చారుచిత్రుడు, సువర్మడు, దుష్కరుణుడు ఒక చోట చేరి ఉండటం చూచాడు. వారి మీదికి తన రథం పోనిచ్చాడు. భీముని చూచి, నీ కుమారులు, ఇదుగో భీముడు వచ్చాడు రండి అందరం కలిసి వీడిని చంపేద్దాము అని భీముడిని తమ తమ సైన్యములతో చుట్టుముట్టారు. భీముడు తన రధ సారధిని చూచి నీవు మన రధము ఇక్కడే నిలిపి ఉంచు అని చెప్పి తన గదను తీసుకొని రధము నుండి కిందికి దూకి యుగాంతమున యమధర్మరాజు మాదిరి కౌరవ సైన్యమును చంపుతున్నాడు, తన గదతో ఏనుగుల కుంభ స్థలములు మోది చంపుతున్నాడు. రధములను నుగ్గు నుగ్గు చేస్తున్నాడు. హయములను చంపుతున్నాడు. అందరితోనూ తాను ఒక్కడే రథము దిగి యుద్ధము చేస్తున్నాడు. అప్పటి దాకా ద్రోణుని తో యుద్ధము చేసి అలసి పోయిన ధృష్ట ద్యుమ్నుడు భీముడు యుద్ధము చేయుచున్న ప్రదేశమునకు వచ్చాడు. భీముడు లేని రధము చూచాడు. ఖిన్నుడయ్యాడు. భీముని రధసారధి విశోకుని చూచి ఏమయింది ? భీముడ ఎక్కడ

అమరనాథ అమర

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ద్వితీయాశ్వాసము

ఉన్నాడు? అతడు నా ప్రాణానికి ప్రాణం. అతడు లేకుండా నేను బతకలేను. తొందరగా చెప్పు అని అడిగాడు. మహారాజా! అడుగో భీముడు రథం దిగి ఒంటరిగా కౌరవులతో యుద్ధం చేస్తున్నాడు. నన్ను ఇక్కడే ఉండమన్నాడు అని చెప్పాడు. వెంటనే ధృష్టద్యుమ్నుడు భీముని దగ్గరకు వెళ్లాడు. భీమసేనా! నేను నీకు సాయంగా ఉన్నాను. నీ పరాక్రమము చూపించు. నేను కూడా వీరిని నుగ్గు నుగ్గుచేస్తాను అని కౌరవుల మీద పడ్డాడు.

అది చూచి నీ కుమారుడు సుయోధనుడు ఈ ధృష్టద్యుమ్నుని వదలకండి చంపండి అని ఎలుగెత్తి అరిచాడు. వెంటనే కౌరవ కుమారులు ఒక్కుమ్మడి ధృష్టద్యుమ్నుని చుట్టుముట్టారు. అప్పుడు ధృష్టద్యుమ్నుడు తనకు గురువైన ద్రోణుడు ప్రసాదించిన ప్రమోహనము అనే అస్త్రమును ప్రయోగించాడు. కురు కుమారులు అందరూ మూర్ఛపోయారు. అప్పుడు భీముడు పక్కనే ఉన్న మడుగు వద్దకు పోయి అందు లో ఉన్న జలములతో దాహం తీర్చుకున్నాడు. మరల వచ్చి ధృష్టద్యుమ్నుని కలుసుకున్నాడు. ఇంతలో ద్రోణుడు తనతో యుద్ధం చేస్తున్న ధృష్టద్యుమ్నుడు. పక్కకు తప్పుకున్న తరువాత, పాంచాలరాజు ద్రుపదుడు ద్రోణుని తో తల పడ్డాడు. కాని ద్రోణుని బాణముల ధాటికి ఆగలేకపోయాడు. పక్కకు తప్పుకున్నాడు. తన వద్దనుండి తప్పుకున్న ధృష్టద్యుమ్నుడు ఎక్కడ ఉన్నాడా అని చూచాడు ద్రోణుడు. అప్పుడు చూచాడు తమ సేనలన్ని ప్రమోహన బాణ ప్రభావంతో మూర్ఛపోయారు అని. వెంటనే అక్కడకు తన రథం పోనిమ్మన్నాడు. ప్రమోహన బాణమునకు విరుగుడుగా ప్రజ్ఞాస్త్రమును ప్రయోగించి అందరిని మూర్ఛనుండి విముక్తులను చేసాడు. మూర్ఛనుండి తేరుకున్న నీ కుమారులు, ద్రోణాచార్యులు తమకు అండగా ఉండటం చూచి, వారి వారి సైన్యములతో మరల భీముని మీదికి, ధృష్టద్యుమ్నుని మీదికి ఉరికారు.

ఈ సమయంలో యుధిష్టిరుడు, కేకయ రాజులు ఐదుగురు, ఉపపాండవులను, ధృష్టకేతుని చూచి మీరందరూ అభిమన్యుడితో కలిసి మీ మీ సైన్యములతో ధృష్టద్యుమ్నునికి, భీమునికి సాయంగా పొండి అని అరిచాడు. వెంటనే వారందరూ భీమునికి సాయంగా వెళ్లారు. వీరందరి సాయంతో భీముడు కౌరవ సేనను పాద చారియై తన గదాయుధంతో ఊచకోత కోస్తున్నాడు. ద్రోణుడు పాండవ సైన్యము మీద శరవర్షము కురిపిస్తున్నాడు. ధృ ష్టద్యుమ్నుని విల్లు విరిచాడు. అతను మరొక విల్లు తీసుకున్నాడు. దానిని కూడా విరిచాడు ద్రోణుడు. వెంటనే ధృష్టద్యుమ్నుడు అభిమన్యుని రథము మీదికి ఎక్కాడు. అది చూచి పాండవ బలములు వెనక్కు తిరిగాయి. ఇంతలో సుయోధనుడు భీముని మీదికి వచ్చాడు. ధృష్ట ద్యుమ్నుని సారథి మరొక రథమును తీసుకొని వచ్చాడు. ధృష్ట ద్యుమ్న డు అందులోకి ఎక్కాడు. మరల ద్రోణుని తో యుద్ధం చేస్తున్నాడు. ఇంతలో విశోకుడు తన రథమును అక్కడకు తీసుకొని రాగా, భీముడు కూడా తన రథమును ఎక్కాడు. సుయోధనుని మీద బాణవర్షము కురిపించాడు. సుయోధనుడు కూడా భీముని తన శరములతో ముంచెత్తాడు.

అమరనధ్ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ద్వితీయాశ్వాసము

నీ కుమారులు ఎలాగైనా భీముని పట్టుకొన వలెనని ఉత్సాహంగా ముందుకు కదిలారు. ఇది చూచి అభిమన్యుడు, ఉపపాండవులు, ధృష్టకేతువు, కేకయరాజులు కలిసి నీ కుమారులను ఎదుర్కొన్నారు. భీముడు కూడా వారితో కలిసి నీ కుమారులను, వారి సైన్యమును తరిమి తరిమి కొట్టారు. భీముని ధాటికి ఆగలేక నీ కుమారులు పారి పోతుంటే, "వీళ్లందరూ ఈ రోజు నా చేతిలో చచ్చారు!" అంటూ తరుముతున్నాడు భీముడు. ఇది చూచిన సుయోధనుడు తన సైన్యమును భీమాదులను ఎదుర్కొమ్మని పురి కొల్పాడు. అప్పటికి అపరాహము అయింది. భీమ సుయోధనుల మధ్య పోరు ఘోరంగా సాగుతూ ఉంది. ఆ సమయంలో మరొక రంగమున వికర్ణుడు, చిత్రసేనుడు కలిసి అభిమన్యుని మీదికి కలిసి పడ్డారు. అభిమన్యుడు వికర్ణుని రధమునకు కట్టిన హయములను చంపాడు. అతని మీద 20 బాణములు ప్రయో గించాడు. వికర్ణుడు తన రధము దిగి భయంతో చిత్రసేనుని రధం మీదికి ఎక్కాడు. ఇరువురు పారిపోయారు. ఇంతలో ఉప పాండవులు ఐదుగురు భీమునికి అడ్డంపడి, సుయోధనుని కారు. సుయోధనుని శరీరం రక్తసిక్తం చేసారు. 5 బాణములతో రారాజును కొట్టారు.

గాంగేయుడు పాండవ సేనలను నుగ్గు నుగ్గు చేస్తుంటే అర్జునుడు గాంగేయునితో పోరుతున్నాడు. రక్తం ఏరులుగా పారుతూ ఉంటే యోధవరులు తమ తమ బాహబలము ప్రకాశింపగా యుద్ధం చేస్తున్నారు. ఇంతలో సూర్యుడు పశ్చిమాద్రిని చేరుకుంటున్నాడు. వాయునందనుడైన భీముడు ఈ రోజు ఎలాగైనా సుయోధనుని సంహరించవలెనని తలంపుతో సుయోధనుని ఎదురుగా నిల్చి సుయోధనా! ఎంతో కాలంగా ఎదురు చూస్తున్న సమయం భగవంతుని దయవలన నేడు ఆసన్నం అయింది. కుంతీదేవి దుఃఖము, ఆమె కోడలు ద్రౌపది పగ తీరే సమయం వచ్చింది. నాడు శ్రీకృష్ణుడు చెప్పిన మాటలు నీవు వినలేదు. పైగా ఉలూకుని పంపి పరుషమైన మాటలాడించావు. ఆ మాటలన్ని ఈ రోజు నీతో కక్కిస్తాను. నా పరాక్రమము చూపిస్తాను. చేవ ఉంటే నిలబడి నీ మగతనం చూపించు." అని పలుకుతూ భీముడు అత్యంత వేగంతో సుయోధనుని రధమునకు కట్టిన హయములను, రధసారధిని చంపాడు. సుయో ధనుని విల్లు విరిచాడు. సుయోధనుని కేతనమును నరికాడు. సుయోధనుడు వేరే విల్లు తీసుకొనే లోపల సుయోధనుని శరీరంలో పది బాణములు నాటాడు. సుయోధనునికి శరీరంలో నుండి రక్తం ఉబికింది. మూర్ఛ వచ్చినట్టయింది.

ఇంతలో జయద్రధుడు తన సైన్యముతో వచ్చాడు. కృపాచార్యుడు సుయోధనుని తన రధంమీద ఎక్కించుకొని పక్కకు తీసుకొని పోయాడు. అభిమన్యుడు, ఉపపాండవులు, భీమునితో కలిసి సైంధవునితో తలపడ్డారు. చిత్రసేనుడు, చిత్రుడు, చిత్రాక్షుడు, చారు త్రుడు, సులోచనుడు, నందుడు, ఉపనందుడు రౌద్రముతో అభి మన్యునితో పోరాడుతున్నారు. అత్యంత బలవంతుడైన అభిమన్యుడు ఒక్కొక్కరిని ఐదేసి బాణములతో

అమరనథ్ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
ద్వితీయాశ్వాసము

కొట్టాడు. వారి శరీరములు రక్తసిక్తము లైనాయి. ఇంతకు ముందే రధము విరిగిన వికర్ణుడు మరొక రధము అధిరోహిం చి తన సోదరులకు సాయంగా వచ్చాడు. అభిమన్యుడు వికర్ణుని విల్లు తుంచాడు. సారధిని చంపాడు. హయములను చంపాడు. వికర్ణుని కేతనమును విరిచాడు. ఇది చూచి కురు కుమారులు ఒక్కుమ్మడిగా అభిమన్యునితో తలపడ్డారు. ఉపపాండవులు ఐదుగురు అభిమన్యునికి అడ్డంగా వచ్చి కురుకుమారులను ఎదుర్కొన్నారు. వారి కేతనములన్ని తుంచారు. వారి మీద బాణవర్షము కురిపించారు. నీ కుమారులు వారి ధాటికి ఆగలేకపోయారు.

సమయంలో నకులుని కుమారుడు శతానీకుడు తన సైన్యముతో కేకయ, పాంచాల రాజులకు సాయంగా వచ్చాడు. వారితో కలిసి కౌరవ సేనలను తునుమాడుతున్నాడు. ఇంతలో సూర్యుడు అస్తమించాడు. భీష్ముడు ఆ రోజుకు యుద్ధం చాలించమని అనుజ్ఞ ఇచ్చాడు. ఇరు పక్షముల సైన్యములు తమ తమ శిబిరములకు మరలాయి. ఈ ప్రకారము సంజయుడు ఆరవ దినము జరిగిన యుద్ధ విశేషములను ధృతరాష్ట్రునకు ఎరింగించాడు. అని వైశంపాయనుడు జనమేజయునకు మహా భారత కధను సవిస్తరంగా చెప్పాడు.

మహాభారతము, - భీష్మ పర్వము,- ద్వితీయ ఆశ్వాసము సంపూర్ణము

ఓం తత్సత్ . ఓం తత్సత్ . ఓం తత్సత్

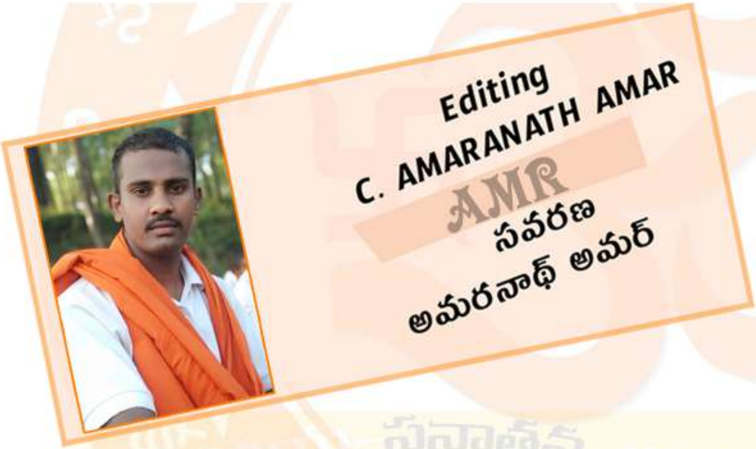

www.sanatanadharm.com
అమరనథ్ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

వైశంపాయనుడు జనమేజయునకు మహాభారత కధను ఈ విధంగా చెప్ప సాగాడు. ఆరవ రోజు యుద్ధములో తన కుమారుడు దెబ్బతినడం, మూర్ఛిల్లడం విన్న ధృతరాష్ట్రుడు తీవ్రమైన భేదమును పొంది సంజయునితో తరువాత ఏమి జరిగినది అని అడిగాడు. దానికి సంజయుడు ఇలా చెప్ప సాగాడు. మహారాజా! ఆ రోజు రాత్రి నీ కుమారుడు సుయోధనుడు తాత భీష్మని వద్దకు పోయి "పితామహా! పాండవుల బలములు రోజు రోజుకూ రెచ్చిపోతున్నాయి. ఈ రోజు నీ ఎదుటనే నేను భీముని చేతిలో మూర్ఛ పోయి భంగపడ్డాను. ఇంతకన్న అవమానము నాకు ఏమి కలదు? కుంతీ తనయులను గెలవడానికి నిన్నే నమ్ముకున్నాను. నీవు యుద్ధములో దేవతలను కూడా జయిస్తావని అంటారు. కాని పాండువు లను ఏమీ చెయ్యలేక పోతున్నావు. మరి వారికి ఇంత బలము ఎలా వచ్చిందో తెలియడం లేదు." అని అన్నాడు. దానికి భీష్ముడు "సుయోధనా! నన్ను నిందించెద వేలనయ్యా. నేనేమన్నా యుద్ధము చెయ్యకుండా ఊరుకున్నానా! నా రధం చూడగానే ఎన్ని సార్లు శత్రుసైన్యము వెన్నిచ్చి పారిపోలేదు! నీకు ఎప్పటి నుండియో చెపుతున్నాను. పాండవులను గెలవడం అంత సులభం కాదు అని. కాని నా మాట నీవు పెడచెవిని పెట్టావు. అయినా నీవు వగవకుము. నీకు విజయం కలిగేట్టు పోరాడతాను." అని అన్నాడు. ఆమాటలతో ఊరట చెందిన సుయోధనుడు తన శిబిరమునకు పోయి ఆ రోజు నిద్రించాడు. మరునాడు ఉదయం కురు సైన్యము, పాండవ సైన్యము బారులు తీర్చాయి. భీష్ముడు కౌరవ సైన్యముతో మండల వ్యూహమును పన్నాడు. సుయోధనుడు తన సైన్యముతో వ్యూహ మధ్యమున నిలిచాడు. నీ కుమారులు అతనికి ఇరుపక్కల నిలిచారు. యుధిష్ఠిరుడు మన మండల వ్యూహమును పరికించి, తన సేనా పతి ధృష్టద్యుమ్నుని పిలిచి వజ్రవ్యూహమును పన్నమని చెప్పాడు.

ఇరు పక్షములు యుద్ధమునకు సన్నద్ధమైనాయి. తూర్యనాదములు మిన్నుముట్టాయి. ఒకరితో ఒకరు తలపడ్డారు. ద్రోణుడు విరాటుని, అశ్వత్థామ శిఖండిని, దుర్యోధనుడు ధృష్టద్యుమ్నుని, మద్రపతి శల్యుడు నకులసహదేవులను, విందానువిందులు యుధామన్యుని, పెక్కుమంది రాజులు అర్జునుని మార్కొన్నారు. పోరు ఘోరంగా జరుగుతూ ఉంది. భీమసేనుడు కృతవర్మను; అభిమన్యుడు చిత్రసేన, దుశ్శాసన, వికర్ణులను; ఘటోత్కచుడు, భగదత్తుని; సాత్యకి అలంబసుని; ధృష్ట కేతుడు భూరిశ్రవసుని; చేకితానుడు కృపాచార్యుని; ధర్మరాజు శ్రుతా యువును, పలువురు రాజులు భీష్ముని, యుద్ధంలో ఎదు ర్కొన్నారు. అర్జునుడు తన మీదకు వచ్చిన యోధులపై తన రెండు హస్తము లతో గాండీవము నుండి శర వర్షము కురిపించాడు. వారలం దరూ ఒక్కపెట్టున చెలరేగారు. కృష్ణార్జునులను తమ బాణము లతో ముంచె త్తారు. అది చూచి నీ కుమారులందరూ జయజయ ధ్వానాలు చేసారు. అప్పుడు అర్జునుడు కోపించి మహేంద్ర అస్త్రమును ప్రయోగించాడు. ఆ అస్త్రము కౌరవ వీరులు ప్రయోగించిన శరములను చించి చెండా డింది. వారి రధములకు కట్టిన హయములను చంపింది. మంధర పర్వతము పాలసముద్రమును చిలికినట్టు కౌరవ బలములను మహేం

అమరనాధ్ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

ద్రాస్త్రము కలచి వేసింది. ఆ మహేంద్రాస్త్ర ధాటికి తట్టుకోలేక కౌరవ యోధులందరూ భీష్ముని వెనక చేరారు. త్రిగర్తాధీశుడు మొదలగు రాజులు తమ తమ సైన్యములతో పక్కలకు పారిపోతున్నారు. భీష్ముడు ఒక్కడే తన రధమును అర్జునుని మీదికి పోనిచ్చాడు. ఇది చూచాడు సుయోధనుడు. కౌరవ యోధు లారా! ఏమిటిది! మీరు పారిపోతున్నారా! తాత భీష్ములు ఒంటరిగా పోరాడుతుండగా మీరు చూస్తూ ఉంటారా! మీలాంటి మనుషులను నేను ఇంతవరకూ చూడలేదు. వెళ్లండి. భీష్మునికి తోడుగా నిలవండి." అని అరిచాడు. అప్పుడు రోషం తెచ్చుకొని కురుయోధులు భీష్మునికి ఇరు పక్కల చేరి ఆయనకు తోడుపడ్డారు. మరొక చోట ద్రోణుడు విరాటుని విల్లును, ధ్వజమును రెండు బాణములతో విరిచాడు. విరాటుడు మరొక విల్లు తీసుకున్నాడు. ద్రోణుని శరీరములో మూడు బాణములను దించాడు. ద్రోణుని రధ సారధిని చంపాడు. మరొక నాలుగు బాణములతో ద్రోణుని విల్లు విరిచాడు. ద్రోణుడు కోపంతో ఊగిపోయాడు. ఎనిమిది బాణములతో విరాటుని రధాశ్వములను ఖండించాడు. రధమును కూల్చాడు.

విరాటుడు వెంటనే తన కుమారుడు శంఖుని రధము అధిరోహించాడు. తన కుమారుని తో కలిసి ద్రోణుని మీద శర వర్షము కురిపించాడు. ద్రోణుడు వెంటనే ఒక దివ్యాస్త్రం సంధించి విరాటుని కుమారుడు శంఖుని కొట్టాడు. ఆ బాణము అతని గుండెలను చీల్చుకుంటూ వెళ్లింది. విరాటుని కుమారుడైన శంఖుడు విల్లు అమ్ములు విడిచి పెట్టి రధము మీద కూలిపోయాడు. మరణించాడు. తన కుమారుని మరణం చూచిన విరాటుడు తన సైన్యముతో సహా అక్కడ నుండి పారిపోయాడు. అది చూచిన శిఖండి, అశ్వత్థామ ఫాల భాగమున మూడు క్రూరమైన బాణములు నాటాడు. అశ్వత్థామ కోపించి శిఖండి వేసిన బాణములను మధ్యలో తుంచి, తన బాణపరంపరతో శిఖండి రధమునకు కట్టిన హయములను, సూతుని చంపాడు. విల్లును, రధమునకు కట్టిన కేతనమును విరిచాడు. శిఖండి రధమునుండి కిందికి దుమికి ఒక ఖడ్గమును తీసుకొని అశ్వత్థామ వేయు బాణములను తన కరవాలముతో త్రుంచుతున్నాడు. అది చూచి అశ్వత్థామ శిఖండి పట్టు కున్న కత్తిని విరగ గొట్టాడు. శిఖండి వెంటనే పక్కనే ఉన్న సాత్యకి రధం ఎక్కాడు.

మరొక రంగమున, ధృష్టద్యుమ్నుడు సుయోధనుని మీద శర వర్షం కురిపించాడు. నీ కుమారుడు, సుయోధనుడు, వాటిని మధ్య లోనే ఖండించి, అతి క్రూరమైన బాణములను ధృష్టద్యుమ్నుని మీదికి ప్రయో గించాడు. అప్పుడు ధృష్టద్యుమ్నుడు సుయోధనుని విల్లు విరిచాడు. సుయోధనుడు మరొక విల్లు తీసుకునే లోపల ఆ విల్లు కూడా విరి చాడు. అతని రధాశ్వములను చంపాడు. రధం విరగ్గొట్టాడు. సుయో ధనుడు తన కరవాలము తీసుకొని నేల మీదికి దుమికాడు. ధృష్ట ద్యుమ్నుని మీదికి ఉరికాడు. అప్పుడు శకుని సుయోధనుని తన రధం మీదికి ఎక్కించుకొని పక్కకు తీసుకెళ్లాడు. సాత్యకి అలంబసుని మీద అతి క్రూరమైన బాణ ప్రయోగము చేసాడు. అప్పుడు రాక్షసవీరుడు అలంబసుడు అర్ధ

అమరనాధ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

చంద్రబాణముతో సాత్యకి విల్లు విరిచాడు. సాత్యకి శరీరం అంతా తూట్లు పడేట్టు బాణము లను వదిలాడు. అప్పుడు సాత్యకి ఇంద్రాస్త్రమును ప్రయోగించాడు. అలంబసుని మాయలు మటుమాయం చేసాడు. అలంబసుని ముప్పు తిప్పలు పెట్టాడు. సింహనాదం చేసాడు. అలంబసుడు అక్కడనుండి పారిపోయాడు. అంతట సాత్యకి కురుబలముల మీద విరుచుకుపడ్డాడు.

మరొక రంగమున కృతవర్మ భీమసేనుని తో యుద్ధానికి దిగాడు. భీముడు కృతవర్మ రధమునకు కట్టిన హయములను చంపాడు. సారధిని చంపాడు. రధం విరగ్గొట్టాడు. కృతవర్మ ఒళ్లంతా బాణములతో ముంచె త్తాడు. అప్పుడు కృతవర్మ వృషకుని రధము ఎక్కాడు. భీమసేనుడు కృత వర్మను వదలి, తన రధమును మహా వేగంతో కౌరవ సేనల మీదికి పోనిచ్చాడు. 22 అని చెప్పిన సంజయుని చూచి ధృతరాష్ట్రుడు " సంజయా! నువ్వు ఎప్పుడూ కౌరవ సేనల రధములు విరిగాయి, కౌరవులు చచ్చారు అని మన వాళ్ల గురించే చెపుతావు. మరి పాండవుల బలములలో ఏమాత్రం తరుగు లేనట్టు వారు విజయులైనట్టు మాయ?" అని అన్నాడు వ్యంగంగా. మాట్లాడతావు. ఇది ఏమి దానికి సంజయుడు "మహారాజా! కౌరవ బలములు కూడా వారి వారి శక్తి మేరకు యుద్ధం చేస్తున్నాయి. కాని సముద్రములోనికి చొచ్చు కొని పోయిన నదుల వలె, పాండవ బలముట ధాటికి తాళలేకున్నారు. వెనక్కు మరలుతున్నారు. అది వాళ్ల తప్పు కాదు. నీవు చేసిన తప్పుకు, దాని వలన వాటిల్లిన చేటుకు, ఇప్పుడు శోకించి ప్రయోజనము లేదు.

యుద్ధము జరిగిన విధము చెప్పెదను. అవధరింపుము." అని మరల యుద్ధ విశేషములను చెప్పసాగాడు. "అవంతీ దేశాధీశులగు విందానువిందులను యుధామన్యుడు తన శరపరంపరతో కప్పివేసాడు. అనువిందుని రధమును విరగ్గొట్టాడు. అనువిందుడు విందుని రధం ఎక్కాడు. అప్పుడు యుధామన్యుడు విందుని రధ సారధిని ఒక బాణంతో కొట్టాడు. సారధి చనిపోగానే, రధమునకు కట్టిన హయములు చెల్లాచెదరయ్యాయి. వారి సైన్యము కూడా కకావికలయింది. మరొక చోట, భగదత్తుని ధాటికి పాండవున సేనలు వెను దిరి గాయి. అప్పుడు ఘటోత్కచుడు రంగంలోకి దిగి తమ సేనలకు ధైర్యం చెప్పాడు. అతనిని చూచి మరల పాండవుల సేనలు యుద్ధోన్ముఖు లయ్యాయి. ఘటోత్కచుడుభగదత్తుని మీద శరవర్షము కురిపించాడు. తన మీద ప్రయోగించిన బాణములు అన్ని భగదత్తుడు విరిచాడు. పదు నాలుగు బాణములతో ఆ అసురుని కొట్టాడు. అతని రధం విరి చాడు. అప్పుడు ఘటోత్కచుడు శక్తిని ప్రయోగించాడు. భగదత్తుడు ఆ శక్తిని మధ్యలోనే తుంచాడు. ఘటోత్కచుని తన బాణములతో నొప్పిం చాడు.

భగదత్తుని ధాటికి ఆగలేక ఘటోత్కచుడు పారిపోయాడు. అంతట భగదత్తుడు తన గజముతో పాండవ సైన్యము మీద విరుచుకు పడ్డాడు. మరొక రంగమున శల్యుని మీద నకుల సహదేవులు శరవృష్టి కురిపించారు. అప్పుడు శల్యుడు

అమరనాధ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

బెదరక నకులుని రధం విరగ్గొట్టాడు. నకులుడు సహదేవుని రధము ఎక్కాడు. అప్పుడు సహదేవుడు ఒక క్రూరమైన బాణమును ప్రయోగించాడు. ఆ బాణము శల్యుని తాకి అతనిని మూర్ఛిల్ల చేసింది. శల్యుడు రథం లో పడిపోయాడు. అప్పుడు శల్యుని రధ సారధి తన రధమును పక్కకు తీసుకుని వెళ్లాడు. అది చూచి నకులసహదేవులు సింహనాదం చేసారు. శంఖములు పూరించారు. అప్పటికి మధ్యాహ్నం అయింది. మరొక చోట యుధిష్ఠిరుడు శ్రుతాయువు మీద తొమ్మిది అమ్ములు ప్రయోగించాడు. శ్రుతాయువు వాటిని మధ్యలోనే తుంచి, ఏడు బాణములను యుధిష్ఠిరుని మీద వదిలాడు. ధర్మరాజుకు కోపం వచ్చింది. వరాహ కర్ణ మును పోలి ఉన్న నారాచము తో శ్రుతాయువు వక్షస్థలముచీల్చాడు. మరొక బాణముతో అతని జండా విరగ్గొట్టాడు. శ్రుతాయువు ఏడు బాణములతో ధర్మజుని నొప్పించాడు. ధర్మజుడు మహోగ్ర కోపమున శ్రుతాయువు రధమునకు కట్టిన గుర్రములను చంపాడు. అతని విల్లు విరిచాడు. కేతనమును ఖండించాడు. అతని శరీరం రక్తమయం చేసాడు. అప్పుడు శ్రుతాయువు భీతుడయి పారిపోయాడు. అది గమనించిన కౌరవ సేనలు కకావిక లయ్యాయి. పాండవ యోధుల జయజయధ్వానాలు మిన్నుముట్టాయి. మరొక చోట చేకితానుడు, కృపాచార్యుడు ఒకరి మీద ఒకరు విజృం భించారు. చేకితానుడు కృపాచార్యుని పై నిశితమైన శరములు గుప్పిం చాడు. చేకితానుని విల్లు విరిచాడు. రధాశ్వములను చంపాడు. చేకి తా నుడు తన గదను తీసుకొని రధము దిగి కృపాచార్యుని రధము విర గొట్టాడు. రధమునకు కట్టిన హయములను చంపాడు. అప్పుడు కృపా చార్యుడు 16 నిశితమైన బాణములతో చేకితానుని కొట్టాడు. చేకి తానుడు తన గదను కృపాచార్యుని మీదికి విసిరాడు. కృపాచార్యుడు ఆ గదలను మధ్యలోనే ఖండించాడు. వెంటనే చేకితానుడు తన రధము నుండి దిగి ఒక వాడియైన ఖడ్గమును తీసుకున్నాడు. అది చూచి కృపా చార్యుడు కూడా ఒక ఖడ్గమును తీసుకొని చేకితానుని మీదికి దూకాడు. ఒకరితో ఒకరు ఖడ్గ యుద్ధము చేసుకొని ఇరువురూ మూర్ఛిల్లారు. అది చూచి కౌరవబలములోనుండి శకుని, పాండవుల బలములలో నుండి కరకర్షణుడు వచ్చి ఆ ఇరువురిని తమ తమ రధముల మీద ఎక్కించు కొని ఆవలకు తీసుకొని వెళ్లారు.
మరొక చోట ధృష్టకేతుడు భూరిశ్రవసుడు ఘోరంగా యుద్ధం చేస్తున్నారు. ధృష్టకేతుడు తొమ్మిది బాణములను భూరిశ్రవసుని మీద ప్రయోగించాడు. భూరిశ్రవసుడు దానికి ప్రతిగా ధృష్టకేతుని రధ మునకు కట్టిన హయములను చంపాడు. అతని శరీరము పై కరకు టమ్ములను ప్రయోగించాడు.
ధృష్టకేతువు ఇంక పోరాడలేక కొంచెం దూరంలో నున్న శతానీకుని రథం మీదకు ఎక్కి వేరొక చోటికి వెళ్లాడు. మరొక చోట అభిమన్యునకు, దుశ్శాసన, వికర్ణ, చిత్రసేనులకు మధ్య మహాయుద్ధం జరిగింది. అభిమన్యుడు వారందరి రథములు విరగ్గొట్టాడు. కాని వారిని చంపలేదు. భీముని కోసం అట్టిపెట్టాడు. ఇది చూచిన భీష్ముడు అనేక మంది రాజులతో కూడి అక్కడికి వచ్చి దుశ్శాస నునికి సాయంగా అభిమన్యునితో యుద్ధం చేస్తున్నాడు. అప్పుడు అభిమన్యుడు ఒంటరి వాడయ్యాడు. ఇది చూచి అర్జునుడు కృష్ణునితో ఇలా అన్నాడు.

అమరనాధ్ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

"కృష్ణా! భీష్మునితో సహా మహా యోధులందరూ ఒకే చోట ఉన్నారు. మన రధమును అక్కడకుపోనిమ్ము. అన్నాడు. వెంటనే కృష్ణుడు తమ రధమును భీష్ముని వద్దకు తీసుకొని వెళ్లాడు. కాని మధ్యలోనే త్రిగర్త దేశాధీశుడు అర్జునుని ఎదుర్కొన్నాడు. అతనిని చూచి అర్జునుడు "తమరు కౌరవ సేనలో కల్లా మేటి యోధులని విన్నాము. ఈ రోజు తమరు నాతో భయపడకుండా యుద్ధం చెయ్యాలి. అని అన్నాడు. వెంటనే అతని మీద శరవర్షము కురిపించాడు. అది చూచిన కౌరవ సైన్యము పార్ధుని మీదికి ఒక్కపెట్టున ఉరికింది. పాండవ బలములు కూడా అర్జునునికి తోడుగా కౌరవ బలములతో పోరుకుతల పడ్డాయి. పోరు ఘోరమయింది. అప్పుడు అర్జునుడు తన నిశిత బాణములతో కౌరవ వీరుల రధముల కు కట్టిన హయములను చంపాడు. రధములను విరగ్గొట్టాడు. కేతనములను విరిచాడు. వారి విల్లులను విరగ్గొట్టాడు. యుద్ధరంగమంతా యధేచ్ఛగా విహరిస్తున్నాడు. ఇంతలో సాయంత్రం అయింది. అప్పుడు త్రిగర్తాధీశుడు తన చక్రరక్షకులు 32 మందిని అర్జునుని మీదికి పంపాడు. వారందరినీ అర్జునుడు 64 బాణములతో సంహరించాడు. అది చూచి త్రిగర్తాధీశుడు సుశర్మ తానే స్వయంగా అర్జునునితో తలపడ్డాడు. ఇంతలో శిఖండి మొదలగు వీరులు వారి మధ్యకు వచ్చి సుశర్మను ఎదుర్కొన్నారు. తనకు ఎదురుగా దుర్యోధనుడు, సైంధవుడు ఉన్నప్పటికినీ వారిని క్రీగంటితో చూచుచూ, వారి జోలికి పోకుండా భీష్ముని మీదికి తన రధం పోనిమ్మన్నాడు అర్జునుడు. తన మీదికి వచ్చుచున్న శల్యుని తో యుద్ధం చేయకుండా యుధిష్ఠిరుడు, భీముడు, నకుల సహదేవులతో కూడి, పార్ధునికి సాయంగా వెళ్లాడు. ఆ ప్రకారము తన మీదికి వచ్చిన పాండవు లతో పోరుతున్నాడు భీష్ముడు. ఇంతలో నీ కుమారుడు సుయోధనుడు, సైంధవునితో కలిసి పాండవుల మీదికి దూకాడు. శలుడు, శల్యుడు, చిత్రసేనుడు, కృపా చార్యునితో కలిసి పాండవులతో తలపడ్డారు. ఇంతలో శిఖండి మధ్యలో దూరి భీష్మునికి ఎదురుగా నిలబడ్డాడు. భీష్ముడు వాడితో యుద్ధం చెయ్యడం ఇష్టం లేక శిఖండి విల్లును మాత్రం తుంచి పక్కకు పోయాడు. ఇది చూచిన యుధిష్టరుడు "శిఖండీ! భీష్ముని చంపుతాను అన్న నీ ప్రతిజ్ఞ మరిచావా! భీష్ముని తో యుద్ధం చెయ్యి. అని అరిచాడు. ఆ మాటలు విన్న శిఖండి భీష్ముని మీద బాణ వర్షం కురిపించాడు. అది చూచిన శల్యుడు శిఖండి మీద ఆగ్నేయాస్త్రము ప్రయోగించాడు. దానికి జంకక శిఖండి దానికి విరుగుడుగా శల్యుని మీద వరుణాస్త్రము ప్రయోగించాడు. విరిచాడు.

భీష్ముడు ధర్మతనయుని విల్లును తుంచాడు. కేతనమును అది చూచి భీముడు రధము దిగి తన గద తీసుకొని సుయోధనుని మీదికి వెళ్లాడు. ఈ సమయమున సైంధవుడు మహా రౌద్రముతో 500 వాడియైన బాణములు భీముని మీద ప్రయోగించాడు. భీముడు వాటిని లక్ష్యపెట్టక తన గదతో వాటిని చూర్ణము చేసాడు. సైంధవుని గుర్రములను చంపాడు. రధం విరిచాడు. వెంటనే సైంధవుడు వేరొక రధం ఎక్కిపారిపోయాడు. సైన్యముకూడా పారిపోసాగారు. అతని వెంట కౌరవ ఇది చూచిన

అమరనాధ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

సుయోధనుడు తన సైన్యమును పారిపోవలదని వారిస్తూనే, భీముని తో తలపడ్డాడు. ఇంతలో
చిత్ర సేనుడు మధ్యలో వచ్చి భీముని మీద తన శక్తి బాణమును ప్రయోగించాడు. భీముడు తన
గదను చిత్రసేనుని మీదికి విసిరాడు. ఆ గద ఆ శక్తి బాణమును ఖండించి ఆకాశంలో గిరా గిరా
తిరుగుతుంటే అది తమ మీద పడు తుందేమోనని కౌరవ సైనికులు భీతి చెందారు. రారాజు
మాటకూడా వినకుండా పారిపోసాగారు. ఆ గద తన మీదికి రావడం చూచిన త్రసేనుడు రథం
మీది నుండి దిగి పారిపోయాడు. తరువాత ఆగద చి త్ర సేనుని రథమును, గుర్రములను పొడి
పొడి చేసింది. ఆప్రకారం పారిపోతున్న చిత్రసేనుని తన రథం మీదికి ఎక్కించుకొని
పారిపోయాడు వికర్ణుడు.

భీష్ముడు పాండవాగ్రజుని రథమునకు కట్టిన గుర్రములను
చంపాడు. అతని శరీరం నిండా బాణపరంపరకురిపించాడు. ధర్మనం దనుడు కోపించి శక్తి
బాణమును ప్రయోగించాడు. భీష్ముడు దానిని తుంచాడు. ధర్మనందనుడు పక్కనే ఉన్న నకుల
సహదేవులు రథము మీదికి ఎక్కాడు. భీష్ముడు నకుల సహదేవుల మీద శరసంధానము
చేసాడు. వారిని నొప్పించాడు. ధర్మరాజు తన సైన్యములో గల రాజులను భీష్మునితో
పోరవలసినదని ఆదేశించాడు. పాండవ సైన్యము ఒక్క పెట్టున భీష్మునితో తలపడింది. భీష్ముడు
ఏమాత్రం జంకక, పాండవ సైనికుల శిరములు తాటి పండ్ల వలె ఖండించాడు. పాండవ
సైన్యములో యధేచ్ఛగా విహరిస్తూ పాండవ సేనలను నిర్మూలిస్తున్నాడు. పాండవులు
ఆశ్చర్యంతో చూస్తున్నారు. ఇంతలో శిఖండి భీష్మునికి ఎదురుగా పోయి అతని మీద అతి
క్రూరమైన అస్త్రములు ప్రయోగించాడు. వాటిని లక్ష్యపెట్టక భీష్ముడు అతని ముఖము కూడా
చూడకుండా మరొక దిక్కుగా తిరిగి పాండవ సైన్యమును తునుమాడుతున్నాడు. యుద్ధ
రంగమున మరి యొక చోట సాత్యకి, దృష్టద్యుమ్నుడు కలిసి కురు సేనలను
తునుమాడుతున్నారు. వారిని విందాను విందులు ఎదుర్కొన్నారు. దృష్టద్యుమ్నుని రథమునకు
కట్టిన గుర్రములను చంపారు. విరథుడైన ధష్టద్యుమ్నుడు సాత్యకి రథము ఎక్కాడు. ఇది చూచి
ధర్మజుడు తన బలములతో వారికి సాయంగా వచ్చాడు. రారాజు తన సేనలకు ధర్మరాజును
ఎదుర్కొనమని చేతితో సైగ చేసాడు. తాను కూడా భీష్ముడు, ద్రోణుని తో సహా ధర్మరాజును
ఎదుర్కొన్నాడు. ధర్మజునికి అర్జునుడు సాయంగా వచ్చాడు. ద్రోణుడు అర్జునుని మీద క్రూరమైన
బాణములు ప్రయోగించాడు. ఇది చూచిన కౌరవ సేనలు ఇనుమడించిన ఉత్సాహంతో
పాండవుల సేనల మీదికి దుమికాయి. ధర్మరాజు తన సేనలకు ధైర్యము చెపుతూ రణమునకు
పురికొల్పాడు. ఇరు పక్షములు ఘోరంగా యుద్ధం చేస్తున్నాయి. ఇంతలో సాయంత్రం అయింది.
సూర్యుడు పడమటి దిక్కున అస్తమించాడు. త్రిగర్తాధీశుడు సుశర్మను, సైంధవుడు మొదలగు
రాజ ప్రముఖులను ఓడించి సవ్యసాచి, ధర్మజునకు ఆనందం కలిగించాడు. భీమసేనుడు
అన్నగారైన అర్జునునకు బాసటగా నిలిచి కురువీరులను తునుమాడాడు. ఆ రోజుకు యుద్ధం
విరమించవలసినదని ధర్మరాజు ఆదేశించాడు. వెల్లివిరిసిన ఆనందోత్సాహాలతో పాండవులు

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

తమ తమ శిబిరములకు వెళ్లారు. నీ కుమారుడు కూడా యుద్ధం విరమించాడు. అందరూ తమ తమ స్కంధావారములను చేరుకున్నారు. ఆ ప్రకారము ఏడవ నాటియుద్ధము ముగిసినది." అని సంజయుడు ధృతరాష్ట్రునితో చెప్పాడు.
ఎనిమిదవ రోజున భీష్ముడు కూర్మ వ్యూహమును పన్నాడు. (కూర్మము అనగా తాబేలు. టార్టాయిస్) వేగుల వలన ఆ సమాచారము తెలుసు కున్న ధర్మతనయుడు ధృష్టద్యుమ్నుని చూచి "భీష్ముడు కూర్మ వ్యూహము పన్నాడు. దానికి ప్రతి వ్యూహము ఏది అని ఆలోచించండి. అని అడి గాడు. కౌరవ వ్యూహమునకు ప్రతిగా ధృష్టద్యుమ్నుడు శృంగా టక వ్యూహము పన్నాడు. ఇరు పక్షముల సైన్యములు తమ తమ వ్యూహ ములతో ఎనిమిదవ రోజు యుద్ధమునకు సన్నద్ధమయ్యాయి. భేరి మృదంగ ధ్వానాలు మిన్ను ముట్టాయి. యుద్ధం మొదలయింది. రథములు, ఏనుగులు, హయ ములు, కాల్బలము రణరంగ లో విహరిస్తుంటే రేగిన దుమ్ము ఆకాశం అంతటిని కప్పివేసింది. భీష్ముడు సింహనాదం చేసాడు. పాండవ సైన్యము లో కి చొచ్చుకుని పోయి వీరవిహారం చేస్తున్నాడు. భీష్ముని పరాక్రమానికి ఆగలేక పాండవ సైన్యాలు పలాయనమయ్యాయి.
అది చూచి భీమ సేనుడు ఆగ్రహంతో భీష్ముని ఎదుర్కొన్నాడు. ఒకే ఒక్క బాణంతో భీష్ముని సారథిని చంపాడు. భీష్ముని రథమునకు కట్టిన అశ్వములు పట్టుదప్పి తమ ఇష్టం వచ్చినట్టు పరుగెత్తాయి. అది చూచి పాండవ వీరులు, సైనికులు జయజయధ్వానాలు చేసాయి. ఆ సమయ ములో నీ కుమారుడు సునాభుడు అమిత మైన పరాక్రమంతో భీమ సేనుని ఎదుర్కొన్నాడు. భీమసేనుడు కోపంతో ఒకే ఒక్క బాణంతో సునాభుని తల నరికాడు. భీకరంగా సింహనాదం చేసాడు. అది చూచి ఖిన్నులైన నీ కుమారులు ఆదిత్యకేతుడు, అపరా జితుడు, బహ్వాసి, పండితుడు, కుండధారుడు, విశాలాక్షుడు, మహోదరుడు, ఒక్కుమ్మడిగా భీమసేనుని మీద పడ్డారు. తమ తమ బాణములతో భీమసేనుని శరీరమును కొట్టారు. భీమసేనుడు జంక కుండా, వారి మీద, అతి క్రూరమైన బాణములు ప్రయోగించాడు. అర్ధ చంద్రాకార బాణములతో వారి నందరిని యమసదనమునకు పంపాడు. ఇది చూచిన నీ కుమారులు "భీమసేనుడు నాడు కురుసభలో చేసిన భీషణ ప్రతిజ్ఞ ఈ రోజే నెరవేర్చు కుంటాడేమో!" అను కున్నారు. "విదురుని పలు కులు సత్యములు అవుతున్నాయి." అని మనసులో తల్చుకున్నారు. భీమసేనుని ధాటికి నిలువలేక పారిపోయారు. """
సుయోధనుడు తన చుట్టు ఉన్న కురు వీరులను చూచి వారి నందరినీ భీమసేనునితో యుద్ధం చేయండని పురికొల్పాడు. వడివడిగా భీష్ముని వద్దకు పోయి "పితామహా! చూచితిరా ! భీమసేనుడు నా తమ్ముల నందరిని చంపుతూ ఉంటే మీరు చూస్తూ ఊరుకుంటారా! మీలో ఒక్కరికీ పౌరుషం రాలేదా! మిగిలిన నా తమ్ములను కూడా ఒక్కుమ్మడిగి చావగోరి ఈ ప్రకారం మౌనం వహించారా!" వాపోయాడు. సుయోధనుని దుఃఖమును చూచి భీష్ముడు కూడా చలించిపోయాడు. సుయోధనా! నీకు ముందే

అమరనాథ్ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

చెప్పానుకదా. పాండవులను జయిం చుటకు ఆ పరమేశ్వరుని కైనా సాధ్యం కాదని. నీ తమ్ములలో ఎవరు భీమ సేనునికి ఎదురుపడ్డా వారిని రక్షించడం నా కే కాదు ఎవరికీ సాధ్యంకాదు. దీని గురించి శోకించి ప్రయోజనము లేదు. ఇంక మనకు మిగిలింది ఒకటే మార్గము. యుద్ధంలో మరణిస్తే వీర స్వర్గ లోకప్రాప్తి కలుగుతుంది అనే ఆశతో పోరాడాలి. మా శక్తి కొలదీ మేము పోరాడతాము. విజయము మనలనే వరించవచ్చుకదా! అని పలికాడు భీష్ముడు." అని చెప్పాడు సంజయుడు. సంజయుని మాటలు విన్న ధృతరాష్ట్రుడు "అయ్యో! ఎంతటి దురవస్థ దాపురించినది. భీష్మ, ద్రోణులు ఉండి కూడా నా కుమారులు దారుణంగా భీమసేనుని చేతిలో మరణించారే! ఏం చేస్తాం. నేను చెప్పిన మాటలు వినకుండా సుయోధనుడు తన తమ్ముల చావును కొని తెచ్చుకున్నాడు. సంజయా! గతజల సేతుబంధనమేల గాని తరువాత జరిగిన విశేషములు వివరింపుము." అని దుఃఖంతో అడిగాడు.

సంజయుడు ఎనిమిదవ నాటియుద్ధవిశేషములు ఇలా చెప్ప సాగాడు. 'ఆ ప్రకారము కురుకుమారుల మరణమును చూచిన భీష్ముడు కోపోద్రిక్తుడయ్యాడు. భీమసేనుని మీదికి తన రధమును పోనిచ్చాడు. ఇది చూచిన ధర్మనందనుడు చేయి ఊపి ధృష్టద్యుమ్నుని, శిఖండిని, సాత్యకిని, భీమునికి సాయంగా అక్కడికి రమ్మని సైగ చేసాడు. వారందరూ వెంటనే అక్కడికి చేరుకున్నారు. సుయోధనునితో ప్రేరేపింప బడిన రధికులు అర్జునుని ఎదుర్కొన్నారు. చేకితానుడు, ద్రౌపదీ కుమా రులు సాయం రాగా, అర్జునుడు వారందరి మీద విరుచుకుపడ్డాడు. మరొక పక్క అభిమన్యుడు, భీమకుమారుడు ఘటోత్కచుడు కౌరవ సేనను తునుమాడుతున్నారు. ద్రోణాచార్యుడు త్ర విచిత్ర రీతులతో తన రధమును నడిపించుచూ ద్రుపదుని సేనలమీద శరవర్షము కురిపిస్తున్నాడు. భీమసేనుడు కౌరవ సేనలో గల గజ బలమును తన నిశిత శరములతో నేల కూలుస్తున్నాడు. నకుల సహదేవులు మహా పరాక్రమంతో తమ తమ కరవాలములతో కౌరవుల ఆశ్విక సైన్యమును మట్టు పెడుతున్నారు. ఈ సమయంలో అర్జునుని కుమారుడు ఇరావంతుడు (నాగ కన్య ఉలూచి కుమారుడు) తన ఆశ్విక దళంతో కౌరవ సైన్యమును చుట్టుముట్టాడు. అది చూచిన శకుని తమ్ములు ఆరుగురు, శుకుడు, శర్మ వంతుడు, వృషకుడు, ఆర్జవుడు, గజుడు, గవాక్షుడు, అను వారలు తమ తమ ఆశ్విక బలములతో ఇరావంతుని ఎదుర్కొన్నారు. వారి మధ్యపోరు ఘోరంగా సాగుతూ ఉంది. వారు ఇరావంతుని గుర్రమును చంపారు. అప్పుడు ఇరావంతుడు తన అశ్వము మీది నుండి కిందికి దుమికి తన కరవాలముతో యుద్ధం చేస్తున్నాడు. శకుని తమ్ములు కూడా తమ తమ అశ్వముల మీది నుండి కిందికి దిగి యుద్ధం చేస్తున్నారు. ఇరావంతుడు చిత్ర విచి త్ర గతులతో కత్తిని తిప్పుతూ వారి ఖడ్గ ప్రహరములను ఎదుర్కొంటున్నాడు. అదును చూచి ఆ ఆరుగురు శకుని తమ్ములను పన్నెండు ముక్కలుగా నరికాడు ఇరా వంతుడు. ఇది చూచిన సుయోధనుడు రాక్షస వీరుడు అలంబసుని చూచి "అలంబసా! వీడు ఈరోజు మన కురుసైన్యమును పూర్తిగా నాశనం చేసేట్టు ఉన్నాడు. నీవువెంటనే వాడిని ఎదుర్కొని హతమార్చు! "" చెప్పాడు. అప్పుడు

అమరనాథ అమర

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

రాక్షస వీరుడైన అలంబసుడు ఇరావంతుని అశ్వ సేనకు సమాంతరంగా మరొక అశ్వసేనను సృష్టించాడు. ఆశ్వికదళాలు ఒకదానితో ఒకటి తలపడ్డాయి. రెండు నశించి పోయాయి. రెండు ఆశ్విక దళాలు ఇరావంతుడు ఒంటరిగా పోరుతున్నాడు. అలం బసుని ఖడ్గము, విల్లు విరిచాడు. అలంబసుడు ఆకాశంలోకి ఎగిరాడు. మాయాయుద్ధం మొదలెట్టాడు. తన మాయాశరములతో ఇరావంతుని కొట్టాడు. ఇరావం తుడు కూడా అతనికి దీటుగా ఆకాశంలోకి ఎగిరాడు. అలంబసునితో మాయా యుద్ధం చేస్తున్నాడు. తన వాడియైన బాణము లతో ఇరావం తుడు అలంబసుని తలను ఖండించాడు. కాని అలంబసుడు చావలేదు. ఇరావంతుడు, తన తల్లిని, తాతగారిని తల్చుకున్నాడు. భయంకరమైన విషనాగులను సృష్టించాడు. (ఇరావంతుడు నాగరాజు మనుమడు, నాగ దేవత ఉలూచికి, అర్జునునికి జన్మించిన నాగ కుమారుడు.) అది చూచిన అలంబసుడు తాను డేగ రూపం ధరించాడు. ఆ విషనాగుల నన్నింటిని చంపాడు. వెంటనే నిజాకృతి ధరించాడు. ఒకే ఒక వేటుతో ఇరావంతుని శిరస్సు ఖండిచాడు. ఇరావంతుడు చనిపోయాడు. అప్పటికి మధ్యాహ్నం అయింది. ఇరావంతుని మరణము చూచిన ఘటోత్కచుడు తన రాక్షస సైన్యముతో కౌరవ సేన మీద విరుచుకు పడ్డాడు. తన శూలాయుధంతో గజ, అశ్వ, పదాతి దళములను గుచ్చి పైకెత్తి, నేలకేసి బాదుతున్నాడు. అందరినీ మూకుమ్మడిగి చంపు తున్నాడు. ఇది చూచిన సుయోధనుడు, వంగ దేశాధిపతి, తమ తమ గజసైన్యములతో ఘటోత్కచుని ఎదుర్కొన్నారు. ఆ గజబలమును చూచి ఘటోత్కచుడు పొంగిపోయాడు. భుజములు చరిచాడు. ఒక కరవాల ముతో ఆ ఏనుగుల తొండములను, దంతములను, శిరములను ఖండిస్తున్నాడు. సుయోధనుని గజబలమును నాశనం చేస్తున్నాడు. ఇది చూచి సుయోధనుడు తానే రణరంగములోకి దిగాడు. తన అత్యంత పదునైన బాణములతో ఘటోత్కచుని ప్రధాన అనుచరులైన వేగవంతుడు, విద్యుజ్జిహ్వుడు, బహ్వాసి మొదలగు వారిని చంపాడు. ఘటోత్కచుని శరీరాన్ని తన వాడి బాణములతో కప్పివేసాడు. ఘటో త్కచుడు కూడా ఒక విల్లు తీసుకొని సుయోధనుని మీద శర వర్షము కురిపించాడు.

సుయోధనుని చూచి "సుయోధనా! నాడు నిండుసభలో సత్యము, ధర్మము మరిచిపోయి, పాండవులను, మా తల్లిగారు ద్రౌపదిని అవమానించావు. దానికి ప్రతిఫలము ఇప్పుడే నేను నీకు అనుభవింప చేస్తాను." అని నల్లతాచులను పోలిన బాణములను సుయోధనుని మీద ప్రయోగించాడు. వాటిని మధ్యలోనే త్రుంచి, సుయోధనుడు 20 ఉగ్రమైన శరములను ఘటోత్కచుని మీద ప్రయోగించాడు. అప్పుడు ఘటోత్కచుడు అత్యంత శక్తివంతమైన శక్తి ఆయుధాన్ని సుయోధనుని మీద ప్రయోగించాడు. అప్పుడు వంగదేశాధిపతి ఆ శక్తి ఆయుధాన్ని అడ్డుకున్నాడు. కాని ఆ ఆయుధము వంగరాజు గజమును చీల్చింది. వంగరాజు నేల మీదికి దూకి పారిపోయి తన ప్రాణాలు కాపాడుకున్నాడు. ఇది చూచి అతని సైన్యము హాహా కారాలు చేసారు. అందరూ తలా ఒక దిక్కుకు పారిపోయారు. కాని

అమరనాథ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

సుయోధనుడు ఒక్కడే ఘటోత్కచుని ధైర్యంతో ఎదుర్కొన్నాడు. తాను నేర్చిన అన్ని అస్త్ర, శాస్త్రములను ప్రయో గించాడు. కాని అవి అన్నియూ ఘటోత్కచుని మాయాబలము ముందు వ్యర్ధములైనాయి. అప్పుడు సుయోధనుడు ఘటోత్కచుని మీద ఒక మహాస్త్రమును ప్రయోగించాడు. దానిని ఘటోత్కచుడు ఆకాశంలేనే పొడిపొడి చేసాడు. విజయోత్సాహంతో సింహనాదము చేసాడు.

అది విన్న భీష్ముడు సుయోధనుడు ఆపదలో ఉన్నాడని గ్రహించాడు. వెంటనే గొంతెత్తి "ఘటోత్కచుడు దేవతలకు కూడా అజేయుడు. అతని బారి నుండి సుయోధనుని రక్షించండి. అని అరిచాడు. ఆ కేకలు విన్న ద్రోణుడు, అశ్వత్థామ, కృపా చార్యుడు, చిత్రసేనుడు, బృహద్బలుడు, బాహ్లికుడు, అవంతీనాధుడు, భూరి శ్రవసుడు, సైంధవుడు, సోమదత్తుడు, వివింశతి, వికర్ణుడు, ఒక్కుమ్మ డిగా తమ తమ సైన్యములతో రధములు తోలుకొనుచూ నీ కుమారుని చుట్టు రక్షణగా నిలిచారు. వారందరూ ఘటోత్కచునితో యుద్ధం చేస్తున్నారు. వారిని చూచి ఘటోత్కచుడు రెట్టించిన ఉత్సాహంతో వారందరి మీద తన నిశిత శరములు ప్రయోగిస్తున్నాడు. వారి యొక్క రధ సారధు లను చంపాడు. విల్లులు విరిచాడు. రధములను విరగ్గొట్టాడు. ఆ ప్రకా రము ఆ అతిరధ మహారధులను చికాకు పరిచాడు. అప్పుడు ద్రోణా చార్యులు మొదలగు 12 మంది అతిరధ మహారధులు ఒక్కుమ్మడిగా ఘటోత్కచుని చుట్టుముట్టారు. మహాస్త్రములు ప్రయోగించారు. ఘటోత్కచుడు ఆకాశానికి ఎగిరాడు. అక్కడనుండి మాయాయుద్ధం చేస్తున్నాడు.

ఇది చూచాడు దర్మనందనుడు. "భీమసేనా! ఇక్కడ అర్జునుడు భీష్మునితో యుద్ధం చేస్తున్నాడు. నీవు వెళ్లి ద్రోణాచార్యునితో యుద్ధం చేస్తున్న ఘటోత్కచుని రక్షింపుము." అని చెప్పాడు. వెంటనే భీమ సేనుడు సింహనాదం చేసుకుంటూ తన కుమారుడైన ఘటోత్కచుని వైపు పరుగెత్తాడు. అప్పుడు సుయోధనుడు ఒక అర్ధ చంద్ర బాణమును ఘటోత్కచుని మీద ప్రయోగించాడు. భీముని చేతిలోని ధనుస్సును ఖండించాడు. మరొక క్రూరమైన నారాచముతో భీముని వక్షస్థలముమీద కొట్టాడు. ఆ దెబ్బకు భీమసేనుడు కొంచెంసేపు దిమ్మెరపోయాడు. అది చూచిన ద్రౌపదీసుతులు సుయోధనుని ఎదుర్కొన్నారు. ఇంతలో అభిమన్యుడు, ఘటోత్కచుడు వారికి సాయంగా వచ్చారు. అందరూ కలిసి సుయోధనుని మీద నిశితమైన శర వర్షము కురిపిం చారు. కృపాచార్యుడు, బాహ్లికుడు, భూరిశ్రవసుడు మొదలగు కురు వీరులు పాండుకుమారులను ఎదుర్కొన్నారు. ఇంతలో భీమసేనుడు తేరుకున్నాడు. మరల శత్రుసేనల మీదికి లంఘించాడు. ద్రోణుడు తన వాడి శరములతో భీమసేనుని ముంచెత్తాడు. భీముడు ఒక క్రూరమైన నారాచమును ద్రోణుని గుండెలకు గురి పెట్టి కొట్టాడు. ఆ శరముల ధాటికి ద్రోణుడు మూర్ఛపోయాడు.

తండ్రి అవస్థ చూచి అశ్వత్థామ, సుయోధనుడు తమ తమ బలగములతో ద్రోణుని కి సాయంగా వచ్చారు. భీమసేనుని ఎదుర్కొ న్నారు. భీముని మీద

అమరనాథ అమర

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

అత్యంత శక్తివంతము లైన బాణములను ప్రయో గించారు. భీముడు తన గద తీసుకొని రథము నుండి కిందికి దుమి కాడు. అశ్వత్థామ, సుయోధనుడు వేస్తున్న బాణములను తన గదతో ఛిన్నాభిన్నం చేసాడు. ఇంతలో ద్రోణాచార్యుడు మూర్ఛ నుండి లేచాడు. వెంటనే తన ధనుస్సు తీసుకొని భీమసేనుని మీద శర పరంపర కురిపించాడు. ఇది గమ నించి న ఘటోత్కచుడు, అభిమన్యుడు, ద్రౌపదీసుతులు, భీమ సేనునికి సాయం వచ్చారు. భీమసేనుని మిత్రుడైన నీలుడు అశ్వత్థామను ఎదుర్కొన్నాడు. కాని అశ్వత్థామ తన వాడి యైన బాణములతో నీలుని తీవ్రంగా గాయపరిచాడు. ఇది చూచిన ఘటోత్కచుడు అశ్వత్థామ మీద శరవర్షము కురిపించాడు. ద్రోణుడు తన అతి క్రూరమైన బాణములతో ఘటోత్కచుని నిలువెల్లా కొట్టాడు. ఇలా కాదని ఘటోత్కచుడు మాయా యుద్ధం ప్రారంభించాడు. తన అపూర్వమైన శక్తితో సుయోధనుడు, కృపాచార్యుడు, ద్రోణుడు, మొదలగు వారు తన బాణఘాతములకు తీవ్రంగా గాయపడి, నెత్తు రోడుతూ మూర్ఛపోయినట్టు తన మాయాశక్తితో కౌరవ సేనలకు కని పించేట్టు చేసాడు. అది నిజమని భ్ర మపడిన కురు సైన్యము భయపడి పారిపోయారు. అది చూచిన భీష్ముడు "నిలవండి! ఇదంతా రాక్షస మాయ. ఎవరూ గాయపడలేదు. అంతా క్షేమంగా ఉన్నారు. అని అరుస్తూ కౌరవ సైన్యమును హెచ్చరించాడు. భీష్ముని మాటలు ఎవరూ విన లేదు. యుద్ధభూమిని విడిచి పారిపోసాగారు. "" ఇదంతా వీక్షించిన సుయోధనుడు దీనమైన మొహంతో భీష్ముని వద్దకుపోయి "పితామహా! మీరు, ద్రోణాచార్యులు రణరంగమున పోరాడు తుండగనే నాకు ఇంత అవమానము జరిగినది. ఇంతకన్న తలవంపులు ఏముంటుంది. కాబట్టి నేను ఒంటరిగా పాండవులతో పోరాడుతాను. విజయమో, వీరస్వర్గమో తేల్చుకుంటాను." అని అన్నాడు. "సుయోధనా! పాండవులంతటి వారిని నీవు ఒక్కడివే ఎలా ఎదుర్కొంటావు. అయినా ఈ రాక్షసమాయలు ఎదుర్కొనడానికి మేము లేమా! నీవు నిశ్చింతగా ఉండు." అని పలికి భగదత్తుని పిలిచి "భగదత్తా! ఈ అసుర మాయలు నీ దగ్గర పని చెయ్యవు. నీవు పోయి ఘటోత్కచుని ఎదుర్కొనుము." అని చెప్పాడు. భీష్ముని మాటలకు భగదత్తుడు పొంగిపోయాడు. సుప్రతీకము అను తన ఏనుగును ఎక్కి, తన సేనలతో ఘటోత్కచుని ఎదుర్కొన్నాడు. ఇది చూచిన కౌరవ బలములు ధైర్యము తెచ్చుకొని పారిపోకుండా వెనుకకు మరలాయి. ఉభయ సైన్యములు పోరుకు తలపడ్డాయి. అపరా హము అయింది. కొండమాదిరి ఉన్న తన ఏనుగును ఎక్కి ఘటోత్క చుడు భగదత్తుని మీద యుద్ధానికి తలపడ్డాడు. ఆ సమయం లో భీమసేనుడు, అభిమన్యుడు, ద్రౌపదీసుతులు కలిసి ఘటోత్కచునికి తోడుగా నిలబడ్డారు. రెండు ఆశ్విక దళాలు ఇరావంతుడు ఒంటరిగా పోరుతున్నాడు. అలం బసుని ఖడ్గము, విల్లు విరిచాడు. అలంబసుడు ఆకాశంలోకి ఎగిరాడు. మాయాయుద్ధం మొదలెట్టాడు. తన మాయాశరములతో ఇరావంతుని కొట్టాడు. ఇరావం తుడు కూడా అతనికి దీటుగా ఆకాశంలోకి ఎగిరాడు. అలంబసునితో మాయా యుద్ధం చేస్తున్నాడు. తన వాడియైన బాణము లతో ఇరావం తుడు అలంబసుని తలను ఖండించాడు. కాని అలంబసుడు చావలేదు. ఇరావంతుడు, తన తల్లిని,

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

తాతగారిని తల్చుకున్నాడు. భయంకరమైన విషనాగులను సృష్టించాడు. (ఇరావంతుడు నాగరాజు మనుమడు, నాగ దేవత ఉలూచికి, అర్జునునికి జన్మించిన నాగ కుమారుడు.) అది చూచిన అలంబసుడు తాను డేగ రూపం ధరించాడు. ఆ విషనాగుల నన్నింటిని చంపాడు. వెంటనే నిజాకృతి ధరించాడు. ఒకే ఒక వేటుతో ఇరావంతుని శిరస్సు ఖండిచాడు. ఇరావంతుడు చనిపోయాడు. అప్పటికి మధ్యాహ్నం అయింది. ఇరావంతుని మరణము చూచిన ఘటోత్కచుడు తన రాక్షస సైన్యముతో కౌరవ సేన మీద విరుచుకు పడ్డాడు. తన శూలాయుధంతో గజ, అశ్వ, పదాతి దళములను గుచ్చి పైకెత్తి, నేలకేసి బాదుతున్నాడు. అందరినీ మూకుమ్మడిగి చంపు తున్నాడు. ఇది చూచిన సుయోధనుడు, వంగ దేశాధిపతి, తమ తమ గజసైన్యములతో ఘటోత్కచుని ఎదుర్కొన్నారు. ఆ గజబలమును చూచి ఘటోత్కచుడు పొంగిపోయాడు. భుజములు చరిచాడు. ఒక కరవాల ముతో ఆ ఏనుగుల తొండములను, దంతములను, శిరములను ఖండిస్తున్నాడు. సుయోధనుని గజబలమును నాశనం చేస్తున్నాడు. ఇది చూచి సుయోధనుడు తానే రణరంగములోకి దిగాడు. తన అత్యంత పదునైన బాణములతో ఘటోత్కచుని ప్రధాన అనుచరులైన వేగవంతుడు, విద్యుజ్జిహ్వుడు, బహ్వాసి మొదలగు వారిని చంపాడు. ఘటోత్కచుని శరీరాన్ని తన వాడి బాణములతో కప్పివేసాడు. ఘటో త్కచుడు కూడా ఒక విల్లు తీసుకొని సుయోధనుని మీద శర వర్షము కురిపించాడు.

సుయోధనుని చూచి "సుయోధనా! నాడు నిండుసభలో సత్యము, ధర్మము మరిచిపోయి, పాండవులను, మా తల్లిగారు ద్రౌపదిని అవమానించావు. దానికి ప్రతిఫలము ఇప్పుడే నేను నీకు అనుభవింప చేస్తాను." అని నల్లతాచులను పోలిన బాణములను సుయోధనుని మీద ప్రయోగించాడు. వాటిని మధ్యలోనే త్రుంచి, సుయోధనుడు 20 ఉగ్రమైన శరములను ఘటోత్కచుని మీద ప్రయోగించాడు. అప్పుడు ఘటోత్కచుడు అత్యంత శక్తివంతమైన శక్తి ఆయుధాన్ని సుయోధనుని మీద ప్రయోగించాడు. అప్పుడు వంగదేశాధిపతి ఆ శక్తి ఆయుధాన్ని అడ్డుకున్నాడు. కాని ఆ ఆయుధము వంగరాజు గజమును చీల్చింది. వంగరాజు నేల మీదికి దూకి పారిపోయి తన ప్రాణాలు కాపాడుకున్నాడు. ఇది చూచి అతని సైన్యము హాహా కారాలు చేసారు. అందరూ తలా ఒక దిక్కుకు పారిపోయారు. కాని సుయోధనుడు ఒక్కడే ఘటోత్కచుని ధైర్యంతో ఎదుర్కొన్నాడు. తాను నేర్చిన అన్ని అస్త్ర, శాస్త్రములను ప్రయో గించాడు. కాని అవి అన్నియూ ఘటోత్కచుని మాయాబలము ముందు వ్యర్ధములైనాయి. అప్పుడు సుయోధనుడు ఘటోత్కచుని మీద ఒక మహాస్త్రమును ప్రయోగించాడు. దానిని ఘటోత్కచుడు ఆకాశంలేనే పొడిపొడి చేసాడు. విజయోత్సాహంతో సింహనాదము చేసాడు.

అది విన్న భీష్ముడు సుయోధనుడు ఆపదలో ఉన్నాడని గ్రహించాడు. వెంటనే గొంతెత్తి "ఘటోత్కచుడు దేవతలకు కూడా అజేయుడు. అతని బారి నుండి

అమరనాథ్ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

సుయోధనుని రక్షించండి. అని అరిచాడు. ఆ కేకలు విన్న ద్రోణుడు, అశ్వత్థామ, కృపా చార్యుడు, చిత్రసేనుడు, బృహద్బలుడు, బాహ్లికుడు, అవంతీనాధుడు, భూరి శ్రవసుడు, సైంధవుడు, సోమదత్తుడు, వివింశతి, వికర్ణుడు, ఒక్కుమ్మ డిగా తమ తమ సైన్యములతో రధములు తోలుకొనుచూ నీ కుమారుని చుట్టు రక్షణగా నిలిచారు. వారందరూ ఘటోత్కచునితో యుద్ధం చేస్తున్నారు. వారిని చూచి ఘటోత్కచుడు రెట్టించిన ఉత్సాహంతో వారందరి మీద తన నిశిత శరములు ప్రయోగిస్తున్నాడు. వారి యొక్క రధ సారధు లను చంపాడు. విల్లులు విరిచాడు. రధములను విరగ్గొట్టాడు. ఆ ప్రకా రము ఆ అతిరధ మహారధులను చికాకు పరిచాడు. అప్పుడు ద్రోణా చార్యులు మొదలగు 12 మంది అతిరధ మహారధులు ఒక్కుమ్మడిగా ఘటోత్కచుని చుట్టుముట్టారు. మహాస్త్రములు ప్రయోగించారు. ఘటోత్కచుడు ఆకాశానికి ఎగిరాడు. అక్కడనుండి మాయాయుద్ధం చేస్తున్నాడు.

ఇది చూచాడు దర్మనందనుడు. "భీమసేనా! ఇక్కడ అర్జునుడు భీష్మునితో యుద్ధం చేస్తున్నాడు. నీవు వెళ్లి ద్రోణాచార్యునితో యుద్ధం చేస్తున్న ఘటోత్కచుని రక్షింపుము." అని చెప్పాడు. వెంటనే భీమ సేనుడు సింహనాదం చేసుకుంటూ తన కుమారుడైన ఘటోత్కచుని వైపు పరుగెత్తాడు. అప్పుడు సుయోధనుడు ఒక అర్ధ చంద్ర బాణమును ఘటోత్కచుని మీద ప్రయోగించాడు. భీముని చేతిలోని ధనుస్సును ఖండించాడు. మరొక క్రూరమైన నారాచముతో భీముని వక్షస్థలముమీద కొట్టాడు. ఆ దెబ్బకు భీమసేనుడు కొంచెంసేపు దిమ్మెరపోయాడు. అది చూచిన ద్రౌపదీసుతులు సుయోధనుని ఎదుర్కొన్నారు. ఇంతలో అభిమన్యుడు, ఘటోత్కచుడు వారికి సాయంగా వచ్చారు. అందరూ కలిసి సుయోధనుని మీద నిశితమైన శర వర్షము కురిపిం చారు. కృపాచార్యుడు, బాహ్లికుడు, భూరిశ్రవసుడు మొదలగు కురు వీరులు పాండుకుమారులను ఎదుర్కొన్నారు. ఇంతలో భీమసేనుడు తేరుకున్నాడు. మరల శత్రుసేనల మీదికి లంఘించాడు. ద్రోణుడు తన వాడి శరములతో భీమసేనుని ముంచెత్తాడు. భీముడు ఒక క్రూరమైన నారాచమును ద్రోణుని గుండెలకు గురి పెట్టి కొట్టాడు. ఆ శరముల ధాటికి ద్రోణుడు మూర్ఛపోయాడు.

తండ్రి అవస్థ చూచి అశ్వత్థామ, సుయోధనుడు తమ తమ బలగములతో ద్రోణుని కి సాయంగా వచ్చారు. భీమసేనుని ఎదుర్కొ న్నారు. భీముని మీద అత్యంత శక్తివంతము లైన బాణములను ప్రయో గించారు. భీముడు తన గద తీసుకొని రధము నుండి కిందికి దుమి కాడు. అశ్వత్థామ, సుయోధనుడు వేస్తున్న బాణములను తన గదతో ఛిన్నాభిన్నం చేసాడు. ఇంతలో ద్రోణాచార్యుడు మూర్ఛ నుండి లేచాడు. వెంటనే తన ధనుస్సు తీసుకొని భీమసేనుని మీద శర పరంపర కురిపించాడు. ఇది గమ నించి న ఘటోత్కచుడు, అభిమన్యుడు, ద్రౌపదీసుతులు, భీమ సేనునికి సాయం వచ్చారు. భీమసేనుని మిత్రుడైన నీలుడు అశ్వత్థామను ఎదుర్కొన్నాడు. కాని అశ్వత్థామ తన వాడి యైన బాణములతో నీలుని తీవ్రంగా గాయపరిచాడు. ఇది చూచిన ఘటోత్కచుడు అశ్వత్థామ మీద శరవర్షము కురిపించాడు. ద్రోణుడు తన అతి క్రూరమైన బాణములతో ఘటోత్కచుని నిలువెల్లా కొట్టాడు.

అమరనాధ ఆమర

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

ఇలా కాదని ఘటోత్కచుడు మాయా యుద్ధం ప్రారంభించాడు. తన అపూర్వమైన శక్తితో సుయోధనుడు, కృపాచార్యుడు, ద్రోణుడు, మొదలగు వారు తన బాణఘాతములకు తీవ్రంగా గాయపడి, నెత్తు రోడుతూ మూర్ఛపోయినట్లు తన మాయాశక్తితో కౌరవ సేనలకు కని పించేట్లు చేసాడు. అది నిజమని భ్ర మపడిన కురు సైన్యము భయపడి పారిపోయారు. అది చూచిన భీష్ముడు "నిలవండి! ఇదంతా రాక్షస మాయ. ఎవరూ గాయపడలేదు. అంతా క్షేమంగా ఉన్నారు. అని అరుస్తూ కౌరవ సైన్యమును హెచ్చరించాడు. భీష్ముని మాటలు ఎవరూ విన లేదు. యుద్ధభూమిని విడిచి పారిపోసాగారు. "" ఇదంతా వీక్షించిన సుయోధనుడు దీనమైన మొహంతో భీష్ముని వద్దకుపోయి "పితామహా! మీరు, ద్రోణాచార్యులు రణరంగమున పోరాడు తుండగనే నాకు ఇంత అవమానము జరిగినది. ఇంతకన్న తలవంపులు ఏముంటుంది. కాబట్టి నేను ఒంటరిగా పాండవులతో పోరాడుతాను. విజయమో, వీరస్వర్గమో తేల్చుకుంటాను." అని అన్నాడు. "సుయోధనా! పాండవులంతటి వారిని నీవు ఒక్కడివే ఎలా ఎదుర్కొంటావు. అయినా ఈ రాక్షసమాయలు ఎదుర్కొనడానికి మేము లేమా! నీవు నిశ్చింతగా ఉండు." అని పలికి భగదత్తుని పిలిచి "భగదత్తా! ఈ అసుర మాయలు నీ దగ్గర పని చెయ్యవు. నీవు పోయి ఘటోత్కచుని ఎదుర్కొనుము." అని చెప్పాడు. భీష్ముని మాటలకు భగదత్తుడు పొంగిపోయాడు. సుప్రతీకము అను తన ఏనుగును ఎక్కి, తన సేనలతో ఘటోత్కచుని ఎదుర్కొన్నాడు. ఇది చూచిన కౌరవ బలములు ధైర్యము తెచ్చుకొని పారిపోకుండా వెనుకకు మరలాయి. ఉభయ సైన్యములు పోరుకు తలపడ్డాయి. అపరా హము అయింది. కొండమాదిరి ఉన్న తన ఏనుగును ఎక్కి ఘటోత్క చుడు భగదత్తుని మీద యుద్ధానికి తలపడ్డాడు. ఆ సమయం లో భీమసేనుడు, అభిమన్యుడు, ద్రౌపదీసుతులు కలిసి ఘటోత్కచునికి తోడుగా నిలబడ్డారు.

ఘటోత్కచుడు తన భ ల్లముల వంటి బాణము లతో భగదత్తుని ఏనుగును గాయపరిచాడు. మరొక శూలమును భగ దత్తుని మీద ప్రయోగించాడు. దానిని భగ దత్తుడు మధ్యనే తుంచాడు. భగదత్తుడు ఘటోత్కచుని రధమునకు కట్టిన హయములను చంపాడు. అభిమన్యుడు, ద్రౌపదీ పుత్రుల మీద శరవర్షము కురిపించాడు. వారి యొక్క హయములను చంపాడు. రధములను విరగ్గొట్టాడు. వారి సైన్యమును హతమార్చాడు. మంధర పర్వతము పాలసముద్రములో తిరుగుతున్నట్లు, భగదత్తుడు తన సుప్రతీకము మీద పాండవుల సేనలో కలయతిరుగుతూ వారిని చంపు తున్నాడు భగదత్తుడు. సుప్రతీకమను ఆ గజము తనకు అడ్డము వచ్చిన సైనికులను, గుర్రములను, గజములను తన కాళ్ల కింద పడేసి తొక్కుతూ యధేచ్ఛగా రణరంగములో విహరిస్తూ ఉంది. ఈ ప్రకారము భగ దత్తుడు యుద్ధం చేస్తుంటే, అతనికి తోడుగా సుయోధనుడు, ద్రోణుడు, కృపాచార్యుడు, మొదలగు రధికులు తోడుగా నిల్చి వీర విహారం చేస్తున్నారు. వారి ధాటికి పాండవ వీరులు తట్టుకోలేక పోతున్నారు. ఇది చూచాడు ధర్మతనయుడు. తన సేనలకు చెయ్యి ఊపి ప్రోత్సహిస్తూ అర్జునునితోనూ, పాంచాల భూపతి తోనూ కలిసి కౌరవ యోధులను ఎదుర్కొంటున్నాడు. అర్జునుడు తన దేవదత్తమును

అమరనాథ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

పూరించుచూ, గాండీవముతో ధనుష్టంకారము చేయుచూ కౌరవ సేనల మీద శరపరంపర కురిపిస్తున్నాడు. అప్పుడు అతని వద్దకు భీముడు వచ్చి " ఇరావంతుడు చనిపోయాడు." అని చెప్పాడు. ఖిన్నుడయ్యాడు పార్థుడు. "ఇరావంతుడు ఎక్కడ పడి ఉన్నాడు." అని అడిగాడు. భీముడు దారి చూపగా ఇరావంతుడు పడి ఉన్న చోటికి వెళ్లాడు. అర్జునుడు.

తలతెగి నేలమీద పడి ఉన్న ఇరావంతుని చూచాడు అర్జునుడు. అతని శోకం కట్టలు తెంచుకుంది. కళ్లనిండా నీళ్లునిండాయి. సుయో, దనుని అవినీతి, ధర్మతనయుని సంధి ప్రయత్నములు, సుయోధనుని మూర్ఖత్వము తలుచుకొని బాధపడ్డాడు. ఆ ప్రకారము పుత్రశోకముతో అలమటించు చున్న అర్జునుని వంక చూచాడు కృష్ణుడు. చిరు నవ్వు నవ్వాడు. అర్జునునికి కృష్ణుని ఆంత ర్యము అర్ధం అయింది. "నా నోటి వెంట అత్యంత గుహ్యమైన యోగ శాస్త్రము విని ఎనిమిది రోజులు కూడా కాలేదు. అప్పుడే ఈ విషాదం ఏమిటి! అని అడిగినట్టుంది. వెంటనే కళ్లు తుడుచుకున్నాడు అర్జునుడు.

పరంధామా! నీ నోటి వెంట గీతాశాస్త్రము విన్నది మొదలు సుఖదుఃఖాలు, రాగద్వేషాలు వదిలేసాను." అని మనసులో అనుకొని "కృష్ణా! మన రథమును రణరంగమునకు పోనిమ్ము. నా కర్తవ్యం నేను నిర్వర్తించాలి. అని అన్నాడు. కృష్ణుడు నవ్వు కుంటూ రథమును కౌరవ సేనలమీదికి పోనిచ్చాడు. అర్జునుడు శత్రువీరుల మీద బాణ పరంపర కురిపించాడు. అప్పుడు భగదత్తుడు, కృపాచార్యుడు, త్రిగర్తా ధీశుడు, భీష్మునితో కూడుకొని అర్జునుని ఎదిరించారు. అర్జునుని మీద శరసంధానము చేసారు. ఇంతలో సాత్యకి వారి మధ్యకు వచ్చాడు. కృతవర్మ, బాహ్లికుడు సాత్యకిని ఎదుర్కొన్నారు. భీమసేనుని ద్రోణుడు ఎదుర్కొన్నాడు. నీ కుమారుడు ద్రోణునికి సాయంగా నిలబడి భీమసేనునితో పోరాడు తున్నాడు. ద్రోణుడు, సుయోధనుడు వేసిన బాణములను మధ్యలోనే తుంచి, భీమసేనుడు వారిని తన నిశితములైన బాణములతో నొప్పిం చాడు. ఆ శరముల ధాటికి, నీ కుమారులైన కుండభేధి, అనాధృష్యుడు, కనకధ్వజుడు, విరావి, సుబాహుడు, దీర్ఘబాహుడు, దీర్ఘ లోచనుడు, దీర్ఘ నిద్రపొందారు (మరణించారు). నీ మిగిలిన కుమారులు భీమ సేనుని ధాటికి ఆగలేక పారిపోయారు. భీమసేనుడు కౌరవ సేనలో ప్రవేశించి అందరిని దొరికిన వారిని ఇది చూచిన సుయోధనుడు, దొరికినట్టు హతమారుస్తున్నాడు. భయము చెందక, తన సేనలను ప్రోత్సహిస్తూ, భీమసేనుని మీదికి దూకుతున్నాడు. కాని భీమసేనుని పరాక్రమము చూసిన పాండవ సేనలు విజృంభించి కౌరవ సేనలను చించి చెండాడుతున్నాయి. రణభూమిలో నెత్తురు కాలువలు కట్టి పారుతూ ఉంది. చనిపోయిన వీరుల ఆభరణ ములతో రణభూమి ప్రకాశించింది. ఇంతలో చీకటి పడింది. ఇరు పక్షముల వారు రణము చాలించి తమ తమ నెలవులకు వెళ్లారు. తన తమ్ముల మరణంతో ఎంతో కలత చెందాడు సుయోధనుడు. ఎనిమిదవ రోజు రాత్రి సుయోధనుడు తన నివాసనమునకు కూడా పోకుండా, దుశ్శాసనుని పిలిచి వెంటనే శకునిని, కర్ణుని పిల్చుకొని రమ్మని చెప్పాడు. దుశ్శాసనుడు వెంటనే కర్ణ,

అమరనాథ కుమార్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

శకునిలతో సహా సుయోధనుని వద్దకు వచ్చాడు. ఏకాంతంలో సుయోధనుడు వారితో ఇలా అన్నాడు. "తాత భీష్ముడు, గురువులు, ద్రోణుడు, కృపాచార్యుడు, తటస్థంగా ఉన్నారు. పాండవులను చంపడానికి వారందరూ వెనుకాడు తున్నారు. పాండవుల సైన్యమునకు నష్టం కలిగించడం లేదు. కాని మన సైన్యము మాత్రం నానాటికి నశించి పోతూ ఉంది. ఇప్పుడు మనము ఏమి చెయ్యాలి? " అని అడిగాడు. ఆ మాటలు విన్న కర్ణుడు రణక్రీడా లంపటుడై "సుయోధనా! ఇంక భీష్ముని యుద్ధమునకు రావలదని చెప్పు. నేను రణరంగ ప్రవేశము చేసి పాండవులను, వారి సేనల యొక్క మదము అణుస్తాను.' అన్నాడు. ఆ మాటలు విన్న సుయోధనుడు "దుశ్శాసనా! పద పోదాం.

తాత గారి వద్దకు పోయి ఈ విషయము చెపుదాము."

అని దుశ్శాస నునితో కలిసి భీష్ముని నివాసమునకు వెళ్లాడు. కర్ణుడు, శకుని తమ తమ నివాసములకు వెళ్లారు. పితామహుని పాదములకు నమస్కరించి పక్కనే ఉన్న ఆసనము మీద కూర్చున్నాడు సుయోధనుడు. "పితామహా! నిన్ను ఎంతగానో నమ్ముకొని, నేను పాండవులతో యుద్ధమునకు తలపడ్డాను. కాని మీరు యుద్ధము చేయు విధానము తెలియక దిక్కులు చూస్తున్నాను. యుద్ధ రంగమున మీరు దేవ దానవులనైనను ఎదిరింపగలరు. కాని గత ఎనిమిది రోజులనుండి మీరు పాండవ వీరులతో యుద్ధం చేస్తున్నారు. కాని ఒక్కరినీ చంపడం లేదు. కనీసం అర్జునుడు కూడా చావలేదు. కాని నా తమ్ముళ్లు మాత్రం రోజుకు పదిమంది చస్తున్నారు. ఇంతకు మించి మీకు నేను ఏమీ చెప్ప లేను. కాబట్టి మిమ్మల్ని ప్రార్ధి స్తున్నాను. తమరు యుద్ధము నుండి తప్పుకుంటే మంచిది. తమరు రణరంగమునుండి విరమించి కర్ణునికి యుద్ధంచేసే అవకాశం ఇవ్వండి. అని ప్రార్థించాడు. "" వాడియైన బాణముల మాదిరి ఉన్న సుయోధనుని వాగ్బాణములు విన్న భీష్ముడు మనసులో ఎంతో నొచ్చుకున్నాడు. కొంచెంసేపు మౌనంగా ఉండిపోయాడు. గాఢంగా నిట్టూర్పు విడిచాడు. సుయో దనుని చూచి ఇలా అన్నాడు. "సుయోధనా! అర్జునుడు సామాన్యుడు కాడు. ఇంద్రుని జయించి ఖాండవ వన దహనం చేయించాడు. శివునితో హోరాహోరి పోరాడి ఓడించాడు. పాశు పతం సాధించాడు. నిన్ను, నీ వారిని గంధ ర్వుడు పట్టి బంధించి నపుడు, ఈ కర్ణుడు నిన్ను వదలి పారిపోయి నపుడు, ఆ గంధర్వుని గర్వమణిచి నిన్ను విడిపించినది ఈ అర్జునుడే కదా! ఈ అర్జునుడు, నిన్ను, నన్ను, ద్రోణుని, కృపుని, కర్ణుని జయించి సమ్మోహి తు లను చేసి, గోవులను తోలుకు పోయిన సంగతి అప్పుడే మరిచి పోయావా! ఇంకా విజయుని విజయ పరం పరలు ఎన్నో విన్నాము కదా! ఈ ఎనిమిది రోజులు నేను నా శాయ శక్తులా యుద్ధం చేసాను. కాని నీ నోటి వెంట ఇలాంటి మాటలు వింటున్నాను. ఇది నీకు తగని పని అని కూడా తలచ కుండా పాండవులతో పగ పూనావు. ఇంక వట్టి మాటలు కట్టి పెట్టి నీ ప్రతాపము పాండవుల మీద చూపించు. ఇంకా చెపుతున్నాను. నేను గాండీవిని రణములో గెలువ లేను. శిఖండిని చంపడం నా వల్ల కాదు. వీళ్లు ఇద్దరు తప్ప వేరు ఎవరు నన్ను ఎదిరించినా వారిని ప్రాణాలతో వదిలిపెట్టను. నేను నా

అమరనాథ అమర

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

సైన్యముతో కలిసి ద్రుపదుని, విరాటుడు, యాదవులను, వారి సైన్యముతో పోరాడతాను. మీరంతా పాండవులను, వారి పుత్రులను, వారి సైన్యమును మీ పరాక్ర మంతో గెలవండి. అంతేకాని ఈ ప్రకారము అర్థ రాత్రి వచ్చి నన్ను ములుకుల వంటి మాటలతో బాధ పెడితే నీకు జయం కలుగు తుందా! వేయి మాటలేల. రేపు నా పరాక్రమాన్ని చవి చూస్తావు. ఇంక వెళ్లు. అన్నాడు భీష్ముడు. "" భీష్ముని మాటలకు మనసులో సంతసించి సుయోధనుడు తన నివాసమునకు వెళ్లాడు. మరునాడు అందరూ తొమ్మిదవ రోజు యుద్ధ మునకు సిద్ధమయ్యారు. భీష్ముని చూపించి నీ కుమారుడు సుయో ధనుడు కౌరవ యోధులతో ఇలా అన్నాడు. "మహా యోధులారా! పాంచాల దేశాధీశులతో సహా అందరి రాజులను సంహరిస్తానని, పాండ వులను యుద్ధభూమిలో గెలుస్తానని నిన్నరాత్రి భీష్ముడు నాతో పలికాడు. మనమందరము ఆయన మాట నెరవేర్చవలెను." అని వ్యంగంగా అన్నాడు. అతడు ఆడిన తులువ మాటలు విన్న భీష్ముడు కోపించాడు కాని మనసులోనే అణచుకున్నాడు. ఇది గమనించిన సుయోధనుడు దుశ్శాసనుని చూచి అందరూ తాతగారి దగ్గర ఉండి ఆయనను జాగ్రత్తగా కాపాడండి. అతనికి సాయంగా 22,000 రధికులను ఉంచండి. అని ఆజ్ఞాపిం చాడు. తరువాత సుయోధనుడు ద్రోణుడు, కృపాచార్యులు, అశ్వత్థామ ను చూచి "మహామహులారా! నిత్యసత్యవ్రతుడగు భీష్ముడు శిఖండి పై యుద్ధము చేయనని ప్రతిన పూనిన సంగతిమనకు తెలియును. కాబట్టి మనమందరము ఆ నీచుడు భీష్ముని ఎదురుగా రాకుండా చూడాలి." అని ఆదేశించాడు. భీష్ముడు తొమ్మిదవరోజు యుద్ధమున సర్వతోభద్ర వ్యూహమును రూపొందించాడు. కృపాచార్యుడు, కృతవర్మ, శల్యుడు, శకుని, సుదక్షి ణుడు, సైంధవుడు, కురుకుమారులు, తాను వ్యూహమునకు మొదట నిలబడ్డారు. ద్రోణుడు, భూరిశ్ర వసుడు, భగదత్తుడు కుడివైపున, సోమ దత్తుడు, అశ్వత్థామ, విందానువిందులు ఎడమ వైపున, శ్రుతాయువు వెనుకపక్క, త్రిగర్తాధీశునితో సహా సుయోధనుడు మధ్యభాగమున నిలిచారు. ఈ వ్యూహ రచన చూచిన ధర్మనందనుడు ధృష్ట ద్యుమ్నుని తో ఇలా అన్నాడు. "ధృష్టద్యుమ్నా! తాత భీష్ములు పన్నిన వ్యూహమును చూచితివి కదా! మనము ఈ రోజు శిఖండిని ముందుపెట్టుకొని అతనికి వెన్ను దన్నుగా మనమందరము అతని వెనుక నిలబడి తాత గారితో పోరు సలపవలెను. దానికి అనువైన వ్యూహ రచన చేయుము." అని ఆదేశిం చాడు. అతడు అట్లే చేయుదునని ప్రతివ్యూహరచన చేసాడు. సాత్యకి విరాటులు కుడి కైపున, అభి మన్యుడు, పాంచాల కేకయ రాజులు ఎడమ వైపున, నకుల సహ దేవ, ద్రౌపదేయు లతో సహా యుధి ష్ఠిరుడు మధ్యభాగమున, చేకితాన, కుంతిభోజులు వెనుక భాగమున, అందరి కన్నా ముందు భాగమున శిఖండిని ఉంచి, అతనికి ఇరుపక్కల, అనగా, భీమసేన ఘటోత్కచులు ఒక పక్క, అర్జునుడు ఒక పక్క నిలబడి, తక్కిన యోధులు అందరూ వారికి చుట్టు నిలబెట్ట బడిన ఒక అద్భుత వ్యూహమును రచించాడు ధృష్టద్యుమ్నుడు. ఇట్లు ఇరు పక్కల సేనలు తమ తమ సైనిక వ్యూహములతో యుద్ధమునకు సన్నద్ధమైనాయి. రణ భేరీ నినాదములు, శంఖములు యొక్క శబ్దములు మిన్నుముట్టాయి. పోరు ఆరంభం అయింది. అభిమన్యుడు కౌరవ వ్యూహంలో కి దూసుకుపోయాడు. దూదిని

అమరనాథ్ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

అంటుకున్న నిప్పువలె చరా చరా పాకి పోయాడు. కౌరవ సైన్యమును చించి చెండాడుతున్నాడు. తన రధమును గుండ్రంగా తిప్పుతూ ద్రోణాచార్యులు, కృపాచార్యులు, సైంధవుడు మొదలగు వీరులను సమర్ధవంతంగా ఎదుర్కొంటున్నాడు.

"" ఇది చూచిన సుయోధనుడు అలంబసుని చూచి "అలంబసా! చూచితివా! అభిమన్యుడు చిచ్చరపిడుగు వలె విజృంభిస్తున్నాడు. నీవే అతనిని ఎదుర్కొనాలి. వీడితో యుద్ధం చేసి వాడిని చంపెయ్యి! అని ఆదేశించాడు. అలంబసుడు తన రాక్షస సైన్యముతో అభిమన్యుని మీదపడ్డాడు. పాండవ సైన్యమును తరుముతున్నాడు. పెనుగాలికి ఎండుటాకులు ఎగిరిపోవునట్టు అతని ధాటికి పాండవ సైన్యము కకా వికలయింది. అప్పుడు ద్రౌపదీ కుమారులు అక్కడికి చేరుకొని, అభి మన్యునికి సాయంగా, రాక్షస సైన్యమును హతమారుస్తున్నారు. అలంబసుడు కోపిం చి పాండవ కుమారుల మీద శరవర్షము కురి పించాడు. పాండవ కుమారులు కూడా అలంబసుని మీద జడి వాన ఆ బాణముల ధాటికి కురిసి నట్టు బాణములు గుప్పించారు. అలంబసుడు తెలివి తప్పాడు. మరు నిమిషంలోనే తేరుకొని పుంఖాను పుంఖాలుగా శరప్రయోగము చేసి ద్రౌపదీ పుత్రుల విల్లులను, కేతనము లను విరిచాడు. ఒక్కొక్కరిమీద ఐదేసి బాణములను సంధిం చాడు. తన సోదరుల అవస్థను, అలంబసుని విజృంభణను చూచిన అభి మన్యుడు అలంబసుని మీద అతి క్రూరమైన నారాచములు ప్రయో గించాడు. అది చూచిన వారలు, "అలంబసుడు మాయా యుద్ధ ప్రవీణుడు, అభిమన్యుడు దివ్య శరసంధానములో దిట్ట, వీరి ఇరువురి యుద్ధం ఎంత రసవత్తరంగా ఉంటుందో! అని ఆతురతగా చూస్తు న్నారు.

అభిమన్య, అలంబసులు, దేవేంద్రుడు, వృత్రాసురుడు మాదిరి ఘోరంగా యుద్ధం చేస్తున్నారు. ఇద్దరి శరీరములు రక్తముతో తడిసి ముద్ద అయ్యాయి. ఆ సమయంలో అలంబసుడు తన మయా శక్తితో యుద్ధభూమి అంతా అంధకారం వ్యాపించేటట్టు చేసాడు. అది చూచిన అభిమన్యుడు భాస్కరాస్త్రముతో ఈ చీకట్లను పటాపంచలు చేసాడు. అలంబసుడు తరువాత ఎన్నో మాయలు ప్రదర్శించాడు. కాని ఆ మాయలన్నింటిని అభిమన్యుడు తిప్పికొట్టాడు. అభిమన్యుని శస్త్రధాటికి తట్టుకోలేక అలంబసుడు రధం దిగి పారిపోయాడు.

అలంబసుడు పారిపోగానే రెట్టించిన ఉత్సాహంతో అభిమన్యుడు కౌరవసేనల మీద పడ్డాడు. వారిని ఊచకోత కోస్తున్నాడు. కౌరవ సేనలు భయంతో వణికి పోతున్నాయి. ఆ సమయంలో భీష్ముడు అనేక మంది రధికులతో వచ్చి అభిమన్యుని ఎదుర్కొన్నాడు. అభిమన్యుడు ఏమాత్రం జంకక, అందరికి అన్ని రూపములతో కనిపిస్తూ, రణరంగములో వీర విహారం చేస్తున్నాడు. కుమారుని వీర విక్రమ పరాక్రమమునకు సంతసించి, తన రధమును భీష్ముని మీదికి మళ్ళించాడు. భీష్మునికి, అర్జునునికి పోరు ఘోర మయింది. ఇంతలో కృపాచార్యుడు అభిమన్యుని మీద శరవర్షము కురిపిం చాడు. వెంటనే సాత్యకి కృపాచార్యుడు

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

వేసిన శరములను మధ్యలో తుంచి, అనేక క్రూరమైన బాణములను కృపాచార్యుని మీద ప్రయో గించాడు. వాటిని అశ్వత్థామ మధ్యలోనే అడ్డుకున్నాడు. అశ్వత్థామ సాత్యకి విల్లును విరిచాడు. సాత్యకి వేరొక విల్లు అందు కున్నాడు. ఉగ్రమైన బాణములతో అశ్వత్థామ ను మూర్ఛపోయేట్టు కొట్టాడు. అశ్వత్థామ అంతలోనే తేరుకొని, వెంటనే సాత్యకి గుండెలకు గురిపెట్టి శరసంధానము చేసాడు. మరొక బాణంతో అతని కేతనమును కొట్టాడు. భీకరంగా గర్జించాడు. సాత్యకి కి కోపం వచ్చింది. అతి నిశితమైన బాణములతో అశ్వత్థామ రధం కనిపించకుండా కొట్టాడు. ఆ శరవర్షములో చిక్కుకుపోయిన తన కుమారుడు అశ్వత్థామను చూచాడు ద్రోణుడు. వెంటనే తన రధమును సాత్యకి మీదికి పోనిచ్చాడు. సాత్యకి మీద శర వర్షము కురిపించాడు. ఇది చూచిన అర్జునుడు సాత్యకికి తోడుగా నిలిచి ద్రోణుని ఎదుర్కొన్నాడు." అని చెప్పాడు సంజయుడు.

సంజయుడు అర్జున ద్రోణుల మధ్య జరిగిన యుద్ధ విశేషము లను చెప్పసాగాడు. "మహారాజా! క్షత్రియ ధర్మము ప్రకారము యుద్ధ భూమిలో తలపడిన తరువాత గురువు, తండ్రి, తమ్ములు, పుత్రులు, పౌత్రులు, శిష్యులు, మామలు అనే బేధము లేకుండా యుద్ధము చేయవలయును, కాని బంధుమిత్రులు అనుకుంటే యుద్ధము చేయడం కుదరదు కదా! కాబట్టి ద్రోణుడు, అర్జునుడు ఒకరితో ఒకరు శత్రుపక్షము వారితో యుద్ధముచేసినట్టు చేసారు కాని గురుశిష్యుల మాదిరి కాదు. ఆ విశేషములను చెపుతాను వినండి. అర్జునుడు ద్రోణుని మీద మూడు అతి క్రూరమైన నారాచములు (బాణములు) ప్రయోగించాడు. వెంటనే వాటిని తుంచి, అర్జునుని మీద శరవర్షము కురిపించాడు ద్రోణుడు. సుయోధనుడు ప్రేరేపింపగా త్రిగర్త రాజు ద్రోణునికి సాయంగా వెళ్లాడు. త్రిగర్తుడు ద్రోణుని రధమును దాటిపోయి అర్జునుని మీద భల్లబాణములను ప్రయో గించాడు. వెంటనే సవ్యసాచి ఆ బాణములను మధ్యలోనే తుంచి, తరువాత వాయవ్యాస్త్రమును త్రిగర్తుని సైన్యము మీద ప్రయోగించాడు. ఆ వాయవ్యాస్త్రము ధాటికి త్రిగర్తుని సైన్యము చెల్లాచెదురయింది. కాని ద్రోణుడు వాయవ్యాస్త్రానికి విరుగుడుగా శైలాస్త్రమును సంధించాడు. దానితో వాయవ్యాస్త్రము ఉధృతి తగ్గింది. ఇది చూచిన అర్జునుడు తన వాడి బాణములతో త్రిగర్తుని కుమా రులను దూరంగా తరిమి కొట్టాడు. ఇది చూచిన సుయో ధనుడు, కృపాచార్యుడు, శల్యుడు, బాహ్లికుడు, మొదలగు రధికులతో కలిసి పార్ధుని మీదికి దూసుకు పోయాడు. సుయోధనాదులనే కాకుండా, ద్రోణుని కూడా, తన వాడియైన బాణములతో కొట్టి చికాకుపరిచాడు అర్జునుడు. అర్జునుని పరాక్రమోద్ధతి చూచి వారందరూ నిశ్చేష్టు లయ్యారు. ఇంతలో భీష్ముడు అర్జునుని మీదికి తన రధమును పోనిచ్చాడు. అర్జునుని మీద శరపరంపర కురిపించాడు. వేలకు వేల శత్రువుల శిరస్సులను తన క్రూరమైన బాణములతో ఖండించాడు. మరియొక చోట శకుని, భూరిశ్రవసులు నకుల సహదేవులతో తలపడ్డారు. కళింగరాజు, భగదత్తుడు తమ తమ గజ బలములతో భీమసేనుని తో యుద్ధం చేస్తున్నారు. కొండ మీది

అమరనాథ అమర

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

నుండి సింహము కింది కి దూకి నట్టు తన రథము మీది నుండి భీమసేనుడు కిందికి దూకి తన గదాయుధముతో ఏనుగుల కుంభస్థలములను పగుల గొడు తున్నాడు. భీమసేనుని గదాఘాతములకు బెదిరి పోయిన ఏనుగుల బలము చెల్లాచెదరయింది. తలొక దిక్కుకా పారిపోయాయి. తమ తమ గజబలము ఆ ప్రకారము చెల్లాచెదురయి పోగా, శ్రుతాయువు, భగ దత్తుడు తమ తమ వాడియైన బాణములతో భీమసేనుని కవచమును ఛేదించారు. మరొక పక్క భీష్ముడు పాండవ సైన్యమును చించి చెండాడు తున్నాడు.

ఇది గమనించిన ధర్మరాజు చేయెత్తి భీమసేనుని రమ్మని పిలి చాడు. అది చూచి భీమసేనుడు కళింగరాజు, భగదత్తులను విడిచి, అన్నయ్య దగ్గరకు వచ్చాడు. అంతకు ముందే విరాటుడు, ద్రుపదుడు, ధృష్టద్యుమ్నుడు, శిఖండి ధర్మనందనుని వద్దకు చేరుకున్నారు. అందరూ కలిసి ఒక్కుమ్మడిగా భీష్ముని మీదికి లంఘించారు. భీష్ముడు కూడా శిఖండిని వదిలి పెట్టి మిగిలిన వారి మీద బాణ వర్షము కురిపిం చాడు. ఆ రథికులు కూడా వివిధ రకములైన బాణములను భీష్ముని మీదకు విసిరారు. ఆ ప్రకారము వారి మధ్య పోరు ఘోర మయింది.

సూర్యుడు నడి నెత్తి మీదికి వచ్చాడు. విరిగిన రథములు, చచ్చిన హయములు, పారుతున్న నెత్తుటి ఏరులతో ఆ రణభూమిమహా భయం కరంగా ఉంది. ఉభయ సైన్యములు వాటిమధ్య తిరుగుతూ ఒకరితో ఒకరు పోరు తున్నారు. కాని మన బలములలో నైతిక స్థైర్యము లోపించింది. వారిలో వారు "అయ్యో ఆ సుయోధనుని లోభత్వము, మూర్ఖత్వము వలన కదా ఇంతటి మారణ హోమము, జనక్షయము దాపురించినది. అసలుపాండవులను జయించే వాళ్లు ఎక్కడన్నా ఉన్నారా" అని తమలో తాము తర్కించుకుంటున్నారు. వారి మాటలు సావధానంగా వింటున్న భీష్మాదులను చూచి సుయోధనుడు "మహావీరులారా! వారి పనికిమాలినమాటలు వినెద రేల? ఎంతోమంది ఎన్నో మాటలు అనుకుంటూ ఉంటారు. మనము యుద్ధం చేద్దాం రండి! అని వారిని రణము వైపు ప్రోత్స హించాడు. ఆ సమయంలో భీమసేనుడు తన గదతీసుకొని రణరంగములో వీర విహారము చేస్తున్నాడు. శత్రు సైన్యమును ఊచకోత కోస్తున్నాడు. ఇంతలో భీమసేనుని రథ సారథి తమ రథమును తీసుకొని వచ్చి భీమ సేనుని ముందు నిలిపాడు. భీమసేనుడు ఆ రథము అధిరోహించాడు.

మరల తన విల్లు చేత బూని అత్యంత నిశితమైన శరములతో బాహ్లికుని రథము విరగ్గొట్టాడు. చిత్ర సేనుడు తన చిత్ర విచిత్ర మైన శరములతో అభిమన్యుని చికాకు పెట్టాడు. దానిని లక్ష్యపెట్టక అభిమన్యుడు చిత్ర రథుని రథము విరగ్గొట్టాడు. సారథిని చంపాడు. రథమునకు కట్టిన హయములను చంపాడు. చిత్రరథుడు వెంటనే దుర్ముఖుని రథం ఎక్కాడు. ఇద్దరూ కలిసి వేరే చోటికి వెళ్లిపోయారు. పాంచాలపతి ద్రుపదుడు ద్రోణుని ఎదుర్కొని అతని మీద శస్త్రప్రయోగం చేసాడు. ద్రోణుడు కోపిం చి తిరిగి అతి పదునైన బాణములతో ద్రుపదుని కవచము ను చీల్చాడు. ద్రోణుని ధాటికి తాళలేక ద్రుపదుడు వేరేచోటికి పోయాడు. మరొక చోట

అమరనాథ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

సుశర్మ అర్జునునితో యుద్ధం చేస్తున్నాడు. అర్జునుని మీద, కృష్ణుని మీద శరవర్షము కురిపించాడు. వాటిని మధ్యలోనే తుంచి, అర్జునుడు సుశర్మను అత్యంత క్రూరమైన బాణఘాతములతో తరి మి తరిమి కొట్టాడు. అతని సైన్యము చెల్లాచెదరయింది. అర్జునుని బాణ, దాటికి తట్టుకోలేక సుశర్మ తన సైన్యము తో సహా పారిపోయాడు.
అది చూచిన భీష్ముడు అర్జునుని మీదికి విజృంభించాడు. వారి మధ్యలోకి సాత్యకి వచ్చాడు. భీష్ముని మీద అంపవర్షము కురిపించాడు. భీష్ముడు కోపించి భయంకర మైన శక్తి ఆయుధమును సాత్యకి మీదికి విసిరాడు. తన శరీరమును ఒంచి దానిని తప్పించుకున్నాడు సాత్యకి. దానిని తన చేత్తో ఒడిసి పట్టుకొని తిరిగి దానిని భీష్ముని మీదికి విసిరి సింహనాదం చేసాడు. భీష్ముడు తన ఆయుధమును తానే తుంచాడు. వెంటనే సాత్యకి మీద తొమ్మిది అత్యంత పదునైన బాణములను ప్రయో గించాడు. వెంటనే పాండవ సైన్యము ఒక్కుమ్మడిగా భీష్ముని పైన పడింది. (ఇది చూచి సుయోధనుడు దుశ్శాసనుని చూచి ఇలా అన్నాడు. "దుశ్శాసనా! తాత భీష్ముడు ఒంటరిగా పోరుతున్నారు. నీవు వెంటనే శకునిని తీసుకొని తాతగారికి సాయంగా వెళ్లు" అని ఆదేశించాడు. వెంటనే దుశ్శాసనుడు తన సైన్యముతో శకునితో కలిసి భీష్ముని వద్దకు వెళ్లాడు. అందరూ కలిసి పాండవ సైన్యము ను కకావికలు చేస్తున్నారు. ఇది దూరంనుండి గమనించిన ధర్మనందనుడు నకుల సహదేవు లను అక్కడకు వెళ్లమని చేయి ఊపాడు. నకులసహదేవులు భీష్ముని మీదికి యుద్ధానికి వెళ్లారు. పాండవ సైన్యమును చూచి సుయో ధనుడు పదివేల మంది ఆశ్విక దళమును పాండవ సైన్యమును ఎదు ర్కొన డానికి పంపాడు. ఆ ఆశ్వికసేన పాండవ సైన్యములో జొరబడి దొరికిన వాడిని దొరికినట్టు చంపుతూ ఉంది. ఇది చూచిన ధర్మనంద నుడు, నకుల సహదేవులు తమ తమ వాడి శిలీముఖములతో ఆ గుర్రములను కొట్ట నారంభించారు. కాళ్లు తెగిన హయములు నేలమీద పడి పోతుంటే రణరంగము భీభత్సమయింది. పదివేల మంది ఆశ్వికదళము అంత కంతకూ తరిగిపోతూ ఉంది. తమ పైన ఉన్న సైనికులను లక్ష్యపెట్టక ఆ హయములు దిక్కుతోచక పరుగెడుతున్నాయి. వాటి కాళ్ల కింద పడి చాలామంది సైనికులు చనిపోతున్నారు. చాలా హయములు తమ తమ రౌతులను కింద పడవేసి పరుగెడుతున్నాయి. ఆ ప్రకారము కింద పడ్డ వాళ్లు అదే గుర్రాల పాదాల కింద పడి చనిపోతున్నారు. పదివేల ఆశ్విక దళము నశించి పోయింది. పాండవ సైన్యములో భేరీ తూర్య నాదములు మిన్ను ముట్టాయి.
ఇది చూచిన సుయోధనుడు శల్యునితో దీనంగా ఇలా అన్నాడు. "మద్రదేశాధీశా! ధర్మనందనుని సేనలు చెలియలి కట్ట తెంచుకొని ఉప్పొంగుతున్న మహాసముద్రము లాగా ఉప్పొంగి, మన సేనలను చించి చెండాడుతున్నాయి. ఆ మహా సముద్రమునకు నీవు చెలియలి కట్ట కావాలి. ' అని ప్రార్థించాడు. వెంటనే శల్యుడు తన సేనలతో ధర్మనంద నుని, నకుల సమదేవులను ముట్టడించాడు. తన బాహు బలమును ప్రదర్శిస్తూ, పెక్కు బాణములతో వారిని నొప్పించాడు. ఇది చూచిన అర్జునుడు, భీమసేనుడు ఒక్క మారుగా శల్యుని మీద విరుచుకు పడ్డారు.

అమరనాథ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

వాడియైన బాణములతో శల్యుని మీద శరవర్షము కురి పిం చారు.
ఇది చూచిన భీష్మ ద్రోణులు భీమార్జునుల మీదికి తమ తమ రధములనునడిపించారు. వివిధ శస్త్ర అస్త్రములతో వారిని నొప్పించారు. అప్పటికి అపరాహము అయింది. భీష్ముడు వేసవి కాలములో సూర్యుని మాదిరి ప్రచండంగా వెలుగుతూ పాండవుల సేనలోకి చొచ్చుకొని పోయి వారిని తన వాడి యైన బాణములతో కొడుతున్నాడు. 12 నారాచము లతో ధర్మనందనుని, అర్జునుని, భీమ, నకుల సహదేవులను ఒక్కొకరిని మూడేసి బాణములతోనూ, సాత్యకిని, ధృష్టద్యుమ్నుని తన వాడియైన బాణములతోనూ కొట్టి వారి శరీరములను గాయపరిచాడు. వెంటనే విరాటుడు, పాండ్యరాజు, సోమకుడు, మగధ దేశా ధీశుడు, కరూశదేశాధిపతి, తమ తమ సేనావాహినులతో భీష్ముని చుట్టు ముట్టారు. ద్రోణాచార్యుడు తన వాడియైన అస్త్రములతో సాత్యకిని, పాండుపుత్రులను ఎదుర్కొన్నాడు, ఎక్కడ చూచినా తానే అయి వీర విహారం చేస్తున్నాడు. భీష్ముడు తనను చుట్టుముట్టిన వారిని తన శర పరంపరలతో అస్త్ర శస్త్ర ములతో భయకంపితులను చేసాడు. తన రధము ను చిత్ర విచి త్ర రీతులతో నడుపుతూ పాండవ సేనను నిర్మూలి స్తున్నాడు. గజములను, హయములను, తన శరములతో తునుమాడు తున్నాడు. ఎటు చూచినా ఏనుగులు, గుర్రముల కళేబరములతో రణభూమి నిండిపోయింది. భీష్ముని ధాటికి పాండవ సేన నిలువలేక పోయింది. అతనిని ఎదిరించి నిలిచే మగాడే కనపడలేదు ఆ రోజు భీష్ముని విజృంభణము చూచి పాండవులు కూడా ఆశ్చర్యపోయి చూస్తున్నారు. భీష్ముడు ఎక్కడ చూచినా తానే అయి రణరంగమంతా కలయ తిరుగుతూ శత్రుసేనలను నిర్మూలిస్తున్నాడు. రధికులను, ఆశ్వికులను, గజబలమును దొరికినవారిని దొరికినట్టు చంపుతున్నాడు. ఇంక కాల్బలము సంగతి చెప్ప పనిలేదు. కాళ్లు ఒక చోట, చేతులు ఒక చోట, తల ఎక్కడో పడి పోయి, భీకరంగా ఉంది. రధములు విరిగిన చప్పుళ్లు, ఏనుగులు, హయములు భయంతో చేయు ఘీంకారములు, సకిలిం పులు, కాల్బలము చేయు హాహాకారములతో రణభూమి మార్మోగి పోయింది. వెదురు అడవిని కార్చిచ్చు దహించినట్టు భీష్ముడు పాండవ సేనను నాశనం చేస్తున్నాడు.

ఆ సమయంలో శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుని చూచి "అర్జునా! ఈ రోజు భీష్ముడు అత్యంత శౌర్యముతో మన సేనలను సంహరిస్తున్నాడు. నీవేమో చోద్యం చూస్తూ ఊరుకున్నావు. నీవంటి వీరునికి ఇది తగునా! " అని ఎత్తిపొడిచాడు. అర్జునుడు మాత్రం డోలాయమాన మనస్కుడై నిరుత్సాహంతో ఏమీ మాట్లాడకుండా ఊరుకున్నాడు. అది చూచి కృష్ణుడు "అర్జునా! నా మాటలు నీకు వినపడలేదా! నాడు విరాటుని కొలువు కూటములో సంజయుని తో పలికిన పలుకులు మరచితివా ! ఈ సమయంలో నిన్ను నమ్మి యుద్ధమునకు దిగిన రధికు లందరూ భీరువైన నిన్ను చూచి నవ్వరా!" అని ఎత్తిపోడిచాడు కృష్ణుడు. "కృష్ణా! సకల బంధు జనులను చంపి, కురు వంశము నాశనమైన తర్వాత, ఏమి సుకృతము చేసానని ఈరాజ్యమును ఏలుకొనాలి? యుద్ధం చెయ్యడానికి నాకు చేతులాడటం లేదు. కాని ఏమి చేసేది. ఎన్ని

అమరనాథ్ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

మాటలాడినా క్షత్రియ ధర్మం తప్పదు కదా! మన రధమును భీష్ముని మీదికి పోనిమ్ము. తాతగారిని ఎదుర్కొంటాను." అన్నాడు నిర్వేదంగా. కృష్ణుడు చిరు నవ్వు నవ్వుతూ రధమును భీష్మునికి ఎదురుగా నిలిపాడు.

అర్జునుడు పారి పోతున్న తన సైన్యమును గొంతెత్తి పిలిచాడు. "నిలవండి. పారిపోకండి. అందరం కలిసి భీష్ముని ఎదుర్కొందాము" అని ధైర్యవచనాలు పలికాడు. సింహనాదం చేసాడు. గాండీవం సంధిం చాడు. మహాస్త్రములు భీష్ముని మీద సంధించాడు. ఇది చూచి భీష్ముడు చిరునవ్వుతో అర్జునుని సమర్ధవంతంగా ఎదుర్కొన్నాడు. అర్జునుని అస్త్రములను మధ్యలోనే ముక్కలు చేసి అర్జునుని శరీరం అంతా తన బాణములతోకొట్టాడు. అర్జునుని శరీరం రక్తసిక్తమైంది. మరల పాండవ సేనలను తరిమి తరిమి కొట్టాడు. అర్జునుడు అవమాన భారంతో కుంగిపోయాడు. పౌరుషం ప్రజ్వ రిల్లింది. పదునైన బాణములతో భీష్ముని విల్లు విరగ్గొట్టాడు. భీష్ముడు మరొక విల్లు తీసుకొని విజృంభించాడు. మరల ఆవిల్లును కూడా తుంచాడు అర్జునుడు. భీష్ముడు తన మనుమని అస్త్రవిన్యాసానికి మురిసిపోతూ మరొక విల్లు చేతబూని పాండవ సేనలను తన శరవర్ష ములో ముంచెత్తాడు. అర్జునుని శరీరం అంతా తన అస్త్రములతో తూట్లు పడేట్టు కొట్టాడు. అర్జునుడు అలసిపోయాడు. శరీరం అంతా బాధ పెడుతూ ఉంది. నిలువలేకపోయాడు. అర్జునుడు వివశుడైన కొద్దీ భీష్ముడు విజృంభిస్తున్నాడు. అర్జునుడే ఊరకుంటే మిగిలిన వారు భీష్మునికి ఎదురు నిలవలేక పోయారు. కకావికలయ్యారు.

పరిస్థితి చేయిదాటి పోతోంది అని గ్రహించాడు కృష్ణుడు. కోపంతో ఊగిపోయాడు. చేతనున్న పగ్గములను నొగల మీద ఉంచాడు. ఒక్క ఉదుటున రధం మీది నుండి కిందికి దూకాడు. ధరణీ చక్రమే కదిలిందా అనిపించింది. దిక్కులు కంపించాయా అన్న భ్రమ కలిగింది. కృష్ణుడు భీష్ముని మీదికి లంఘించాడు. పైన వేసుకున్న పీతాంబరము జారిపోతూ ఉంది. మెరుపులతో కూడిన కారు మబ్బులు కదిలి వస్తున్నా యా అన్నట్టు కృష్ణుడు భీష్ముని మీదికి వస్తున్నాడు. "అయ్యో ఈ రోజు భీష్ముడికి ఈరోజు అంతిమఘడియలు సమీపించాయి" అని కౌరవ ప్రముఖులు నిశ్చేష్టులయి చూస్తున్నారు. ఆనందంతో నిండి ఇది చూచాడు భీష్ముడు. మనసంతా పోయింది. రధం దిగాడు. చేతులు మోడ్చాడు. "రావయ్యా కృష్ణా! రావయ్యా! వేగమే రా! నన్ను సంహరించు. నాకు మోక్షం ప్రసాదించు.' అని కృష్ణుని ముందు మోకరిల్లాడు. ఇదంతా చూస్తున్న అర్జునునికి మతిపోయింది. రధమునుండి దూకాడు. కృష్ణుని వెంట పరుగెత్తాడు. వెనుక నుండి కృష్ణుని పట్టుకొని వెనక్కు లాగుతున్నాడు. కృష్ణుడు విదిలించుకొని ముందుకు పోతు న్నాడు. మరో పది అడుగులలో అర్జునుడు మరల కృష్ణుని పట్టు కున్నాడు. తన కాళ్లు భూమి మీద ఆనించి బలంగా కృష్ణుని వెనక్కు లాగుతున్నాడు. "బావా! కృష్ణా! యుద్ధము చేయనని నాకు మాట ఇచ్చావుకదా! మరల ఇదేమిటి? నీ ప్రతిజ్ఞ నువ్వే తప్పుతావా! లోకం ఏమనుకుంటుంది చెప్పు! నాకు అలసట తీరింది. ఇప్పుడు నేను

అమరనాథ్ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

భీష్మునితోపోరాడతాను. నువ్వు వెనక్కు వచ్చి రథం ఎక్కు. నాకు అపవాదు తీసుకొని రాకు." అని ప్రార్థించాడు. పార్థుని పలుకులు ఆలకించిన కృష్ణుడు తన కోపమును ఉప సంహ రించు కున్నాడు. శాంతచిత్తుడై వెనుకకు మరలాడు. ఇద్దరూ రథం ఎక్కారు. ప్రళయకాల మేఘము వలె గర్జించాడు అర్జునుడు. గాండీవ మును సంధించాడు. కౌరవ సేనను రూపుమాపుతున్నాడు.

వచ్చిన మహదవకాశము చేజారి పోగా, భీష్ముడు మరల తన రథం ఎక్కాడు. కృష్ణార్జునుల మీద శరసంధానం చేసాడు. వారి దేహముల నిండా తన బాణములు నాటాడు. పాండవుల సేనను చించి చెండాడు తున్నాడు. పాండవులు కృష్ణుడు నిశ్చేష్టులై చూస్తున్నారు. అత్యంత భారీ కాయుడు నేలమీద ఉన్న చలిచీమలను కాలితో నలిపి చంపుతున్నట్టు గాంగేయుడు పాంచాల సేనను నిర్మూలిస్తున్నాడు. ఈ ఘోరం చూడలేక సూర్యుడు అస్తమించాడు. ఆ నాటికి యుద్ధం చాలించారు. ఎవరి శిబి రము లకు వారు వెళ్లారు. ఆ నాటి భీష్ముని విజృంభణము చూచి ధర్మనందనుడు ఎంతో చింతించాడు. భీష్ముని చేతిలో భంగపడి పాండవులతో కలిసి తన శిబి రము నకు వెళ్లాడు. కౌరవుల శిబిరంలో ఆనందోత్సాహాలు మిన్ను ముట్టాయి. భీష్ముని శౌర్యపరాక్రమాలను వేనోళ్ల పొగిడారు. సుయో ధనుడు మొదలగు నీ కుమారులు భీష్ముని ఉదాత్త వాక్యములతో ప్రస్తు తించారు. నీ కుమారుల ఆనందానికి అవధులు లేవు." అని తొమ్మిదవ రోజు యుద్ధమును వివరించాడు సంజయుడు.

"ఆ రోజు రాత్రి ధర్మనందననకు నిద్రపట్టలేదు. తన తమ్ములతో కృష్ణుని శిబిరమునకు వెళ్లాడు. "కృష్ణా! చూచి తివి కదా! కార్చిచ్చు అడవిలోని మృగములను నాశనము చేసినట్టు నేడు భీష్ముడు మన సేనలను నాశనం చేసాడు. ఆ మహావీరుని శౌర్య పరాక్రమములు మనందరము కనులారా చూచాము. మనవాళ్లు ఎవ్వరూ భీష్ముని ముందు నిలువలేక పోయారు. కార్యాకార్య విచక్షణ లోపించిన నేను ఈ సర్వ వినాశకరమైన యుద్ధమును కోరుకున్నాను. అందరిని చంపుకొని నేను ఈ రాజ్యమును ఎలా పాలింపగలను. కాబట్టి మరల నేను నిశ్చింతగా అడవులకు పోతాను. అక్కడ ఆకులలములు తింటూ శేష జీవితమును గడుపుతాను. నా తమ్ములతో కూడి ముని వృత్తిని స్వీకరిస్తాను. ఇంతకు ముందు కూడా నా కారణం చేతనే నా తమ్ములు అడవులలో ఎన్నో క ష్టాలు అనుభవించారు. వీరిని నేను ఈరోజు భీష్మునికి బలిపెట్టలేను. నా తమ్ముల క్షేమమే నాకు ముఖ్యం. కృష్ణా! నీకు మా మీద ఏమాత్ర మన్నా అభిమానం ఉంటే, ధర్మ విరోధము కాని మార్గము ఏదైనా మాకు ఉపదేశించు." అని పలికాడు ధర్మ నందనుడు.

అతను పలికిన పలుకులు అన్ని సావధానంగా విన్నాడు కృష్ణుడు. "ధర్మనందనా! నీవు సత్యవాక్పరిపాలకుడవు. నీ తమ్ములు నాలుగు దిక్కులు జయిం చిన వారు. మీకు ఎలాంటి దుర్గతి కలుగదు. పైగా మీకు నా సహాయ సంపత్తి కలదు. నేను మీకు అమాత్యుడనై మీకు రాజ్యసిద్ధి కలుగ చేస్తాను. కాబట్టి నీవు చింతించవలదు. ఒకవేళ అర్జునుడు తెగబడ కుంటే నేను భీష్ముని సంహరిస్తాను. మిమ్ములను రక్షిస్తాను. అర్జునుడు నాకు సఖుడు. బంధువు.

అమరనాధ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

శిష్యుడు. అతని కోసం నేను ప్రేమతో నా శరీరాన్ని అయినా కోసి ఇస్తాను. అర్జునుడు కూడా నా ఎడల అంతటి భక్తిప్రపత్తులతో ఉంటాడు. నాడు ఉపప్లావ్యములో సంజయునితోనూ, ఉలూకునితోనూ అర్జునుడు పలికిన పలుకులు నిజం ఆ సమయంలో నేను కూడా చేయవలసిన బాధ్యత నా మీద ఉన్నది. వారితో తగినట్టు మాట్లాడాను కదా! అవన్ని నీవుకూడా విన్నావుకదా! నేను, అర్జునుడు కలిసి మాట్లాడిన మాటలు, చేసిన శపధములు మేము ఇద్దరం నెరవేర్చుకోవాలి కదా! దానికి తగిన సమయం ఆసన్నమయినది. నీవు నిశ్చింతగా ఉండుము. " అని పలికాడు కృష్ణుడు.

"అదికాదు కృష్ణా! నీవు యుద్ధము చేయనని కదా మాకు సాయం చెయ్యడానికి మాత్రం ఒప్పుకున్నావు. నీతో యుద్ధం చేయిస్తానా! అకటా! దైవము నాకు ఎన్ని కష్టములు కలిగిస్తున్నాడు. కృష్ణా! తాత భీష్ముడు నాకు ఒక మాట ఇచ్చి ఉన్నాడు. ఆ మహాత్ముడు తాను కౌరవుల పక్షము న యుద్ధము చేసెద ననియు, కాని నాకు తగు సాయము చేసెదననియు మాట ఇచ్చి ఉన్నాడు. కృష్ణా! మా తండ్రి చనిపోయినప్పటినుండి మమ్ము లను అల్లారు ముద్దుగా పెంచాడు భీష్ముడు. అలాంటి మహాత్మునికి అప కారం తలపెట్టడానికి మనసు రావడం లేదు. కాని తప్పడం లేదు. రాజ, ధర్మము ఎంత క్రూరమైనదోకదా! " అని భేదంతో పలికాడు. .

కృష్ణునికి ధర్మనందనుని ఆంతర్యము అర్ధం అయింది. అతడు భీష్ముని కలిసి అతని వధోపాయము తెలుసు కొనవలెనని అనుకుంటు న్నాడు. ఆరోజు భీష్ముని కలిసినపుడు మరల కలుస్తాను. అని అన్న మాటలకు అర్ధం ఇదే కాబోలు అని అనుకున్నాడు. "ధర్మనందనా! నీ ఆలోచన బాగున్నది. భీష్ముడు కోపంతో చూస్తే అతని ముందు ఎవరూ నిలువ లేరు అని నీవే అన్నావు కదా! నీవు వెళ్లి అడిగితే చాలు భీష్ముడు తనను వధించే ఉపాయము నీకు తప్పక వివరిం చగలడు. కాబటట్టి మనమందరము రహస్యంగా పోయి భీష్ముని సంద ర్శించ వలయును. ఆయనను భక్తితో ప్రార్ధించి, అతని వలన ఉపదేశ మును పొందవలయును. " అని పలికాడు. అప్పుడు ధర్మనందనుడు, సౌమ్మమైన వేషధారణతో, తన తమ్ముల తో కలిసి, భీష్ముని మందిరమునకు వెళ్లాడు. భీష్మునికి సాష్టాంగ ప్రమా ణము చేసారు. భీష్ముడు వీరిని చూచి సముచితముగా సత్కరించాడు. పేరు పేరునా వారి క్షేమమును అడిగాడు. "ధర్మనందనా! మీరు ఈ సమయంలో నా వద్దకు వచ్చుటకు కారణమేమి? సంకోచము లేకుండా ఎంతటి దుష్కర కార్యమైనను నెరవేర్చెదను." అడగండి. పలికాడు.

దీనమైన వదనంతో ధర్మనందనుడు ఇలా అన్నాడు. 'పితామహా! మాకు రాజ్యప్రాప్తి ఎలా కలుగుతుంది? మా సైన్యము క్షీణత నొంద కుండా ఎలా కాపాడుకోవాలి? దయచేసి సెలవియ్యండి. అని అడిగాడు. "" ధర్మనందనా! నేను రణభూమిలో ఉండి యుద్ధ ము చేస్తున్నంత సేపూ మీ సైన్యము క్షీణించక తప్పదు. మీకు రాజ్యలాభము కలుగదు. నన్ను నిర్జిస్తేగాని మీకు శుభం కలగదు." అని పలికాడు భీష్ముడు. "పితామహా! సాక్షాత్తు ఆ మహాశివుడు చేత త్రిశూలము ధరించి నట్టు మీరు రణ

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

భూమిలో నిల్చుంటే నిన్ను గెలవడానికి ఏ మగవాడి తరము అవుతుంది. కాబట్టి నిన్ను గెల్చు ఉపాయము మాకు చెప్పవా! అని అడిగాడు. "" ధర్మనందనా! నీవు చెప్పినది యదార్ధము. నా చేతిలో ధనుస్సు ఉండగా ఆ దేవతలు కూడా నన్ను గెలువలేరు. నా శక్తి తెలుసుకొని నన్ను గెల్చు ఉపాయము కొరకు మీరందరూ నా వద్దకు వచ్చారు. నీకు ప్రియము చేయుట కన్నా నాకు సుకృతము ఏమున్నది. నేను నా ఆయుధమును విసర్జించిన తరువాత నన్ను గెలువ వచ్చును. నేను ఈ క్రింది పరిస్థితు లలో ఆయుధమును విసర్జించెదను. ఒంటి నుండి కవచము తీసిన వాడిని, ఆయుధము ధరింపని వాడిని, తన కేతనము (ఫ్లాగ్) ను దించిన వాడిని, స్త్రీలను, ఇంతకు ముందు స్త్రీగా ఉండి తరువాత పురుషత్వము పొందిన వాడిని, స్త్రీల పేరు పెట్టుకొనిననవాడిని, తలపాగాను తీసిన వాడిని, అన్నదమ్ములు లేని వాడిని, పుత్రులు లేని వాడిని, చూచిన నేను వారితో యుద్ధము చేయను. వెంటనే నా ఆయుధమును విడిచి పెట్టె దను. నాకు ఇంకొక వ్రతము కలదు. పుట్టినప్పుడు పురుషుడు కాని వాడితోనూ, మధ్యలో దైవ వశాత్తు పురుషత్వము పొందిని వాడితోనూ నేను యుద్ధము చేయను. కాబట్టి మీకు ఒక ఉపాయము చెప్పెదను. ద్రుపదుని కుమారుడు శిఖండి. అతను పుట్టుకతో స్త్రీ. కాని దైవికముగా పురుషత్వము పొందాడు. అది మీరందరకూ తెలియును. నేను శిఖండి యుద్ధ చేయను. కాబట్టి అర్జునుడు శిఖండిని ముందు పెట్టుకొని యుద్ధము చేసిన నేను ఆయుధమును విసర్జించెదను. అప్పుడు శిఖండి ని అడ్డు పెట్టుకొని అర్జునుడు నన్ను సంహరించ వచ్చును. తరువాత బంధు మిత్రులతో సహా సుయోధనుని గెలుచుట సులభము. కాబట్టి నేను చెప్పినట్టు చేయండి. అని పలికాడు.

కావలసిన కార్యము సఫల మైనందున భీష్ముని వద్ద సెలవు తీసుకొని ధర్మనందనుడు, తన తమ్ములతో కూడి అక్కడ నుండి తమ తమ శిబిరములకు వెళ్లారు. దారిలో పోతూ, తనను చంపుటకు పరలోకమునకు పంపుటకు తానుగా ఉపాయము చెప్పిన భీష్ముని తలుచుకుంటూ విషాదహృదయుడై అర్జునుడు కృష్ణునితో ఇలా అన్నాడు. "కృష్ణా! భీష్ముడు నాకు గురుడు. ధర్మనిరతుడు. వయోవృద్ధుడు. లోకమాన్యుడు. దయాళువు. అలాంటి మహానుభావుని వంచనతో చంపుటకు నాకు బుద్ధిపుట్టడంలేదు. నేను మట్టిలో ఆడుకొని ఒళ్లంతా మట్టి పూసుకొని వస్తే, నన్ను ఎత్తుకొని, ముద్దాడి, చిన్న తనములోనే మరణించిన నా తండ్రిని తలచుకొని కన్నీరుపెట్టుకొనేవాడు. తండ్రిని కోల్పోయి అనాధగా మిగిలిన మమ్ములను చేర దీసి పెంచి పెద్ద చేసిన పితామహుని ఈ ప్రకారం చంపడం మంచిదికాదు. పితామహుడు తన పరాక్రమంతో మన సేనల నన్నింటినీ అంతమొందించినా సరే, నేను ఉపేక్షిస్తాను కాని తాతగారిని చంపను. ధర్మము తప్పను. ధర్మనందనుని తమ్ములు అంత క్రూరులు కారు కదా! అని పలికాడు. "" ఆ పలుకు లాలించిన కృష్ణుడు ఇలా అన్నాడు. "అర్జునా! నీకు క్షత్రియ ధర్మము తెలియదా! క్షత్రియులు, కొంచెము క్రూరత్వము నకు ఓర్చుకొని, ఏ మాత్రం కలత చెందకుండా, అన్ని విధములా శత్రు సంహా రము చేసి, తన ప్రజలను కంటికి రెప్పలా

అమరనాథ్ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

కాపాడవలెనని, వారు కట్టు పన్ను లతో ప్రజాక్షేమకరమైన పనులను చేపట్టి సమాజశ్రేయస్సు కొరకు పాటుపడాలని, ఇదే రాజధర్మమని, ఇంతకు మునుపు బృహస్పతి ఇంద్రుడికి చెప్పాడు. మరి ఆ మాటలు తప్పు కాదు కదా! పైగా, యుద్ధం లో నీవు భీష్ముని చంపుతానని ఎన్నోసార్లు ప్రతిజ్ఞ చేసావు. మరి ఇప్పుడు ఇలా జారి పోతే, లోకులు నిన్ను చూసి నవ్వరా! అది రాజ ధర్మము అవుతుంది కాని క్రూరకర్మము కాదు కదా! కాబట్టి భేదము మాని, భీష్ముని చంప డానికి ప్రయత్నించు. " అని అన్నాడు కృష్ణుడు. "" అది సరే కృష్ణా! భీష్ముని చంపడంకోసమే శిఖండి పుట్టాడు అన్న సంగతి లోకానికి తెలుసు. శిఖండి ని చూస్తే నేను విల్లు పట్టనని పితామహుడు చెప్పాడు కదా! నేను వేరే వాళ్ల తోయుద్ధం చేస్తాను. శిఖండి పితామహునితో యుద్ధం చేసి చంపుతాడు." అర్జునుడు. అన్నాడు "అర్జునా ఇన్ని మాటలేలనయ్యా! భీష్ముడు అత్యంత పరాక్రమశాలి. అతనికి మరణము నీ చేతిలోనే ఉన్నది. నీవు ఎన్ని చెప్పినను విధి లిఖి తము తప్పించలేరు. ఇతర మాటలతో కాలయాపన చేయక భీష్ముని వధించు." అని పలికాడు. ఇంక చేసేది లేక అర్జునుడు, "రేపటి యుద్ధంలో ఎలా జరగాలో అలా జరుగుతుంది. మీరు చెప్పినట్టే చేస్తాను." అని ఒప్పుకున్నాడు. అందరూ తమ తమ శిబిరములకు వెళ్లారు." అని సంజయుడు ధృ తరాష్ట్రునకు తొమ్మిదవ రోజు యుద్ధ విశేషములను వివరించాడు. అది విన్న ధృతరాష్ట్రుడు "సంజయా! పాండుసుతులు ఏ ప్రకా రంగా పదవ రోజు యుద్ధమున శిఖండిని ముందుంచుకొని భీష్మునిపై యుద్ధం చేసారు. నాకు వివరంగా చెప్పు. అని అడిగాడు. సంజ యుడు పదవ రోజు యుద్ధ విశేషాలు చెప్పసాగాడు. "" మరునాడు సూర్యోదయం అయింది. పాండవులు సేనా సమేతులై రణ రంగమునకు వెడలారు. ముందు శిఖండిని నిలిపారు. అతనికి ఇరు వైపుల భీమార్జునులను, వెనుక వైపు అభిమన్యుని, ద్రౌపదీ పుత్రులను, వారికి ఇరు పక్కల చేకితానుడు, సాత్యకి, వారి వెనుక ధృష్టద్యుమ్నుడు మొదలగు పాంచాల కుమారులను నిలిపారు. నకుల సహదేవులను ఇరు పక్కల ఉంచుకొని యుధిష్ఠిరుడు, వీరందరినీ పరిరక్షిస్తూ విరాటుడు, ద్రుపదుడు మొదలగు ముఖ్యులగు రాజులు, కేకయ రాజులు ఐదు గురు, ధృష్టకేతువు మోహరించారు.

వీరిని చూచి కౌరవులు కూడా తమ తమ సైన్యములను తగు విధముగా మోహరించారు. అందరి కన్నా ముందు భీష్ముడు నిల్చు న్నాడు. నీ కుమారులందరూ భీష్ముని చుట్టు నిలిచారు. ద్రోణుడు, అశ్వత్థామ, కుడి ఎడమల నిలిచారు. కృపాచార్యుడు, కృతవర్మ భగదత్తుని తో కలిసి సుయోధనుడు మధ్య భాగమున నిలిచాడు. బృహద్బలుడు, కాంభోజరాజు మొదలగు ముఖ్యులైన రాజులు రారాజు చుట్టు నిలిచారు. త్రిగర్తాధీశుడు సుశర్మ రారాజు వెనుక నిలిచాడు. ఈ ప్రకారము మన సైన్యము యుద్ధ భూమిలో నిలిచింది. ఇరువైపుల వివిధ తూర్య నాదములు మిన్నుముట్టాయి. ఒకరితో ఒకరు యుద్ధం చెయ్యడం మొదలెట్టారు. ఆరోజు యుద్ధము దేవ దానవ యుద్ధమును తలపించింది. యమపురిలో సందడి మొదలయి నట్టు ఉంది. నకులసహదేవులు చెలరేగిన పరాక్రమంతో కౌరవ సేన

అమరనాథ్ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

మీద పడి తునుమాడుతున్నారు. భీమార్జునులు మరొక పక్కనుండి కౌరవ సేనలను ఊచకోత కోస్తున్నారు. పాండవ సేన విజృంభించి కౌర వ సేనలను నాశనం చేస్తూ ఉంది.

ఇది చూచాడుభీష్ముడు. కల్పాంతంలో విజృంభించిన రుద్రుడి మాదిరి పాండవ సేనల మీద శరవర్షము కురిపించాడు. ఒకరితో ఒకరు పోరాడుతున్న కాల్బలములు, రధమునకు కట్టిన హయములు, గజ సైన్యములోని ఏనుగులు నేలకూలుతున్నాయి. శిఖండి భీష్ముని మీద మూడు బాణములు గుప్పించాడు. భీష్ముడు అతని వైపు కూడా చూడకుండా "నిన్ను బ్రహ్మ ఆడుదానిగా సృష్టించాడు. కాని మధ్యలో మగతనం పొందావు. నువ్వు నా మీద శరవర్షము కురిపించినా సరే నవ్వి ఊరుకుంటాను కాని నీతో నేను యుద్ధం చేయను. నీమీద నాకు కోపం పుట్టదు." అని పలికాడు. ఆ మాటలు విన్న శిఖండి "భీష్మా! ఎంతోమంది రాజులను గెలి చావు. పరశురామునికి ప్రతి వీరుడవై నిలిచావు. మరి నీ శౌర్యము బలము నాకు చూపవా! నీవు నామీద శరసంధానము చేయక పోయినను నేను మాత్రం నిన్ను వదలను. నా క్రూరములైన శరములతో నిన్ను చంపు తాను. నేను ఎవరైతే నీకు ఎందుకు. నాతో యుద్ధం చెయ్యి. కవ్విం చాడు శిఖండి. "" అని ఇది చూచాడు అర్జునుడు. "నేడు శిఖండి వైఖరి వింతగా నున్నది. భీష్ముడు పడిపోవుటకు సమ యము ఆసన్న మయినట్టున్నది.

అందుకే దైవ ప్రేరితుడై శిఖండి ఈ ప్రకారము ప్రవర్తిస్తున్నాడు. అని మనసులో అనుకున్నాడు. అర్జునుడు శిఖండి ని చూచి "శిఖండీ! ఇన్ని మాటలాడిన తరువాత నీవు ఏమీ చేయక పోతే లోకం నిన్ను చూచి నవ్వుతుంది. నీ వెనుక నేనున్నాను. నీకేం భయము లేదు. నీవు భీష్ముని మీదికి ఉరికి అతనిని చంపు." అని ప్రోత్సహించాడు. కాని గాంగేయుడు అక్కడి నుండి తొలగిపోయి పాంచాల రాజు సైన్యమును తునుమాడుతున్నాడు. అర్జునుడు తన సైన్యముతో కలిసి భీష్మునితోయుద్ధానికి దిగాడు. అర్జునుని ధాటికి కౌరవ సేన నిలువలేక పారిపోయింది. అప్పుడు సుయోధనుడు భీష్ముని చూచి "పితామహా! నీవు ఉండగనే, నీ ఎదురుగానే మన సేనలు పారిపోతున్నాయి. మరి మీరు చూస్తూ ఊరుకోడం న్యాయమా!" అన్నాడు. ఆ మాటలకు నొచ్చుకున్న భీష్ముడు "సుయోధనా! నేను పది రోజులకు పది వేలమందిని చంపుతానని నీకు మాట ఇచ్చాను. పది వేల మందిని చంపాను. నీ ఋణం తీర్చుకున్నాను. నేటి యుద్ధము నడిచే తీరు చూస్తుంటే ఈ రోజు నన్ను పాండవులో లేక నేను పాండవులనో చంపడం తధ్యం అని తెలుస్తూ ఉంది. కాని నేను మానవుడను. వారు దైవాంశ సంభూతులు. కాబట్టి ఒక మానవుడి చేతిలో దైవాంశ సంభూ తులు మరణించడం అసాధ్యం. ఐనను నా పరాక్రమము చూపించెదను చూడు." అంటూభీష్ముడు వివిధ రాజుల సైన్యములను వెంటబెట్టుకొని, పాండవ సైన్యమును నిర్మూలించసాగాడు. భీష్మునికి సాయంగా నీ పుత్రులు అతని పక్కన నిలిచి పోరుతున్నారు. ఇది చూచి పాండవులు, మత్స్య, పాంచాల, యాదవ, పాండ్య, కేకయ రాజులు తమ తమ సేనలతో ఒక్కుమ్మడిగా భీష్ముని మీదికి లంఘించారు. పోరు ఘోరమయింది. అర్జునుడు శిఖండిని చూచి "శిఖండీ! నీవు భీష్ముని ఎదిరించుము. నేను నీ పక్కనే ఉంటాను. నీకేం భయం లేదు. నిన్ను చూచి భీష్ముడు అస్త్రసన్యాసం చేస్తాడు.

అమరనాధ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

అప్పుడు నేను నా బాణములతో అతనిని కూలుస్తాను." అని ప్రోత్సహించాడు. ఈ పలుకులు విన్న ధృష్ట ద్యుమ్నుడు తన సేనలతో "రండి! మన యోధులందరూ రండి. ఒక్కుమ్మడిగా భీష్ముని పైకి రండి. మనకు వెన్నుదన్నుగా అర్జునుడు ఉన్నాడు, మనకేం భయం లేదు." అని ఎలుగెత్తి అరిచాడు. అప్పుడు ధర్మజుడు, భీముడు, నకులుడు, సహదేవుడు, అభిమన్యుడు, ద్రౌపదీ సుతులు, విరాటుడు, సాత్యకి, చేకితానుడు, ధృష్టకేతు, కేకయ రాజులు, మాగధులు, వారి వారి సైన్యములు, ఇంకా ఇతర రాజులు అందరూ ఒక్కు మ్మడిగా భీష్ముని చుట్టుముట్టారు.

ఇది చూచిన అశ్వత్థామ, భూరి శ్రవసుడు, కృతవర్మ, కృపా చార్యుడు, కాంభోజరాజు, వికర్ణుడు, దుర్ము ఖుడు, వివింశతి, త్ర సేనుడు, మొదలగు యోధాను యోధులు భీష్మ నికి అండగా నిలిచారు. శిఖండిని ముందు పెట్టుకొని యుద్ధము చేయుచున్న అర్జునునికి భీష్మునికి మధ్యలో దుశ్శాసనుడు నిలిచాడు. కృష్ణార్జునుల మీద 20 పదునైన బాణములు వదిలాడు. వాటిని మధ్యలోను త్రుంచిన అర్జునుడు, దుశ్శాసనుని మీద 100 నారాచములు ప్రయోగించాడు. దుశ్శాసనుడు 5 బాణములు అర్జునుని ఫాల భాగమున నాటాడు. అర్జునుడు దుశ్శాసనుని విల్లు తుంచాడు. దుశ్శాసనుడు మరొక విల్లు తీసుకొని 20 బాణములు అర్జునుని మీదికి సంధించాడు. వాటిని నరికిన అర్జునుడు, మరియొక వాడి బాణముతో దుశ్శాసనుని వక్ష స్థలము మీద కొట్టాడు. ఆ దెబ్బకు దుశ్శాసనుడు మూర్ఛపోయాడు. వెంటనే దుశ్శాసనుని సారధి, తన రధమును వెనుకకు మరలించి భీష్ముని వెనుకకు తీసుకొని వెళ్లాడు. ఇంతలో తెలివి తెచ్చుకున్న దుశ్శాసనుడు మరల ముందుకు వచ్చాడు. అర్జునునితో యుద్ధం చేయడం మొద లెట్టాడు. ఆ సమయమున సాత్యకితో అలంబసుడు, భగదత్తుడు; అభిమన్యునితో సుదక్షిణుడు, విరాట, ద్రుపద మహారాజులతో అశ్వత్థామ, సహదేవునితో కృపాచార్యుడు, నకులునితో వికర్ణుడు, ఘటోత్క చునితో దుర్ముఖుడు, భీమసేనునితో భూరిశ్రవసుడు, చేకితానునితో చిత్రసేనుడు, ధర్మనందనునితో ద్రోణుడు, ఒకరితో ఒకరు తలపడ్డారు. ఇరుపక్కల నున్న యోధులు ఒకరి కేతనములు ఒకరు విరుచు కుంటున్నారు. ఒకరి విల్లు మరొకరు విరుచుకుంటున్నారు. గుర్రము లను, ఏనుగులను చంపుకుంటున్నారు. ఒకరిని ఒకరు నరుక్కుం టున్నారు. రక్తం కాలువలు కట్టి పారుతూ ఉంది. ఇంతలో మధ్యాహ్నం అయింది. సూర్యుడు నడి నెత్తి మీదికి వచ్చాడు. దుశ్శాసనుడు తన మీద సంధించి విడిచిన అస్త్ర శస్త్ర ములను అన్నింటిని మధ్యలోనే త్రుంచిన అర్జునుడు, దుశ్శాసనుని కేతనము ఖండించాడు. అతని విల్లు తుంచాడు. అతని శరీరం నిండా బాణములను గుచ్చాడు. జయ జయ ధ్వానములు చేసాడు. అర్జునుని ధాటికి తట్టుకోలేక దుశ్శాసనుడు అక్కడి నుండి వేరే చోటికి వెళ్లిపోయాడు.

తర్వాత అర్జునుడు భీష్ముని ముందు నిలిచిన బలగములను వరస పెట్టి చంపుతున్నాడు. అది చూచిన ద్రోణుడు మహా కోపంతో అర్జునుని ఎదుర్కొన్నాడు. ఇంతలో అపార సేనావాహినితో ధర్మతన యుడు అక్కడకు వచ్చి ద్రోణుని తో యుద్ధానికి దిగాడు. ఈ పరిణామ మును గమనించిన ద్రోణుడు తన కుమారుడైన అశ్వత్థామను పిలిచి

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

ఈ విధంగా చెప్పాడు. "కుమారా! ఈ రోజు ఎందుకో తడబాటు కలుగుతూ ఉంది. దివ్య అస్త్రములు స్ఫురణకు రావడం లేదు. చేతులు వణుకు తున్నాయి. విల్లు చేతినుండి జారిపోతూ ఉంది. మనస్సు వశం తప్పుతూ ఉంది. పిడికిలి పట్టు సడలుతూ ఉంది. నేటితో అర్జునుడు గాంగేయుని హతమారుస్తాడు అని, తన ప్రతిజ్ఞ నెరవేర్చుకుంటాడు అని అనుమా నంగా ఉంది. ఒకసారి అటు చూడు. అర్జునుని ధాటికి గుర్రములు కూలుతున్నాయి. ఏనుగులు నేల మీద వాలిపోతున్నాయి. రధములు విరుగుతున్నాయి. యముడు
విహరిస్తున్నాడా అని అనిపిస్తూ ఉంది. అనేక దుశ్శకునములు గోచరిస్తున్నాయి. ఎందుకో భీష్మునికి కీడు కలుగుతుంది అని అనుమానంగా ఉంది. యుధిష్టిరుని మొహంలో కోపం ప్రజ్వరిల్లుతూ ఉంది. ద్రౌపదేయులు, నకుల సహదేవుల సహితంగా పోరాడుతున్న ధర్మనందనుని విడిచి నేను రాలేను. కాబట్టి నువ్వు వెంటనే పోయి భీష్ముని కి సాయంగా నిలువుము." అని పలికాడు. "" ఆ మాటలు విన్న అశ్వత్థామ తండ్రి ఆదేశము మేరకు తన రధమును భీష్ముని వంకకు మరల్చాడు. ఆ సమయంలో భీమసేనుడు గాంగేయుని ముందు నిలిచి అతనికి రక్షణగా పోరుతున్న కౌరవ సైన్యము ను నిర్మూలించాడు. అది చూచి భగదత్తుడు, కృపాచార్యుడు, కృతవర్మ, శల్యుడు, సైంధవుడు, చిత్రసేనుడు, దుర్మర్షణుడు, వింద, అను విందులు, అను పదిమంది మహారధులు అందరూ ఒక్కచోట చేరి భీష్మునికి రక్షణగా నిలిచారు. నానాశస్త్రములతో భీమసేనునితో పోరాడుతున్నారు. కాని భీముడు చలించడం లేదు. ఇంతలో అర్జునుడు భీమ సేనునికి సాయంగా వచ్చాడు. వారందరి కేతనములు విరిచాడు. విల్లులు తుంచాడు. రధములు విరగ్గొట్టాడు. వీరవిహారం చేస్తున్నాడు. ఇది చూ చి న సుయోధనుడు సుశర్మను తన సైన్యముతో సహా భీమార్జునులతో పోరమని నియోగించాడు. సుశర్మ వెంటనే ఆపదిమంది యోధులను కలుసుకొని భీమార్జునులతో పోరుతున్నాడు. కాని ఎవ్వరూ ఒక్క అడుగు కూడా ముందుకు కదప లేక పోతున్నారు. సుయోధనుడు కలవర పడ్డాడు. తన సైన్యము యావత్తు అక్కడకు రావలసిందిగా ఎలుగెత్తి అరిచాడు. యుద్ధం మొత్తం అక్కడే జరుగుతున్నదా అనిపించింది. భీమార్జునులు ఒంటరిగా పోరుతున్న సంగతి గమనించి అభిమన్యుడు, సాత్యకి మున్నగు ప్రముఖవీరులు తమ తమ సైన్యములతో వేగంగా అచ్చటకు చేరు కున్నారు. పాండవుల విజయోత్సాహము చూచిన భీష్ముడు కోపించి తన అస్త్ర శస్త్రములతో వారిని ఎదుర్కొన్నాడు. ఆ భయంకర యుద్ధంలో రధసారధులు చచ్చి పోతున్నారు. హయములు, ఏనుగులు అతి క్రూరంగా చంప బడు తున్నాయి. భీష్ముడు ఎక్కడ చూచినా తానే అయి రణరంగ మంతా కలయ తిరుగుతున్నాడు. అప్పటికి అపరాహమయింది. భీష్ముడు తన మనసులో కలత చెందుతున్నాడు. "ఈ పది రోజులనుండి ఎంతో మంది ఉత్తమ క్షత్రియు లను దారుణంగా వధించాను. వేలకొలది సైనికులను చంపాను. విసిగిపోయాను. ఈ శరీరంతో బంధం ఇంక తెంచుకుంటే మంచిది అని పిస్తూ ఉంది." అని

అమరనధ్ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

మనసు లో తలంచిన భీష్ముడు తన రధమును యుధిష్ఠిరుని వద్దకు పోనిచ్చాడు. అతనితో యుద్ధం చేస్తున్నట్టు నటిస్తూ ఇలా అన్నాడు.

"యుధిష్ఠిరా! నేనుపుట్టి నప్పటి నుండి ఎందరో రాజులను అతి క్రూరంగా చంపాను. ఇంకా చంపుతూనే ఉన్నాను. కాలం గడిచి పోతూ ఉంది. నాకు వయసు అయిపోయింది. ఈ రాక్షసమైన జీవితం తో విసిగిపోయాను. అసహ్యం కలుగుతోంది. మీరు నా మేలు కోరే వారయితే శిఖండిని ముందు పెట్టుకొని అందరూ నా పైన యుద్ధానికి రండి. ఇంక ఆలస్యం చెయ్యకండి. నాకు ఈ దేహమునుండి, విముక్తి ప్రసాదించండి. అని ధర్మజుని తో పలికి, తన రధమును వేరొక వైపునకు మళ్లించాడు. యధావిధిగా యుద్ధం చేస్తూ శాత్రవ సైన్యమును నిర్మూలిస్తున్నాడు. ఆ పలుకులు విన్న యుధిష్ఠిరుడు పక్కనే ఉన్న ధృష్టద్యుమ్నుని చూచి "వింటివి కదా పితామహుని పలుకులు. నువ్వు, భీమసేనుడు, అర్జునుడు, మనసైన్యములోని యోధాను యోధులందరూ కలిసి ఒక్కుమ్మడిగా భీష్ముని చుట్టుముట్టండి. అని ఆదేశించాడు. వెంటనే ధృష్టద్యుమ్నుడు మత్స్య కేకయ రాజులను, తక్కుంగల మహారధికులను చేయి ఊపి పిలిచాడు. అందరిని భీష్ముని మీదికి వెళ్లమని సైగ చేసాడు. తాను కూడా, భీమసేనుడు, అర్జునుడు తో కూడా కలిసి భీష్ముని చుట్టుముట్టారు. ఇది చూచిన సుయోధనుడు కూడా తన తమ్ములు, మిగిలిన రాజులను కూడగట్టుకొని భీష్మునికి అండగా నిలిచాడు. ఇరుపక్షముల

మధ్య పోరు ఘోర మయింది. అభిమన్యుడు తన సైన్యముతో సుయో ధనుని మీదికి దుమికాడు. అతనిని తన క్రూరమైన నాచారములతో నొప్పించాడు. అశ్వత్థామ సాత్యకి ఒంటి నిండా బాణములను నాటాడు. భీమసేనుడు రారాజును ఎదుర్కొన్నాడు. "భీష్ముని వెంటనే చంపండి" అని పాండవుల సైన్యము. "ఎలాగైనా భీష్ముని కాపాడండి" అని కౌరవ సైన్యము ఒకరితో ఒకరు వీరాపాలు పలుకుతూ యుద్ధం చేస్తున్నారు. సింహంతో మరొక సింహం పోరుతున్నట్టు అర్జునుడు భీష్మునితో పోరుతున్నాడు. వారిద్దరి మధ్యకు దుశ్శాసనుడు తన సైన్యముతో అడ్డం వచ్చాడు. అర్జునుడు తన పదునైన బాణములతో దుశ్శాసనుని కొట్టాడు. అర్జునుని ధాటికి తట్టుకోలేక దుశ్శాసనుడు భీష్ముని వెనక దాక్కున్నాడు. అర్జునుడు భగదత్తుని ఎదుర్కొన్నాడు. అతను ఎక్కిన గజమును గాయపరిచాడు. భగదత్తుడు అర్జునుని వదలి పాంచాల భూపతి మీదికి వెళ్లాడు. అర్జునుడు శిఖండిని చూచి "నీవువెంటనే భీష్ముని గుండెలకు గురి పెట్టి బాణములు వదులు." అని ప్రోత్సహించాడు. కౌరవ యోధులు అర్జునుని ఎదుర్కొన్నారు. అర్జునుడు వారిని దూది పింజల మాదిరి ఎగరగొట్టాడు.

శిఖండి భీష్ముని వక్షస్థలమునకు గురిపెట్టి శరములను గుప్పించాడు. కాని భీష్ముడు అతని వైపు కూడా చూడలేదు. మరొక పక్కకు తిరిగి యుద్ధం చేస్తున్నాడు. శిఖండి భీష్ముని వక్షస్థలము భుజముల మధ్యభాగములో మర్మస్థానములలో కొడుతున్నాడు. కాని భీష్ముడు అతని వంకకూడా చూడటం లేదు. అర్జునునితో యుద్ధం చేస్తున్నాడు. ఇది

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

చూచిన దుశ్శాసనుడు కోపంతో రగిలిపోయాడు. భీష్మునికి అడ్డం వచ్చి అర్జునునితో తలపడ్డాడు. సుయోధనుడు కూడా కళింగ, మాళవ, బాహ్లిక, విదేహ రాజులను, శూరసేనుడు మొదలగు ప్రముఖులను చూచి, చేయి ఊపుతూ అక్కడకు చేరుకొమ్మని సైగ చేసాడు. వారందరూ తమ తమ సేనావాహినులతో అక్కడకు వచ్చి అర్జునుని ఎదుర్కొన్నారు. అర్జునుడు ఏ మాత్రం తొట్రుపడక, ఆ రాజులందరిని వారి సైన్యములతో సహా కట్టడి చేసాడు. దూరంగా తరిమి కొట్టాడు. అర్జునుడు శిఖండిని చూచి వెంటనే భీష్ముని మీద శరసంధానము చేయవలసినదిగా ఆదేశించాడు. అర్జునుని అండ చూచుకొని శిఖండి తన క్రూరమైన నారాచములతో భీష్ముని వక్షస్థలమునకు గురిపెట్టి కొట్టాడు. భీష్ముని మేను రక్తసిక్తమయింది. శిఖండి తన శంఖం

పూరించి సింహనాదం చేసాడు. దుశ్శాసనుడు తేరుకొని, కృపాచార్యుడు, శల్యుడు, వివింశతి, వికర్ణుడు మొదలగు కురు వీరులను కూర్చుకొని, తన సైన్యమును కూడగట్టుకొని భీష్మునికి అర్జునునికి మధ్య ప్రవేశిం చాడు. అర్జునుని వారందరి రధములు విరుగగొట్టాడు. ఇది చూచిన సుయోధనుడు, అతని తమ్ములు క్రోధంతో రగిలిపోయారు. సుయో ధనుడు తన అక్షౌహిణీల సైన్యమును అర్జునుని తో పోరవలసినదిగా చేయి ఊపి సైగ చేసాడు. సుయోధనుని ఆజ్ఞ మేరకు కురు సైన్యము అర్జునుని చుట్టుముట్టారు. భీష్ముడు ఒక్క ఉగ్రమైన అస్త్రమును ప్రయో గించి పాండవ సైన్యమును నిర్మూలించవలెనని అనుకున్నాడు. అస్త్ర ప్రయోగము చేయ బోవగా ఎదురుగా శిఖండి కనిపించాడు. వెంటనే అస్త్రప్రయోగము విర మించు కొని మరొక పక్కకు తిరిగి విరాటుని సైన్యములతో యుద్ధం చేయసాగాడు. భీష్ముని ధాటికి విరాటుని సేనలు నిలువలేకపోయాయి. విరాటుని తమ్ముడు శతానీకుడు అను వాడు తన సైన్యమునకు ధర్మము చెబుతూ భీష్ముని మీదికి విరుచుకుపడ్డాడు. భీష్ముని వక్షస్థలము మీద అతి క్రూరమైన నారాచములు ప్రయోగించాడు. భీష్ముడు కోపంతో ఊగిపోయాడు. శతానీకుని విల్లు ఖండించాడు. కేతనం కూల్చాడు. రధసారధిని చంపాడు. రధమునకు కట్టిన హయములను చంపాడు.

భీష్ముని పరాక్రమము తట్టుకోలేక పోయాడు శతానీకుడు తనవద్ద ఉన్న శక్తి అస్త్రమును ప్రయోగించాడు. భీష్ముడు శతానీకుడు వేసిన శక్తి అస్త్రమును మధ్యలోనే తుంచి, మరొక నిశితమైన అస్త్రముతో శతానీకుని శిరస్సు ఖండించాడు. ఇది చూచిన విరాటుని సేనలు పారిపోయాయి. ఇదంతా చూస్తున్న కృష్ణుడు అర్జునుని చూచి ఇలా అన్నాడు. "అర్జునా! మన సేనలు చూడు! భీష్ముని ధాటికి నిలువలేక పారి పోతు న్నాయి. నీవు భీష్ముని చంపక తప్పదు. వెంటనే భయంకర అస్త్రములను భీష్ముని మీద ప్రయోగించు." అని అన్నాడు. కృష్ణుని మాట శిరసా వ హించిన అర్జునుడు భీష్ముని మీద శరసంధానము చేసాడు. భీష్ముని రధసారధిని చంపాడు. రధమునకు కట్టిన గుర్రములను చంపాడు. ఇది చూచి శిఖండి కూడా రెచ్చిపోయాడు. వాడియైన బాణ ములు భీష్ముని మీదకు ప్రయోగించాడు. శిఖండిని చూచిన భీష్ముడు శరసంధానము చేయలేదు. అప్పుడు అర్జునుడు భీష్ముని విల్లు తుంచాడు. ఇది చూచి

అమరనాథ అమర

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

సహించ లేని శల్య, కృప, కృతవర్మ, చిత్రసేన, భూరిశ్రవస ప్రభృతులు దివ్యాస్త్రములు అర్జునుని మీద ప్రయోగిస్తూ, తమ తమ సైన్యములను పురికొల్పుతూ, భీష్మునికి అడ్డుగా నిలిచారు. ఇది చూచిన భీముడు, సాత్యకి, అభిమన్యుడు, విరాటుడు, ద్రుపదుడు, ఘటోత్కచుడు మొదలగు ప్రముఖ యోధులు తమ తమ సేనలతో శత్రుసైన్యములను ఎదుర్కొన్నారు. ఇరు పక్షముల మధ్య పోరు ఘోరమయింది. అర్జునుడు ఎక్కడ చూచినా తానే అయి రణరంగ మంతా విహరిస్తున్నాడు. ఇంద్ర, వారుణ, ఆగ్నేయాస్త్రములను ప్రయో గిస్తున్నాడు. మరొక పక్క శిఖండిని రక్షిస్తూ, అతనిని భీష్ముని మీద శర ప్రయోగము చేయ మని ప్రోత్సహి స్తున్నాడు. భీష్ముని విల్లు ను విరిచాడు. భీష్ముడు ఎన్ని ధనువులు ఎత్తినా అన్నింటిని విరుస్తున్నాడు. భీష్ముని శరసంధానము చేయకుండా ఆపుతున్నాడు. విసిగి పోయిన భీష్ముడు ఒక భయంకర శక్తిని ప్రయోగించాడు. కాని దానిని మధ్యలోనే తుత్తుని యలు చేసాడు అర్జునుడు. భీష్ముని రధ సారధిని చంపాడు. కేతనము విరిచాడు. దేవదత్తమును పూరించాడు.

అర్జునుని పరాక్రమము చూచిన భీష్ముడు, "ఈ అర్జునునికి కృష్ణుని తోడు లేనిచో ఇతనిని నేను నిర్జించలేనా. పోనిమ్ము. ధర్మరాజాదులు నన్ను స్వవధోపాయము చెప్పమని అడిగినపుడు వారిని అను గ్రహిం చాను. నా చావు నేనే కోరుకున్నాను. ఇప్పుడు వీరావేశంతో పోరాడి ప్రయోజన మేమున్నది. ప్రస్తుతము సమరమును విరమించి ప్రశాం తంగా ఉండటమే తక్షణ కర్తవ్యము." అని అనుకున్నాడు. భీష్ముని నిర్ణయాన్ని అతని మనసు తెలిసిన దేవతలు, మహా మునులు కూడా అభినందించారు. వాళ్ల అభినందనలు ఒక్క భీష్మునికి, వ్యాసభగవానుని కరుణ వలన నాకు వినబడ్డాయి. కాని తాను రణము చేయ కుండా ఉపేక్షించిన సుయోధనుడు మొదలగువారు తన గురించి చెడెగా అనుకుంటారని మరొక విల్లు తీసుకొని శరసంధానము చేయ బోయాడు. కాని ఆ సమయంలో శిఖండి భీష్ముని మీద దారుణమైన శరములను సంధించాడు. భీష్ముడు చిరు నవ్వు నవ్వి ఆ బాణములను లెక్కపెట్టలేదు. పక్కనే ఉన్న అర్జునుడు భీష్ముని మీద పుంఖాను పుం ఖ ములుగా శరవర్షము కురిపించాడు. భీష్ముడు ఆగ్రహించి అర్జునుని శరములను మధ్యలోనే తుంచాడు. మరల అర్జునుని మీద అత్యంత వాడియైన శరములను ప్రయోగించాడు. అర్జునుడు వాటిని మధ్యలోనే తుంచాడు. మరొక బాణముతో భీష్ముని చేతిలోని విల్లును తుంచాడు. భీష్ముని వక్షస్థలమునకు గురి పెట్టి అతి నిశితమైన నారాచములను ప్రయోగించాడు.

ఇది చూచి సుయోధనుడు నిశ్చేష్టుడయ్యాడు. భీష్ముడు సుయో, దనుని తన వద్దకు పిలిచాడు. "సుయోధనా! చూచితివా అర్జునుని పరాక్రమము. దేవాసురులకు కూడా రణరంగమున అర్జునుని ఎదిరించి నిలుచుట సాధ్యము కాదు. ఇంక మానవ మాత్రులు అతనిని ఎదిరించి నిలువలేరు." అని పలికాడు. ' ఇంతలో అర్జునుడు తన వింటిని శిఖండి చేతిలో ఉన్న విల్లు వెనక పెట్టి అతి క్రూరమైన నారాచములను భీష్ముని మీద ప్రయోగించాడు. తన శరీరమున నాటుకొనుచున్న ఆ నారాచములను చూచి భీష్ముడు.

అమరనాథ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

దుశ్శాసనుని దగ్గరకు పిలిచి, "దుశ్శాసనా! చూచితివా! ఇవి శిఖండి విల్లునుండి వచ్చిన బాణములు కావు. అర్జునుని గాండీవము నుండి వెలువడిన బ్రహ్మ దండముల వంటి బాణములు. నాకు మర్మస్థానము లలో తగులుతున్నవి. యమదూతల వంటి ఇలాంటి బాణములను వేయుటకు శిఖండికి చేతకాదు. ఈ బాణములు ధృడంగా ఉన్నాయి. గురి తప్పడం లేదు. అత్యంత దీప్తి వంతములుగా ఉన్నాయి. ఏ మాత్రం లక్ష్యం తప్పకుండా మర్మస్థానములలో తగులుతున్నాయి. సునిశితంగా ఉన్నాయి. ఇటువంటి నారసములు అర్జునుని గాండివము నుండి కాక శిఖండి విల్లునుండి వెలువడుట అసంభవము." అని అన్నాడు.

వెంటనే తన యావచ్ఛక్తిని కూడగట్టుకొని భీష్ముడు శక్తి ఆయు ధమును అర్జునుని మీద ప్రయోగించాడు. అర్జునుడు ఆ శక్తిని మధ్య లోనే తుత్తునియలు చేసాడు. వెంటనే భీష్ముడు తన ఖడ్గము, డాలు తీసుకొని రథమునుండి దిగుటకు ప్రయత్నించాడు. కాని అర్జునుడు భీష్ముని కత్తిని, డాలును తన బాణములతో ఖండించాడు. సింహనాదం చేసాడు. "భయపడకండి. భీష్మునితో పోరండి. అతనిని చుట్టుముట్టండి. చంపండి" అని తన సేనలను పురికొల్పాడు. అర్జునుని పలుకులు ఆలకించిన పాండవ యోధులు "పొడువుడు. ప్రేయుడు, నరకండి. చంపండి" అని కేకలు వేస్తూ భీష్ముని పైకి వస్తున్నారు. వారిని కౌరవ సైనికులు అడ్డుకున్నారు. ఇరుపక్షముల మధ్య పోరు ఘోరమయింది. సూర్యుడు పశ్చిమాద్రిని చేరుకుంటున్నాడు. ఆ సమయంలో అర్జునుడు అతి క్రూరమైన నారాచములను గాంగేయుని శరీరమున నాటి ఆయనను పడగొట్టాడు. అర్జునుడు సింహ నాదం చేసాడు. దేవదత్తం పూరించాడు. భీష్ముడు రథం మీది నుండి కింద పడిపోయాడు. ఆ పడడం తూర్పుదిక్కు తల ఉండేట్టు పడ్డాడు. భీష్ముని శరీరము భూమిని తాక కుండగా అతని శరీరములో నాటిన బాణములు అతనికి శయ్యవలె నిలిచాయి.

భీష్మునిలో పారమార్థిక చింత మొదలయింది. దేవభావం ఆవేశిం చింది. ఆకాశం నుండి చూచుచున్న దేవతలో "అయ్యో ఇది దక్షిణాయ నము భీష్ముడు దక్షిణాయనములో చనిపోతాడేమో" అని కలవర పడ్డారు. దేవతల మనసు తెలుసుకున్న భీష్ముడు చిరు నవ్వు నవ్వి "ఓ దేవతా మూర్తులారా! కాలగతిని బట్టి దక్షిణాయనమున ప్రాణములు విడుచుట దుష్టమని తలచి నా ప్రాణములను నా మేనిలో నిలుపుకున్నాను. పూర్వము నా తండ్రి సత్యవతిని వివాహమాడు సమయమున నాకు స్వచ్ఛంద మరణమును వరముగా ప్రసాదించినాడు. ఆ వర ప్రభావ మున నేను నా ప్రాణములు వదలు నంతవరకు నా ప్రాణములు నా వశంలో ఉంటాయి." అని పలికాడు. ఆ మాటలు విన్న దేవతలు ఎంతో సంతోషించారు. భీష్ముని తల్లి గంగాదేవి పంపగా కొంతమంది మునులు హంసల రూపములో భీష్మునికి దక్షిణాయము గురించి తెలుపడానికి వచ్చారు. అప్పటికే భీష్మునికి ఆ విషయం తెలుసునని ఎరింగి సంతసించి వెళ్లి పోయారు.

భీష్ముని పాటును చూచిన దుర్యోధనుడు వెంటనే ఈ విషయం

అమరనాథ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

ద్రోణునికి ఎరిగించి రమ్మని దుశ్శాసనుని పంపాడు. దుశ్శాసనుని వలన ఈ విషయం విన్న ద్రోణుడు మూర్ఛపోయాడు. వెంటనే తేరుకున్న ద్రోణుడు భీష్ముని పాటుకు ఎంతో విలపించాడు. వెంటనే భీష్ముడు పడి ఉన్న చోటికి వెళ్ళాడు. భీష్ముడు పడిపోవడం చూచి పాండవ సైన్యములో ఆనందోత్సా హములు మిన్నుముట్టాయి. పాండవేయులు, మత్స్య, పాంచాల, యాదవ సహితముగా అందరూ చాలా సంతోషించారు. తూర్యనాదములు, మంగళ వాద్యముల ఘోష ఆకాశాన్నంటింది. నీ కుమారులు. కౌరవ సైన్యములోని ప్రముఖులు అత్యంత విషాదమునకు లోనయ్యారు. ఆ తరువాత యుద్ధం ఆగిపోయింది. ఇంతలోనే సాయంత్రం అయింది. నలుదిక్కులా చీకట్లు అలముకున్నాయి." అని సంజయుడు పదవ రోజు యుద్ధ విశేషములను, భీష్ముని పతనమును ధృతరాష్ట్రునికి వివరించాడు.
సంజయా! ఇంతటి ఘోర వార్తను విని కూడా నా మనస్సు ఆవంతయును చలించడం లేదు. నాది హృదయమా! లేక పాషాణమా! తెలియకున్నది. ఇంతేనా ఇంకా ఏమన్నా చెప్పవలసినది ఉన్నదా! అడిగాడు. "" అంతట సంజయుడు తదనంతర విశేషములు చెప్ప నారంభిం "అప్పుడు కౌరవులు పాండవులు తమ తమ ఆయుధములు విడిచి గాంగేయుని వద్దకు వెళ్ళారు. ధనుంజయుడు మాత్రం తన గాండీవము తో సహా తాత గారి దగ్గరకు వెళ్ళాడు. ఆ సమయములో ఇరు పక్షముల వారు తమ తమ ఆవేశ కావేషములను, రోషములను విడిచి పితామహుని ముందు నిలిచారు. భీష్ముడు నీ తనయుల వంక చూచి "నా తల వాలిపోవుతున్నది దానికి ఒక ఆధారము కావలెను" అని అడుగగా నీ పుత్రులు పోయి వెను వెంటనే అతి సుతిమెత్తని దిండ్లు తీసుకొని వచ్చారు. వాటిని సున్నితంగా తిరస్కరించి, గాంగేయుడు అర్జునుని వైపు చూచాడు. అప్పుడు అర్జునుడు కళ్లలో నీరు కుక్కుకుంటూ, తన గాండీవముతో తాత గారి తల వైపున మూడు బాణములు భూమిలో నాటాడు. వాటి మీద తన తల పెట్టుకున్నాడు గాంగేయుడు.
కౌరవ పాండవులను చూచి " నేను ఉత్తరాయణ పుణ్యకాలము వచ్చు వరకు ఈ శరతల్పమున శయనించెదను. అప్పటి దాకా నాకు తగు రక్షణ కల్పించండి. అని అడిగాడు. వారు వెంటనే అత్యంత "" భక్తితో, భీష్ముడు పడి పోయిన ప్రాంతము చుట్టు ఒక ప్రాకారము నిర్మించారు.
ఇంతలో సుయోధనుని పంపున వైద్యులు వచ్చారు. భీష్మునికి వైద్యం చేయుటకు అనుమతి కొరకు ప్రార్థించారు. గాంగేయుడు సున్నితంగా వారి వైద్య సహాయమును తిరస్కరించాడు. ఇంతలో దేవవ్రతునికి దాహం వేసింది. నీరు కావలెనని సైగ చేసాడు. నీ కుమారులు వెంటనే మధురమైన శీతల పానీయములు అక్కడకు తెప్పించారు. కాని వాటిని భీష్ముడు ముట్టలేదు. "నేను శరతల్పగతుడనై ఉన్నాను. ఇతరములగు నీటిని ముట్టను. నాకు తేజోమయమైన అస్త్రవిన్యాసముతో భూగర్భజలమును ఉపరితలమునకు తెచ్చిన, ఆ నీటిని సేవించెదను." అని పలికాడు. ఆమాటలు విన్న నీ కుమారులు, తక్కిన రాజులు భూగర్భ జలమును ఏ విధముగా ఉపరితలమునకు తీసుకు రావలెనా అని ఆలోచించుచుండగా, గాంగేయుడు

అమరనాథ్ అమర్

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

అర్జునుని చూచి "అర్జునా! ఈ బాణముల వలన కలుగు బాధ నా సర్వాంగములను వేధించుచున్నది. నా దాహము తీర్చుటకు జలములు నీవే కొని తేవలెను." అని పలికాడు. అప్పుడు అర్జునుడు పితామహునికి ప్రదక్షిణము చేసి, ఒక దివ్యా స్త్రమును సంధించాడు. పర్జన్య మంత్రము తో ఆ శరమును అభి మంత్రించాడు. ఆ బాణమును భూమిలోకి వదిలాడు. భూమిలో నుండి స్వచ్ఛమైన భూగర్భ జలములు ధారాపాతముగా పైకి ఎగిసాయి. అది చూచి కౌరవులు ఆశ్చర్యపోయారు. పాండుకుమారులు ఎంతో సంతోషించారు. ఆ భూగర్భజలములతో తన దాహం తీర్చు కున్నాడు భీష్ముడు. ఆ ప్రకారము తృప్తి చెందిన భీష్ముడు అర్జునునితో ఇలా అన్నాడు. 'అర్జునా! నేను పూర్వము నారదుని వలన నిన్ను నరునిగా తెలుసు కున్నాను. నర నారాయణులైన నీవు, శ్రీకృష్ణుడు కలిస్తే మీకు అసా ధ్యము లేదు. మీ ఇద్దరితో వైరము తగదు అని ఎన్నిసార్లు చెప్పినా ఈ కురునాధుడు వినలేదు. అతను భీముని చేతిలో తగు ఫలితము అనుభవించగలడు. అది తధ్యము." అని పలికి నీ కుమారుడు సుయోధనుని చూచి "సుయోధనా! అర్జునుడు నరుడు. అత్యద్భుత పరాక్రమశాలి. అతనికి నారాయణుడైన శ్రీకృష్ణుడు ఆప్తుడు.

ఈ నరనారాయణులను జయించుటకు ఎవరి తరము కాదు. ఇప్పటి కైనను నా మాట విని అజాతశత్రువైన ధర్మనందనునకు ఇంద్రప్రస్థముతోసహా అతనికి సగము రాజ్యము పంచి ఇమ్ము. మిగిలిన వాళ్లయినా నిండు "" నూరేళ్లు బతకండి. ఈ యుద్ధము మానండి. అని హితవు పలికాడు. ఎవరూ బదులు చెప్పలేదు. భీష్మునికి నమస్కరించి ఎవరి నివాసములకు వారు వెళ్లారు. ఆ సమయమున కృష్ణుడు ధర్మనందనుని చూచి "ధర్మజా! దేవతలకు కూడా అజేయుడు అర్జునుడు. అతనిని గెలుచుట ఎవ్వరి తరమూ కాదు." అని పలికాడు దానికి ధర్మజుడు "కృష్ణా! ఈ "" విజయము అంతయు నీ యొక్క తోడ్పాటు వలన కలిగినదే కదా! ఇందులో మా పరాక్రమము ఇసుమంతయును లేదు." అ వినయంగా పలికాడు. ఆ ప్రకారము ఒకరిని ఒకరు ప్రశంసించుకొనుచూ అందరూ తమ తమ నివాసములకు వెళ్లారు. అనంతరము, కర్ణుడు ఒంటరిగా భీష్ముని వద్దకు వెళ్లాడు. అతని పాద ములకు భక్తితో నమస్కరించాడు. "పితామహా! నా మీద కోపము మాని, నన్ను అధిక వాత్సల్యముతో "" చల్లగా చూచి తగిన మాటలాడండి. అని ప్రార్థించాడు.

అప్పుడు భీష్ముడు కర్ణుని ప్రేమతో దగ్గరకు పిలిచాడు. ఒక చెయ్యి ఎత్తి అతనిని కౌగలించుకున్నాడు. అక్కడ ఉన్న రక్షక భటులను దూరంగా వెళ్లమని చెప్పాడు. తమ మాటలు ఎవరూ వినడం లేదని తెలుసు కొని కర్ణునితో ఇలా అన్నాడు. "కర్ణా! నా కెందుకయ్యా నీ మీద కోపము. నీవు కులభేదముతో మాట్లాడుతున్నావని, కురు పాండవులకు మధ్య వైరము ను ఎగదోయు చున్నావని నిన్ను నిందించానే గాని నాకు నీ మీద ఏ మాత్రం కోపము లేదు. అది పెద్దవాడిగా నేను నీకు వేసిన శిక్ష గాని ద్వేషము కాదు. నీ పుట్టుక దైవికము. అందువలన మామూలు మానవులు నిన్ను ఎదిరింపజాలరు గెలువ జాలరు. నీవు

అమరనాథ అమర

మహా భారతము.
భీష్మ పర్వము.
తృతీయాశ్వాసము.

కుంతీ పుత్రు డవు గాని రాధా పుత్రుడవు కావు. ఈ విషయములు వ్యాసుడు నాకు ఏకాంతములో చెప్పాడు. నాకు నీ యొక్క పరాక్రమము తెలియును. నీవు పాండు తనయుడవు కావున నాకు నీ యందు వాత్సల్యమే గాని, మత్సరము లేదు. ఇంకొక్క మాట. నేను కురు పాండవులకు వైరము తగదు అని చెప్పాను ఎందుకంటే పాండవులు అజేయులు. అప్రమేయు డగు శ్రీకృష్ణుడు వారికి అండగా ఉన్నాడు. కాబట్టి వారితో విరోధము మంచిది కాదు. నీవుకూడా మరొక తలపు మనసులో పెట్టుకోకుండా పాండవులతో కలిసి ఉండు." అని హితవు పలికాడు భీష్ముడు.

దానికి కర్ణుడు పితామహా! నేను రాధేయుడను కాను కౌంతే యుడను అని ఇంతకు ముందే విన్నాను. కాని ఈ సమయమున కుంతీ పుత్రులతో నాకు పొత్తు కుదురుతుందా చెప్పండి. పాండవులు మహా బలులు. వారికి శ్రీకృష్ణుని సహాయము కలదు. వారిని యుద్ధములో జయింపలేము. ఇది తథ్యము. కాని ఇప్పటి దాకా సుయోధనుని ప్రాపున, ఆయన చేత సకలమైన మన్ననలు పొంది, ఈ సమయములో అతనిని విడిచి పోవుట ధర్మమా! న్యాయమా! అది వీరత్వమనిపించు కుంటుందా! అదియును కాక నేను నాడు కౌరవ సభలో పాండవులను పెక్కు విధములుగా నిందించాను. పాండవులకు అహర్నిశమూ కీడు తల పెట్టాను. కౌరవులకు, పాండవులకు మధ్య వైరమును రగిల్చాను. పెంచి పోషించాను. నేనంటే పాండవులకు అసహ్యము పుట్టేట్టు ప్రవర్తించాను. ఈ పరిస్థితులతో నాకు వారితో యుద్ధమే శరణ్యము గాని పొత్తుకాదు. సర్వము దైవాధీనము. మన చేతిలో ఏమియును లేదు కదా! మీరు మారు మాట్లాడక నన్ను పాండవులతో యుద్ధమునకు దీవించి పంపండి. నా సేవా ధర్మము నేను నిర్వర్తించెదను. నా బల పరాక్రమములు కృష్ణార్జునుల ముందు ప్రదర్శించెదను." అని పలికాడు కర్ణుడు.

"కర్ణా! నీవు అంతటి పరాక్రమ శాలివి అని నాకు తెలియును. సుయోధనునికి నీ భుజ బలమే కదా అత్యంత సహాయకారి. కావున, రారాజుకు ప్రియం కలిగేటట్టు సకలము ఆచరింపుము. నీకు నేను అనుజ్ఞ ఇస్తున్నాను. ఏ మాత్రం అనుమాన పడకుండా నీ మనసుకు తోచినట్టు చేయుము." అని పలికాడు. భీష్ముని ఆదరపూర్వకమైన పలుకులకు ఎంతో ఆనందించాడు కర్ణుడు. భీష్ముని వద్ద అనుజ్ఞ పొంది తన నివాసమునకు వెళ్లాడు." అని సంజయుడు పదవ రోజు యుద్ధ విశేషములను ధృతరాష్ట్రునికి వివరిం చాడు అని వైశంపాయనుడు జనమేజయునకు మహాభారత కథను చెప్పాడు.

మహాభారతము - భీష్మపర్వము,
తృతీయాశ్వాసము - సంపూర్ణము. భీష్మపర్వము సంపూర్ణము.
ఓం తత్సత్ - ఓం తత్సత్ - ఓం తత్సత్

అమరనధ్ అమర్